

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

PROJEKT 1.0.

Styczeń 2017

Projekt „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025” jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego.

INICJATYWAŁOKALNA.PL

InicjatywaLokalna.pl

ul. Targowa 18/609, 25-520 Kielce

tel./fax 41 343 01 24

e-mail: biuro@inicjatywalokalna.pl

www.inicjatywalokalna.pl

Spis treści

Wstęp.....	5
I. Część wprowadzająca	8
1. Metodologia prac nad dokumentem	8
2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	11
II. Część diagnostyczno-analityczna	21
1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	21
2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	24
3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.....	28
III. Część programowa	59
1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji	59
1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	59
1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	61
2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2025.....	65
2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć	65
2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć.....	80
2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych	84
3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania.....	96
IV. Część wdrożeniowa.....	98
1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji.....	98
1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami	98
1.2. Harmonogram realizacji programu	101
1.3. Public relations dokumentu.....	104
2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu	105
2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości	106
2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu	111
3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji	113
4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje	120
5. Specjalna Strefa Rewitalizacji.....	120
6. Sposób realizacji dokumentu, a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie	120
6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej	120
6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	121
Spis fotografii.....	122
Spis map	122
Spis schematów	122

Spis tabel	123
Spis wykresów.....	124
Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno- -przestrzennych obszaru rewitalizacji	125

Wstęp

Rewitalizacja stanowi odpowiedź na szereg zjawisk kryzysowych występujących na obszarach gmin, takich jak degradacja techniczna oraz narastające problemy w sferach społecznej i gospodarczej. W związku z tym niezbędne jest planowanie i realizacja kompleksowych projektów rewitalizacyjnych odpowiadających na zidentyfikowane problemy oraz potencjały danego obszaru zdegradowanego, a także wynikającą z nich skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), *rewitalizacja* stanowi „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji (...)”.

Podstawowym narzędziem tworzącym ramy operacyjne i płaszczyznę koordynacji działań rewitalizacyjnych jest *gminny program rewitalizacji*, który jest inicjowany, sporządzany oraz uchwalany przez Radę Miejską na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji. Jest to „wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji”¹. Dokument obejmuje działania w sposób kompleksowy (z uwzględnieniem projektów współfinansowanych ze środków UE oraz innych publicznych lub prywatnych), ponieważ tylko taka różnorodna konstrukcja warunkuje osiągnięcie efektów.

Objęcie danego obszaru zdegradowanego Gminnym Programem Rewitalizacji będzie stanowiło podstawę wspierania go poprzez instrumenty i narzędzia dedykowane rewitalizacji (programy unijne oraz krajowe) lub korzystania z preferencji w innych instrumentach, programach i działaniach sektorowych.

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 7–8.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025 (GPR) stanowi spójny dokument strategiczny, który ma na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego, mającego istotne znaczenie dla rozwoju gminy, poprzez przedsięwzięcia kompleksowe (uwzględniające aspekt społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny i środowiskowy), skoncentrowane terytorialnie oraz prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany.

Niniejszy dokument opracowany został zgodnie z *Ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*, *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydanymi przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku, a także z uwzględnieniem zapisów dotyczących obszaru strategicznej interwencji państwa „miasta i dzielnice miast wymagające rewitalizacji” zawartych w rozdziale 3.1.3 Umowy Partnerstwa².

Dokument składa się z czterech zasadniczych części, a mianowicie: części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej, programowej oraz wdrożeniowej.

Część wprowadzająca zawiera ogólne informacje dotyczące metodologii opracowania dokumentu oraz jego uwarunkowania zewnętrzne, tj. strategiczno-programowe, które wskazują na powiązanie rewitalizacji z całościową wizją rozwoju gminy.

Część diagnostyczno-analityczna obejmuje metodologię delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz określenie ich zasięgów przestrzennych poprzez wskazanie przebiegu granic na terenie gminy. Ponadto zawiera szczegółową diagnozę wyznaczonego obszaru rewitalizacji w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej wraz ze skwantyfikowanymi danymi i ich analizą w celu przedstawienia skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych.

Część programowa przedstawia najważniejsze założenia procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ćmielów w latach 2016–2025, tj. wizję wyprowadzenia go ze stanu kryzysowego, misję, cele rewitalizacji wraz z kierunkami działań mającymi na celu eliminację lub ograniczenie zidentyfikowanych negatywnych zjawisk i wykorzystanie potencjałów lokalnych. Ponadto zostały tutaj zawarte podstawowe (główne) oraz uzupełniające (komplementarne) projekty rewitalizacyjne powiązane ze sobą i wspólnie oddziałujące na obszar rewitalizacji. Ważnym elementem są również szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem różnych źródeł ich finansowania.

² *Umowa Partnerstwa, Programowanie perspektywy finansowej 2014–2020*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa, grudzień 2015.

Część wdrożeniowa składa się z systemu realizacji (wdrażania) dokumentu, a także systemu monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu w reakcji na zmiany w otoczeniu. Ponadto w niniejszej części zawarte zostały mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i innych podmiotów oraz grup nieformalnych aktywnych na terenie gminy na każdym etapie procesu rewitalizacji, tj. diagnozowania, programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Przedstawiony został tutaj również przebieg procesu opiniowania dokumentu przez instytucje zewnętrzne oraz procedura strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Ostatnim elementem jest sposób realizacji założeń dokumentu w odniesieniu do polityki mieszkaniowej oraz planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie wraz z załącznikiem graficznym wskazującym na kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji.

I. Część wprowadzająca

1. Metodologia prac nad dokumentem

Metodologię sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji warunkowały przede wszystkim *Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także obowiązujące *Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020*, wydane przez Ministra Rozwoju w dniu 2 sierpnia 2016 roku.

Dokument opracowany został z wykorzystaniem modelu ekspercko-partycypacyjnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy we wszystkich etapach prac, przy jednoczesnym zaangażowaniu ekspertów zewnętrznych, odpowiadających między innymi za zorganizowanie procesu konsultacji społecznych oraz przygotowanie końcowej wersji dokumentu. Na wybór takiego podejścia decydujący wpływ miała idea rewitalizacji, w której kluczową rolę odgrywa realizacja zasady partnerstwa i partycypacji społecznej.

Metodologia prac obejmowała dwie zasadnicze części, składające się na efekt końcowy w postaci dokumentu *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025*, a mianowicie:

- I. *Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów* – obejmowało następujące etapy:
 - 1) zgromadzenie danych statystycznych do diagnozy w podziale na ustalone jednostki referencyjne gminy (sołectwa i obszary miasta) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej zarówno z Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie, jak i instytucji zewnętrznych;
 - 2) wykonanie wielokryterialnej analizy przestrzennej ustalonych wskaźników oraz opracowanie diagnozy gminy na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z mapami poglądowymi koncentracji problemów we wszystkich ww. sferach;
 - 3) przeprowadzenie w dniach od 12.07.2016 roku do 10.08.2016 roku konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów wraz z opracowaną diagnozą gminy oraz mapami przedstawiającymi granice ww. obszarów;
 - 4) przedstawienie Radzie Miejskiej w Ćmielowie przez Burmistrza Ćmielowa wniosku o wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie

gminy wraz z projektem uchwały, diagnozą gminy na potrzeby wyznaczenia ww. obszarów i mapami przedstawiającymi ich granice w skalach 1:5 000 (obszar zdegradowany) i 1:2 000 (obszar rewitalizacji) z wykorzystaniem treści mapy ewidencyjnej w rozumieniu *Ustawy z dnia 17 maja 1989 roku – Prawo Geodezyjne i Kartograficzne*, a także informacją podsumowującą przeprowadzone konsultacje społeczne;

- 5) podjęcie na sesji przez Radę Miejską w Ćmielowie *Uchwały nr XXVI/161/2016 z dnia 14 września 2016 roku w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów*;
- 6) przekazanie ww. uchwały oraz jej opublikowanie w dniu 27.09.2016 roku wraz z załącznikami, tj. diagnozą gminy oraz mapami obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Dzienniku Urzędowym Województwa Świętokrzyskiego jako poz. 2874, z uwagi na fakt, że jest to akt prawa miejscowego.

II. *Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z przeprowadzeniem procesu zaopiniowania dokumentu i Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko* – obejmowało następujące etapy:

- 1) podjęcie na sesji przez Radę Miejską w Ćmielowie *Uchwały nr XXVII/168/2016 z dnia 18 października 2016 roku w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025* (po 14 dniach niezbędnych na uprawomocnienie się ww. uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, która jest aktem prawa miejscowego);
- 2) ogłoszenie o podjęciu uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji na stronie podmiotowej gminy, (w zakładce „Ogłoszenia/Gminny Program Rewitalizacji” w dniu 24.10.2016 roku), w Biuletynie Informacji Publicznej (w zakładce „Ogłoszenia/Burmistrza Ćmielowa/Rewitalizacja” w dniu 24.10.2016 roku), w sposób zwyczajowo przyjęty w danej miejscowości (na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie w dniu 24.10.2016 roku), w prasie lokalnej („Gazeta Ostrowiecka” nr 44 (3211) ROK LXVI z dnia 31 października 2016 r. oraz „Wiadomości Świętokrzyskie” nr 44 (1154) z dnia 31 października 2016 r.) oraz przez obwieszczenie;

- 3) przeprowadzenie różnorodnych form partycypacji społecznej służących wspólnemu wypracowaniu przez wszystkich interesariuszy rewitalizacji głównych założeń dokumentu (wizji, misji, celów, kierunków działań), a także „zbudowaniu” bazy planowanych do realizacji projektów (w tym partnerskich), mających na celu wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego;
- 4) opracowanie i przeprowadzenie zewnętrznych konsultacji społecznych projektu dokumentu;
- 5) wystąpienie o zaopiniowanie projektu GPR przez instytucje wskazane w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii w ciągu 14 dni – terminu ustalonego przez Burmistrza Ćmielowa zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o rewitalizacji;
- 6) wystąpienie z wnioskiem do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Kielcach (RDOŚ) o uzgodnienie braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.) wraz z uzyskaniem stanowiska ww. instytucji;
- 7) przekazanie i uchwalenie projektu dokumentu na sesji przez Radę Miejską w Ćmielowie.

Szczegółowy opis działań partycypacyjnych przeprowadzonych na poszczególnych etapach prac przedstawiono w rozdziale 3 części IV niniejszego dokumentu pn. *Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji*.

Dokument powstał w wyniku prac przedstawicieli samorządu, instytucji publicznych oraz kluczowych dla rozwoju gminy partnerów z sektorów społecznego i gospodarczego przy współudziale (w postaci wsparcia merytorycznego) ekspertów i specjalistów zewnętrznych, a także mieszkańców wyznaczonego obszaru, jako głównych interesariuszy procesu rewitalizacji.

2. Powiązanie programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiąc istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów regulujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu subregionalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim. W związku z tym komplementarność z celami, działaniami czy priorytetami innych dokumentów wpływa na skuteczność i efektywność procesu rewitalizacji.

Zestawienie dokumentów ponadlokalnych wraz z nawiązaniem do ich założeń przedstawiono w tabeli 1.

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do ponadlokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych

Lp.	Nazwa dokumentu	Nawiązanie GPR do zapisów dokumentu strategicznego i/lub planistycznego ³
POZIOM EUROPEJSKI		
1.	Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	<i>Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.</i> Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych: <i>CEL 1</i> Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata. <i>CEL 4</i> Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne. <i>CEL 5</i> Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.
POZIOM KRAJOWY		
2.	Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	<i>Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki:</i> Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: <i>Cel 3</i> Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki: <i>Cel 6</i> Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; <i>Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski:</i> Rozwój regionalny: <i>Cel 8</i> Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania

³ Zapis założeń dokumentów przytoczono w niezmiennionej formie.

		potencjałów regionalnych; <i>Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny:</i> <i>Cel 11</i> Wzrost społecznego kapitału rozwoju.
3.	Strategia Rozwoju Kraju 2020	<i>Obszar strategiczny:</i> Sprawne i efektywne państwo, <i>Cel 3</i> Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, <i>kierunek interwencji:</i> rozwój kapitału społecznego. <i>Obszar strategiczny:</i> Konkurencyjna gospodarka, <i>Cel 4</i> Rozwój kapitału ludzkiego, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego. <i>Obszar strategiczny:</i> Spójność społeczna i terytorialna, <i>Cel 1</i> Integracja społeczna, <i>kierunki interwencji:</i> zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.
4.	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	<i>Cel strategiczny:</i> Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie. <i>Cel 2.</i> Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. <i>Kierunek działań polityki przestrzennej:</i> Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. <i>Działanie:</i> Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.
5.	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	<i>Cel główny:</i> Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym. <i>Cel 2</i> Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).
6.	Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020	<i>Wizja:</i> Polska Wschodnia makroregionem dynamicznie rozwijającym się z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, stopniowo i systematycznie poprawiającym swoją pozycję rozwojową i konkurencyjną w kraju oraz w Unii Europejskiej. <i>Cel główny:</i> Wzrost wydajności pracy we wszystkich sektorach gospodarki Polski Wschodniej. <i>Obszar strategiczny 2:</i> Zasoby pracy i jakość kapitału ludzkiego. <i>Kierunek działań:</i> Przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy i Wzmocnienie potencjału nowoczesnych kadr dla gospodarki opartej na wiedzy.
7.	Krajowa Polityka Miejska 2023	Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. <i>Cel szczegółowy 3</i> Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich (miasto spójne). <i>Cel szczegółowy 4</i> Poprawa konkurencyjności i zdolności głównych ośrodków miejskich do kreowania rozwoju, wzrostu i zatrudnienia

		(miasto konkurencyjne). Jednym z wątków tematycznych jest rewitalizacja, w którym wskazane zostało, że: „najbardziej zaawansowanym procesem przemian jest kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością”.
POZIOM REGIONALNY		
8.	Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020	<i>Wizja Strategii:</i> Świętokrzyskie – region zasobny w kapitał i gotowy na wyzwania. <i>Misja Strategii:</i> pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska. <i>Cel strategiczny 1.</i> Koncentracja na poprawie Infrastruktury regionalnej. 1.2 Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych, czyli wzrost kapitału społecznego, wsparcie zatrudnienia i wyższa jakość życia w Regionie. 1.3 Rozwój harmonijny i ład przestrzenny czyli nie zapominajmy o tym co już jest. <i>Cel strategiczny 3.</i> Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki. 3.1 Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego czyli zdrowi, kreatywni i wykształceni ludzie jako podstawa myślenia o pomyślnej przyszłości. <i>Cel strategiczny 6.</i> Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju regionu. 6.1 Energia versus emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce. 6.4 Ochrona cennych zasobów przyrodniczych.
9.	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego	<i>Misja:</i> Wzmocnienie spójności terytorialnej regionu oraz konkurencyjności jego struktur funkcjonalnych drogą poprawy dostępności komunikacyjnej, zwiększenia wpływu miast na sąsiadujące obszary wiejskie, a także ułatwienia dostępu społeczeństwa do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług. <i>Cel generalny zagospodarowania przestrzennego województwa świętokrzyskiego:</i> Kształtowanie zrównoważonej, harmonijnej struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa świętokrzyskiego, sprzyjającej poprawie atrakcyjności i spójności terytorialnej regionu oraz efektywnemu wykorzystaniu jego potencjałów rozwoju, przy jednoczesnym wsparciu dla rozwiązań innowacyjnych i przyjaznych środowisku przyrodniczemu. <i>Cel warunkujący 1.</i> Wzrost konkurencyjności i innowacyjności przestrzeni gospodarczej województwa w tym szczególnie miast z myślą o wykorzystaniu lokalnych potencjałów rozwoju i dostosowaniu tej przestrzeni do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. <i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Kształtowanie warunków

	przestrzennych do dywersyfikacji przedsiębiorczości, rozwoju sektora MSP oraz utrwalania specjalizacji gospodarczej; Rewitalizacja zdegradowanych terenów i dzielnic przemysłowych. <i>Cel warunkujący 2.</i> Formowanie policentrycznego układu osadnictwa i powiązań funkcjonalnych sieci miast, rozwijanych w ramach harmonijnych struktur obszarowych z jednoczesnym wsparciem procesów metropolizacji i działań służących wzmocnieniu więzi województwa z krajową i europejską przestrzenią gospodarczą. <i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Rozwój i umacnianie funkcji metropolitalnych Kielc w powiązaniu z poprawą spójności i atrakcyjności osiedleńczej na północnym podobszarze recesji przestarzałej bazy przemysłowej predysponowanym do wielokierunkowej aktywizacji Poprawa jakości życia mieszkańców drogą zwiększania dostępności do rynków pracy i wyżej zorganizowanych usług, zwłaszcza na obszarach niedosłużonych; Wzrost konkurencyjności miast średnich poprzez wzmocnianie tkanki miejskiej, rewitalizację historycznych centrów oraz kształtowanie funkcji subregionalnych, sprzyjających integracji społecznej; Wspieranie rozwoju ośrodków peryferyjnych i pełniących funkcje miast-bram, drogą poprawy wykorzystania potencjałów endogenicznych i specyficznych walorów kulturowych. <i>Cel warunkujący 3.</i> Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi zasobów ludzkich oraz integracji rynków pracy. <i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Kształtowanie optymalnych relacji: mieszkanie – usługi – praca – rekreacja i wypoczynek, w różnych skalach obszarowych; Wsparcie działań, służących ograniczaniu depopulacji oraz emigracji młodych wykształconych osób, zwłaszcza z obszarów stagnacji, m.in. drogą odbudowy lokalnych rynków pracy. <i>Cel warunkujący 4.</i> Ochrona i racjonalne zagospodarowanie zasobów przyrodniczych i dóbr kultury, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. <i>Priorytety polityki przestrzennej:</i> Przywracanie równowagi przyrodniczej na obszarach zdegradowanych; Rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska; Minimalizacja zagrożenia hałasem w miastach i w sąsiedztwie dróg o dużym natężeniu ruchu pojazdów; Ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz racjonalne wkomponowanie zabytków w przestrzeń turystyczną. <i>Cel warunkujący 5.</i> Kształtowanie systemów infrastruktury technicznej i społecznej w aspekcie poprawy dostępności i spójności przestrzennej oraz osiągnięcia wysokiego standardu świadczenia usług. <i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Zapewnienie wysokiego standardu dostępności do usług publicznych we wszystkich skalach obszarowych. <i>Cel warunkujący 6.</i> Wzmocnienie odporności struktur przestrzennych na zagrożenia oraz poprawa bezpieczeństwa publicznego. <i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Kształtowanie struktur funkcjonalnych sprzyjających dekoncentracji ludności oraz miejsc pracy i usług, zwiększeniu substytucyjności systemów infrastruktury, zwiększeniu obszarów zielonych oraz poprawie odporności na skutki klęsk żywiołowych; Stworzenie nowoczesnych, niezawodnych systemów infrastruktury energetycznej oraz zwiększenie produkcji energii ze źródeł odnawialnych. <i>Cel warunkujący 7.</i> Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego. <i>Priorytet polityki przestrzennej:</i> Preferencje dla regeneracji zabudowy,
--	--

		powtórznego zagospodarowania terenów.
POZIOM SUBREGIONALNY		
10.	Strategia zrównoważonego rozwoju powiatu ostrowieckiego do roku 2020	<i>Misja:</i> Powiat ostrowiecki zintegrowany obszar zrównoważonego rozwoju oparty na wysoko wykwalifikowanej kadrze i potencjale społecznym mieszkańców powiatu w dziedzinach związanych z rozwojem przemysłu. Obszar o wysokich walorach krajobrazowych i potencjale dziedzictwa kulturowego sprzyjających rozwojowi różnych form turystyki i rekreacji. Powiat z pełną infrastrukturą społeczną stanowiącą warunki do bezpiecznego i komfortowego życia jego mieszkańców. <i>Obszar:</i> EKOLOGIA <i>Priorytet:</i> Podnoszenie świadomości „ekologicznej” mieszkańców powiatu. <i>Kierunki działania:</i> Edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie: nowych technologii oczyszczania ścieków przydomowych, oraz nowych technik grzewczych. <i>Cele pierwszorzędne:</i> Propagowanie zrównoważonego rozwoju z uwzględnieniem obszarów turystycznych. <i>Kierunki działania:</i> Promowanie czystego ekologicznie ogrzewania domów; Wydzielanie stref zieleni oraz nadzór nad prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej; Monitoring zakładów produkcyjnych w zakresie emisji zanieczyszczeń. <i>Cele pierwszorzędne:</i> Zintegrowane działania w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej. <i>Kierunki działania:</i> Budowa i rozbudowa infrastruktury kanalizacji sanitarnej na terenie gmin powiatu. <i>Obszar:</i> GOSPODARKA <i>Priorytet:</i> Polityka inwestycyjna na obszarze Powiatu. <i>Kierunki działania:</i> Rozbudowa infrastruktury technicznej na terenie powiatu. <i>Cele pierwszorzędne:</i> Wspieranie mobilności zawodowej mieszkańców Powiatu. <i>Kierunki działania:</i> Wspieranie procesów przekwalifikowań zawodowych z wykorzystaniem istniejącej bazy oświatowej; Promocja samozatrudnienia oraz aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu. <i>Obszar:</i> INFRASTRUKTURA <i>Priorytet:</i> Rozwój i rozbudowa infrastruktury technicznej z uwzględnieniem nowoczesnych technologii. <i>Kierunki działania:</i> Rozbudowa sieci wodociągowych, kanalizacyjnych i gazociągowych na terenie gmin powiatu; Rozbudowa i unowocześnienie sieci energetycznych i ciepłowniczych na terenie Powiatu; Infrastruktura telekomunikacyjna – zwiększenie dostępności do Internetu oraz nowych form komunikacji. <i>Priorytet:</i> Budowa i rozbudowa infrastruktury drogowej i komunikacyjnej. <i>Kierunki działania:</i> Budowa i przebudowa dróg powiatowych z wykorzystaniem dotacji z UE; Budowa i rozbudowa infrastruktury okołodrogowej (chodniki, oświetlenie, kanalizacja deszczowa). <i>Priorytet:</i> Budowa i przebudowa infrastruktury oświatowej i sportowej. <i>Kierunki działania:</i> Realizacja Programu Termomodernizacji obiektów

	oświatowych; Realizacja Programu Budowy Obiektów Sportowych; Komputeryzacja szkół ponadgimnazjalnych oraz tworzenie nowoczesnego zaplecza dydaktycznego. <i>Cele pierwszorzędne:</i> Tworzyć warunki do poprawy stanu infrastruktury komunikacyjnej. <i>Kierunki działania:</i> Rozbudowa i modernizacja dróg gminnych w oparciu o środki z funduszy strukturalnych UE. <i>Cele pierwszorzędne:</i> Podjąć działania w kierunku rozbudowy bazy turystycznej. <i>Kierunki działania:</i> Budowa zaplecza rekreacyjnego i szlaków turystycznych pomiędzy, lub wokół zidentyfikowanych produktów turystycznych. Obszar: SPOŁECZNOŚĆ <i>Priorytet:</i> Podnoszenie poziomu szkolnictwa oraz bazy oświatowej z uwzględnieniem potrzeb rynku pracy. <i>Kierunki działania:</i> Zajęcia pozalekcyjne dla dzieci i młodzieży, oraz kursy i szkolenie dla dorosłych; Modernizacja obiektów oświatowych oraz unowocześnienie bazy dydaktycznej; Tworzenie nowych kierunków kształcenia dostosowanych do potrzeb rynku pracy. <i>Priorytet:</i> Tworzyć warunki do zwiększenia poziomu inwestycji na terenie powiatu, powodujących wzrost zatrudnienia mieszkańców. <i>Kierunki działania:</i> System preferencji podatkowych i ulg dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy; Wspieranie kapitału wewnętrznego w realizacji i nowych inwestycji. <i>Priorytet:</i> Uwzględnić charakter regionu przy kreowaniu nowych inwestycji. <i>Kierunki działania:</i> Promować zasoby surowców naturalnych jako podstawę dla realizacji nowych inwestycji; Rozwój turystyki w oparciu o dziedzictwo kulturowe. <i>Cele pierwszorzędne:</i> Podjąć działania w kierunku tworzenia nowych miejsc pracy dla młodzieży migrującej. <i>Kierunki działania:</i> Wspieranie lokalnych inicjatyw z zakresu małej i średniej przedsiębiorczości.
--	--

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ww. dokumentów strategicznych i planistycznych

Miasto Ćmielów stanowi centrum gminy spełniające różne funkcje na rzecz mieszkańców, dlatego jest jednym z kluczowych obszarów strategicznych rozwoju gminy, wskazanym w *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2014–2020*⁴. Dla niniejszego obszaru określony został kierunek rozwojowy dotyczący rewitalizacji miasta w ramach celu bezpośredniego 1. *Rozwój infrastruktury technicznej*, który wskazuje na konieczność przeprowadzenia rewitalizacji na tym terenie. Z założeń tego kierunku wynika, iż przestrzeń miejska Ćmielowa wymaga podjęcia skutecznych działań zmierzających do opracowania i wdrożenia programu zakładającego odnowę estetycznego

⁴ Strategia Rozwoju przyjęta Uchwałą nr XXXV/275/2014 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 29 stycznia 2014 roku.

wyglądu z zachowaniem charakteru zabytkowej formy zabudowy i funkcjonalności, a także poprawę bezpieczeństwa w mieście⁵.

Uzasadnieniem dla potrzeby przeprowadzenia ww. działań rewitalizacyjnych są przede wszystkim słabe strony w analizie SWOT w sferze społecznej: „wysoki wskaźnik bezrobocia, ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, ujemne saldo migracji, wysoki udział w strukturze wiekowej ludności w wieku poprodukcyjnym, coraz mniejsza liczba podmiotów gospodarczych w gminie, wzrost zagrożeń patologiami społecznymi” wpływające na „niższy niż przeciętny standard życia oraz trudną sytuację materialną”⁶.

Jako szansę na poprawę sytuacji i niwelację sytuacji kryzysowej wskazuje się projekty i przedsięwzięcia zaplanowane w ramach kolejnego etapu rewitalizacji miasta. W związku z tym konieczne jest podjęcie działań w zakresie przebudowy zdegradowanych budynków, obiektów, terenów i przestrzeni w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych. Ponadto w dokumencie zaznaczono, że „kierunek musi mieć charakter kompleksowy i zintegrowany z innymi działaniami wspierającymi integrację społeczną i przyczyniać się do zmniejszenia ubóstwa oraz prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie”⁷. Jest to szczególnie istotne z uwagi na fakt, że w Strategii Rozwoju określono, iż „szanse na poprawę bytu upatrywane są w rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnieniu”⁸.

W związku z tym kontynuacja założeń rewitalizacji to pobudzenie przedsiębiorczości i aktywności społecznej mieszkańców wraz z włączeniem społecznym osób wykluczonych na obszarze centrum Ćmielowa, co wpisuje się w misję rozwoju gminy: „Gmina Ćmielów obszarem rozwoju gospodarczego i społecznego”, a także cele bezpośrednie 1 i 2 oraz ich kierunki⁹.

Rewitalizacja jest szansą dla rozwoju miasta, która ma jednocześnie zapobiegać zjawiskom kryzysowym, wynikającym z postępującego procesu degradacji technicznej miasta, nieunormowanej sytuacji prawnej gruntów i nieruchomości, oporu właścicieli nieruchomości czy dużej konkurencyjności okolicznych miast. Ponadto będzie to ciąg dalszy procesu przeprowadzanego na zdegradowanym obszarze o wysokiej kumulacji problemów społecznych. Wdrożenie tych założeń, mających na celu poprawę warunków życia mieszkańców, zostało rozpoczęte w 2009 roku od zagospodarowania Rynku.

⁵ *Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów na lata 2014–2020*, s. 57.

⁶ jw., s. 52 i 56.

⁷ jw., s. 57.

⁸ jw., s. 55.

⁹ jw., s. 56.

Potwierdza to również *III Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ćmielów*¹⁰, które jest podstawowym dokumentem ustalającym oraz określającym politykę zagospodarowania przestrzennego.

Jako obszar wymagający rehabilitacji i przekształceń „pod kątem porządkowania i realizacji nowej zabudowy, uznaje się w pierwszej kolejności: miejscowość Ćmielów, z podkreśleniem jej roli jako centrum gminnego”, a w szczególności obszar centralnej części jako historyczny układ urbanistyczny. W ukształtowaniu zabudowy w Ćmielowie widoczne są obszary zabudowy mieszkaniowej tworzące układy i rozwijające się głównie wzdłuż dróg¹¹. W związku z tym podstawowymi kierunkami działań na tych obszarach będą¹²:

- właściwe ukształtowanie przestrzeni publicznych;
- modernizacja zabudowy, w tym poprzez poprawę wyposażenia w infrastrukturę techniczną, szczególnie w zakresie gospodarki wodno-ściekowej;
- uzupełnienia zabudowy, w tym poprawa jakości tworzonej architektury w kierunku ograniczenia jej bezstylowości degradującej historyczne otoczenie i krajobraz;
- poprawa stanu technicznego dróg;
- przekształcenia zabudowy, w tym mieszkaniowej o niskim standardzie technicznym, w kierunku jej adaptacji na cele rekreacyjne i turystyczne;
- tworzenie zorganizowanych form rozwoju zabudowy rekreacyjnej, zapewniających właściwą ochronę walorów przyrodniczo-krajobrazowych.

Dla wypełnienia priorytetów rozwojowych dla Gminy Ćmielów przyjęte również zostały cele strategiczne wraz z kierunkami działań, które będą realizowane poprzez zaplanowane działania rewitalizacyjne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji¹³:

1. Cel strategiczny 1. *Wykorzystywanie potencjału ludzkiego w procesach rozwojowych i przyciąganie nowych mieszkańców*, realizowany m.in. przez: wyznaczenie nowych terenów zarówno na potrzeby rozwoju rynku pracy, jak i miejsc rekreacji i odpoczynku.
2. Cel strategiczny 2. *Harmonijny rozwój przestrzenny, zapewniający dbałość o środowisko i zachowanie dóbr kultury dla obecnych i przyszłych pokoleń*, realizowany m.in. przez: uporządkowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej; utrzymanie układu obwodnic w celu oddzielenia ruchu tranzytowego od

¹⁰ III Zmiana Studium przyjęta Uchwałą nr XXIV/203/2013 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 24 stycznia 2013 roku.

¹¹ III Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Ćmielów, s. 159–160.

¹² jw., s. 159.

¹³ jw., s. 165–166.

wewnętrznego; wzmocnienie roli turystyki w celu wykorzystania i zadbania o wartościowe obiekty zabytkowe i przyrodnicze; zwiększenie udziału zieleni również na terenach zainwestowanych; ograniczenie ruchu w ścisłym centrum Miasta Ćmielowa.

3. Cel strategiczny 3. *Podniesienie konkurencyjności gospodarczej regionu*, realizowany m.in. przez: stworzenie czytelnego układu komunikacyjnego; rozbudowę i poprawę jakości systemu infrastruktury technicznej.
4. Cel strategiczny 4. *Wykorzystanie i wzmocnienie potencjału naukowego, kulturowego i środowiskowego dla poprawy jakości życia mieszkańców*, realizowany przez: zachowanie ładu przestrzennego w rejonach o wysokich walorach urbanistycznych i architektonicznych; ochronę korytarzy ekologicznych przed zainwestowaniem, przy jednoczesnym lokalizowaniu w sąsiedztwie terenów mieszkaniowych i aktywności gospodarczej z dużym udziałem zieleni; uatrakcyjnienie terenów przestrzeni publicznych w celu wykorzystania ich do różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych, naukowych, plenerowych; rozwój centrum administracyjno-kulturalno-naukowo-biznesowego.

Diagnoza sytuacji społecznej zawarta w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ćmielów na lata 2015–2020*¹⁴ wskazuje najważniejsze problemy, do których zaliczono przede wszystkim¹⁵:

- 1) bezrobocie prowadzące do ubóstwa (dotykające przede wszystkim osoby młode z niewielkim stażem pracy lub bez doświadczenia zawodowego);
- 2) postępujący proces starzenia się społeczności lokalnej spowodowany niekorzystnymi zmianami demograficznymi (zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności);
- 3) trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny, a także problemy alkoholizmu i przemocy domowej.

W celu zmniejszenia skali występowania powyższych problemów, zminimalizowania ich skutków społecznych, a tym samym poprawy jakości życia mieszkańców zaplanowano wdrożenie inicjatyw w ramach następujących celów strategicznych oraz odpowiadających im celów operacyjnych¹⁶:

¹⁴ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych przyjęta Uchwałą nr IX/54/2015 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 28 maja 2015 roku.

¹⁵ *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ćmielów na lata 2015–2020*, s. 84.

¹⁶ jw., s. 85.

- 1) Cel strategiczny 1. *Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy (cele operacyjne: Wspieranie osób pozostających bez zatrudnienia oraz poszukującym pracy, Udzielanie pomocy zagrożonym lub dotkniętym ubóstwem i bezdomnością, Usprawnianie seniorów oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób niepełnosprawnych);*
- 2) Cel strategiczny 2. *Wspieranie rodzin, zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju, zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie” (cele operacyjne: Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju, Wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia, Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich);*
- 3) Cel strategiczny 3. *Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego (cele operacyjne: Doskonalenie sektora pomocy społecznej, Inicjowanie powstawania i wspieranie organizacji pozarządowych oraz rozszerzanie z nimi współpracy).*

Zadania realizowane w ramach powyższych celów będą częścią kompleksowych działań zaplanowanych do realizacji w ramach procesu rewitalizacji na wyznaczonym obszarze Miasta Ćmielów. Dzięki temu wdrożenie wszystkich planów rewitalizacyjnych przyczyni się również do realizacji misji rozwoju społecznego gminy, która została sformułowana w następujący sposób: „Skuteczne aktywizowanie mieszkańców gminy zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, wzmacnianie rodzin oraz dążenie do integracji społecznej”¹⁷.

¹⁷ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ćmielów na lata 2015–2020, s. 86.

II. Część diagnostyczno-analityczna

1. Metodologia delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz szczegółowy przebieg procesu diagnostycznego gminy zawiera *Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów*¹⁸.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, *rewitalizacja* to „kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych”, dlatego przy wyznaczaniu zasięgu obszaru zdegradowanego wzięto pod uwagę zestaw kryteriów zawarty w art. 9 ust. 1 ww. ustawy i Wytycznych, które wskazują na istnienie stanu kryzysowego na danym terenie.

Stan kryzysowy zdefiniowany został jako „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- 1) *gospodarczej* – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw;
- 2) *środowiskowej* – w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi bądź stanu środowiska;
- 3) *przestrzenno-funkcjonalnej* – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych;
- 4) *technicznej* – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

¹⁸ Diagnoza stanowi załącznik 3. do *Uchwały nr XXVI/161/2016 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 14 września 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów* (Dz. Urz. Woj. Świętokrzyskiego z 2016 r. poz. 2874).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”¹⁹.

W związku z powyższym, w celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego Gmina Ćmielów podzielona została na *jednostki strukturalne (referencyjne)*, w sposób odpowiadający istniejącym powiązaniom funkcjonalnym. W procesie diagnostycznym na terenie wiejskim gminy przyjęto podział na sołectwa, natomiast na terenie Miasta Ćmielów wzięto pod uwagę podział na 3 obszary. Analiza danych ilościowych w ustalonych jednostkach strukturalnych pozwoliła na stosunkowo łatwe zidentyfikowanie lokalizacji problemów i wyznaczenie granic obszaru zdegradowanego.

Zgodnie Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w przeprowadzonej diagnozie dokonano analizy porównawczej jednostek referencyjnych, opartej na zestawie wskaźników cząstkowych oraz syntetycznych wskaźników degradacji we wszystkich sferach pozwalających na obiektywne określenie stopnia zróżnicowania zjawisk kryzysowych i potencjałów lokalnych na terenie gminy. Syntetyczne wskaźniki koncentracji zjawisk kryzysowych w poszczególnych sferach przedstawione zostały na mapach poglądowych Gminy Ćmielów z podziałem na jednostki strukturalne. Jako główne kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego przyjęto 34 wskaźniki ustalone na podstawie danych statystycznych gromadzonych w zasobach Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie, Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie oraz instytucji zewnętrznych, m.in.: Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim, Komendy Wojewódzkiej Policji w Kielcach oraz Urzędu Statystycznego w Kielcach, a także ogólnodostępnych danych z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi. Część pozyskanych danych została wykorzystana do porównawczej analizy ilościowej wskaźników ze średnią wartością dla całej gminy, a część posłużyła do dokonania analizy jakościowej charakteryzującej ważne dla rewitalizacji deficyty i problemy obszarów oraz lokalne potencjały.

W procesie delimitacji obszaru zdegradowanego wykorzystano różnorodne źródła informacji, dzięki czemu zastosowane podejście ma charakter kompleksowy i łączy wykorzystanie metod ilościowych z jakościowymi.

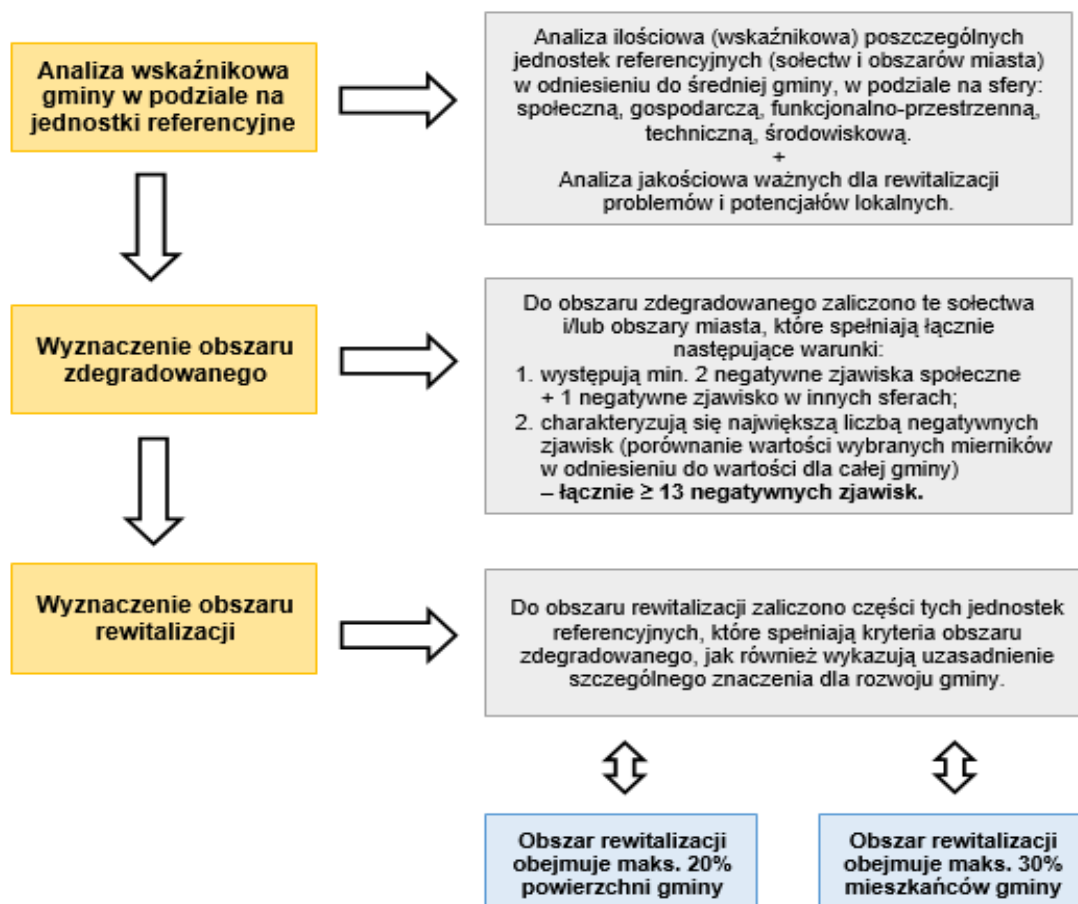
¹⁹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, Minister Rozwoju, Warszawa, 02.08.2016, s. 6–7.

Delimitacja obszaru rewitalizacji dokonana została przy uwzględnieniu zapisów art. 10 ustawy o rewitalizacji, który stanowi, że jest to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”.

Zgodnie z powyższym, wyznaczenie granic obszaru rewitalizacji nastąpiło w oparciu o dwie przesłanki. Pierwszą z nich było stwierdzenie, że na wybranym obszarze uznanym wcześniej jako zdegradowany istnieje szczególna koncentracja negatywnych zjawisk. Drugą z przesłanek było uznanie, że wybrany obszar ma istotne znaczenie dla rozwoju gminy. Takie uzasadnienie obejmuje przedstawienie możliwych do wykorzystania w procesie rewitalizacji lokalnych potencjałów.

Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego a następnie obszaru rewitalizacji w Gminie Ćmielów przedstawiona została na schemacie 1.

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów

Źródło: Opracowanie własne

2. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o rewitalizacji *obszar zdegradowany* charakteryzuje się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych oraz stanem kryzysu w co najmniej jednej ze sfer dotyczących zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych. Ponadto ust. 2 wskazuje, że „obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, pod warunkiem stwierdzenia na każdym z podobszarów występowania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych”.

Na podstawie przeprowadzonego audytu gminnego wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się problemami w sferze społecznej przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej innej sferze oraz największą liczbą zidentyfikowanych negatywnych zjawisk, tj. ≥ 13 . Zgodnie z przedstawionymi założeniami obszar zdegradowany na terenie Gminy Ćmielów obejmuje sołectwa: Stoki Stare (20), Boria (16), Borownia (16), Krzczonowice (15), Stoki Duże (15), Stoki Małe (15), Czarna Glina (14), Podgrodzie-Smyków (14), Trębanów (14), Łysowody (13) oraz obszar I (13), obszar II (16) i obszar III (13) Miasta Ćmielów.

Wskazany obszar zajmuje 62,70 km², co stanowi 52,33% powierzchni gminy i jest zamieszkiwany przez 3 993 osoby, tj. 51,78% ogółu mieszkańców gminy.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 i 2 ustawy o rewitalizacji, *obszar rewitalizacji* to „obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...). Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

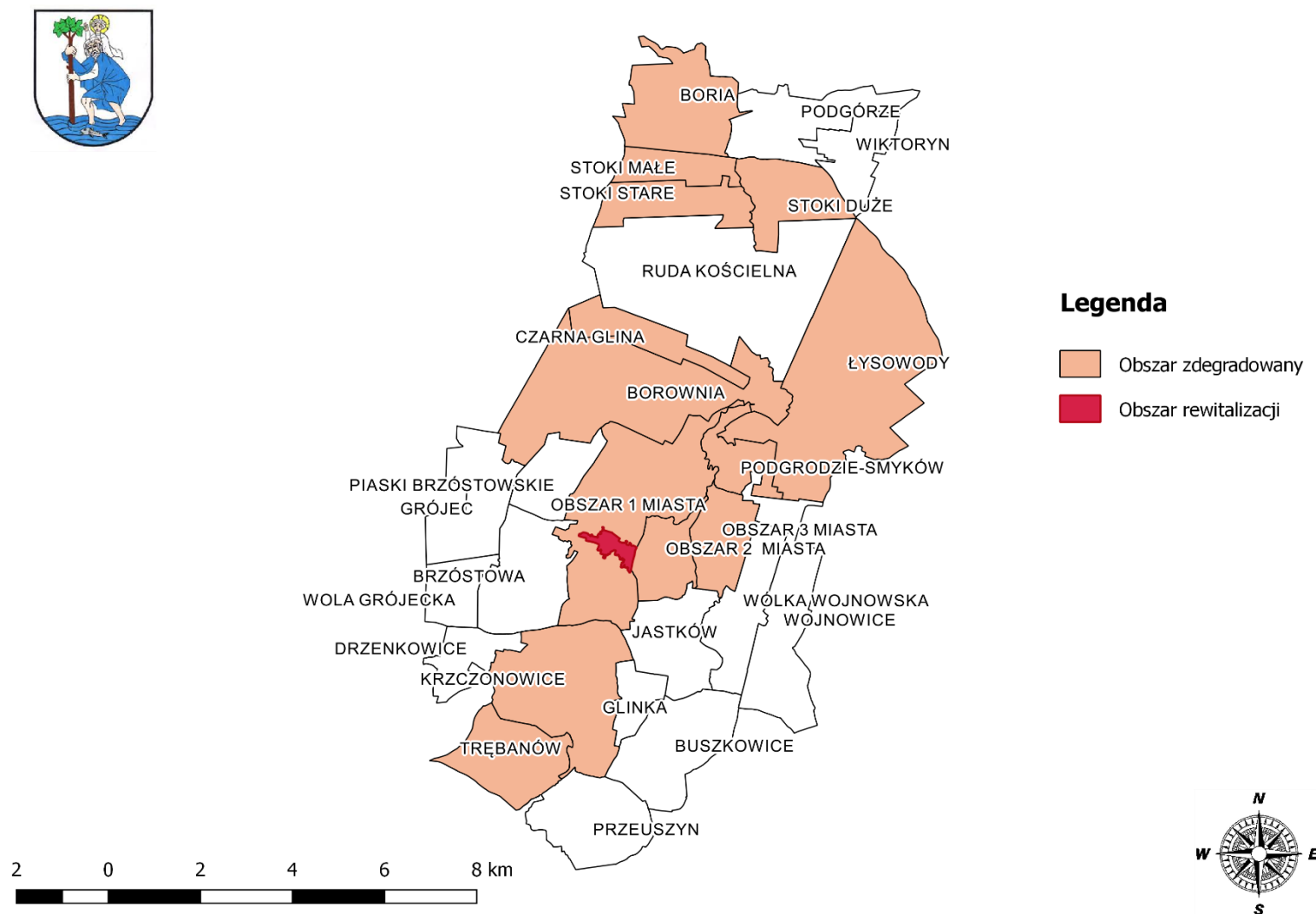
W związku z art. 10 ww. ustawy wyznaczony został obszar, na którym występuje wysokie natężenie negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz technicznej, a jednocześnie mający istotne znaczenie dla rozwoju gminy i planowane jest na nim przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych.

W wyniku przeprowadzonej diagnozy w podziale na jednostki referencyjne gminy i delimitacji obszaru zdegradowanego, wyznaczono obszar rewitalizacji będący częścią obszaru I w Mieście Ćmielów, którego granice przebiegają: od torów linii kolejowej nr 25 wzdłuż wschodniej granicy obszaru I, następnie terenami wzdłuż ul. Polnej, fragmentami ul. Długiej, ul. Niecałej i ul. Zacisznej z uwzględnieniem zlokalizowanych przy nich zabudowaniach (bez cmentarza parafialnego), następnie przez fragment ul. Ostrowieckiej zawracając na wschód wzdłuż tej ulicy, kolejno ul. Szydłowiecką i dalej wzdłuż zabudowań, równoległe do linii kolejowej (częściowo przebiegając przez fragment ul. Targowej i przecinając ul. Zamkową), aż do wschodniej granicy wyznaczonego obszaru I Miasta Ćmielów.

Wyznaczony obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 0,42 km² (0,5% powierzchni ogółem gminy) i według danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie – był zamieszkały w 2014 roku przez 1 168 mieszkańców (15,15% ludności ogółem gminy), więc nie przekracza limitów określonych w art. 10 ust. 2 ustawy o rewitalizacji

Lokalizację obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego przedstawia mapa 1, natomiast szczegółowy przebieg granic obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów prezentuje mapa 2.

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Ćmielów

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów

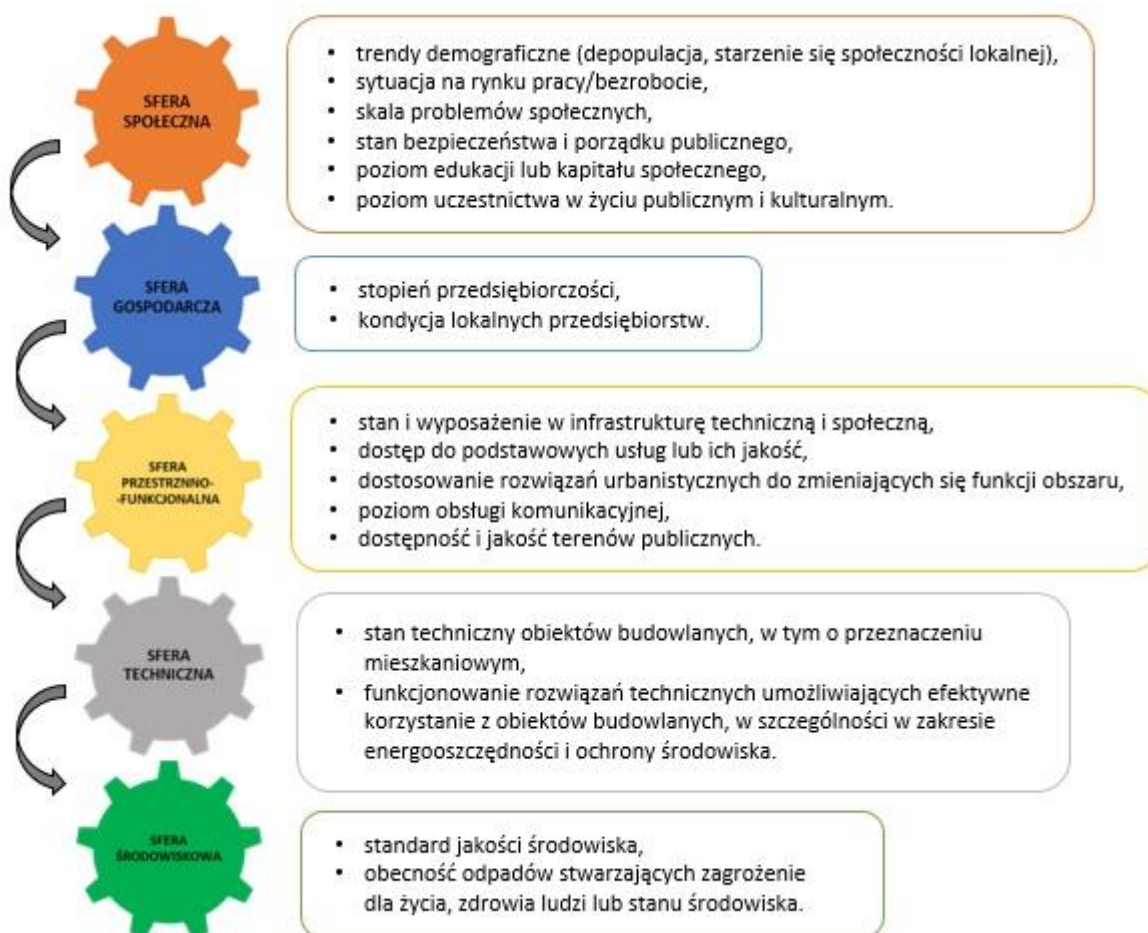
Źródło: Opracowanie własne na podstawie [google.com/maps](https://www.google.com/maps)

3. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji oraz skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych

Jednym z najważniejszych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji jest „szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji (...) obejmująca analizę negatywnych zjawisk, o których mowa w art. 9 ust. 1, oraz lokalnych potencjałów występujących na terenie tego obszaru”.

Zgodnie z powyższym pogłębiona diagnoza wyznaczonego obszaru obejmowała sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową. Problemy analizowane w ramach wszystkich aspektów wzajemnie się przenikają i podział na sfery tematyczne ma charakter umowny. Takie szerokie rozpoznanie oraz identyfikacja skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych pozwoli na przygotowanie projektów o bardziej złożonym, kompleksowym charakterze i większym oddziaływaniu.

Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne

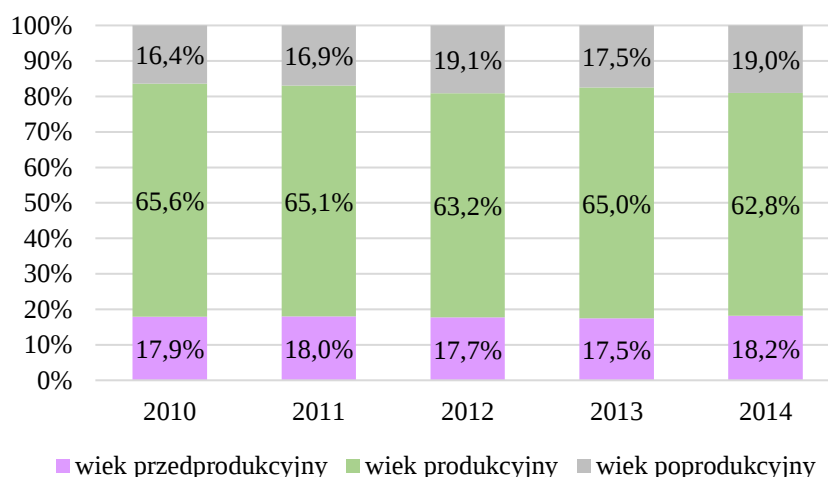
Wyznaczony obszar rewitalizacji usytuowany jest w południo-zachodniej części Miasta Ćmielów i stanowi centrum społeczno-gospodarcze. Przebiega tędy droga wojewódzka nr 755 łącząca drogę krajową nr 9 w Ostrowcu Świętokrzyskim z drogą wojewódzką nr 854 w Kosinie (województwo lubelskie). Z uwagi na to, że jest to główny ośrodek gminy, dominują tutaj funkcje centrotwórcze: administracyjne, usługowe, handlowe, edukacyjne, kulturalne, rekreacyjne i mieszkaniowe. Jednocześnie z uwagi na najważniejsze znaczenie w rozwoju gminy ze względu na pełnione ww. funkcje, wyznaczony obszar gromadzi największą liczbę sprzeczności i konfliktów rozwojowych, które prowadzą do jego degradacji technicznej i kumulacji problemów społeczno-gospodarczych.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie za 2014 rok, stan ludności na wyznaczonym obszarze rewitalizacji (zgodnie z faktycznym miejscem zamieszkania) wynosił ogółem 1 168 osób, tj. 15,15% ludności ogółem gminy.

Procesy demograficzne związane z ruchem naturalnym ludności, takie jak: urodzenia, zgony i migracje wpływają zarówno na liczbę ludności, jak i na jej strukturę wiekową. Analizując udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem obszaru rewitalizacji należy wskazać, że w 2014 roku mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowili 18,2% społeczności, w wieku produkcyjnym 62,8%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 19,0% (wykres 1). W porównaniu do średniej dla całej gminy struktura wiekowa mieszkańców obszaru rewitalizacji przedstawia się w korzystnej proporcji osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym do osób w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o wysokim kapitale młodych ludzi (wykres 2). Pozwala to na wykorzystanie dużej liczby młodych ludzi zamieszkujących obszar rewitalizacji do wyprowadzenia go z sytuacji kryzysowej.

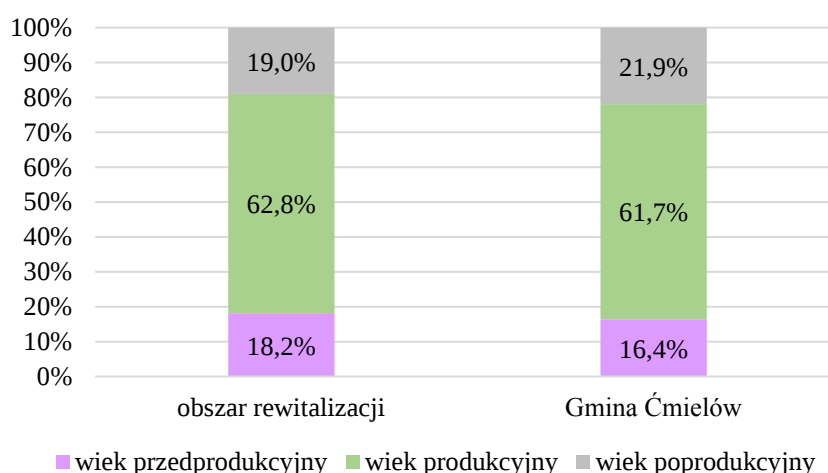
Należy również zaznaczyć, że w ciągu kilku następnych lat będzie można zauważyć pogłębiającą się tendencję wzrostową liczby osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy, co przy zaniechaniu kompleksowych działań rewitalizacyjnych spowoduje „wyludnianie się” obszaru. Potwierdza to wskaźnik obciążenia demograficznego, odnoszący się do liczby osób w wieku nieprodukcyjnym przypadającej na każde 100 osób w wieku produkcyjnym, w 2014 roku dla obszaru rewitalizacji wynosił 59, natomiast średnia dla całej gminy – 62 osoby.

Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ćmielów w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie

Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów

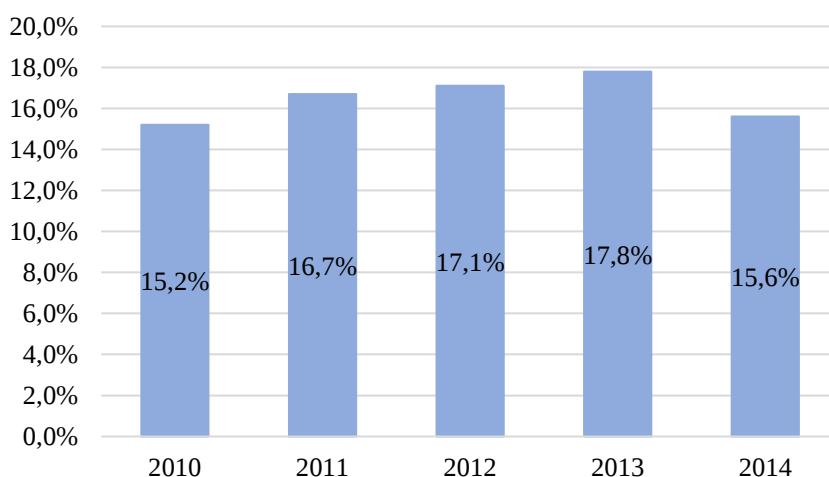

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie

Procesy demograficzne wpływające na strukturę wiekową obszaru rewitalizacji bezpośrednio wiążą się z sytuacją na rynku pracy. Z uwagi na charakter przemysłowy gminy oraz tradycje ceramiczne, obszar charakteryzuje się niedostosowaniem w strukturze kompetencji i kwalifikacji, wynikającym z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi. Wpływa to również na poziom bezrobocia. W latach 2010–2014 odsetek osób bezrobotnych na obszarze rewitalizacji systematycznie wzrastał (ze spadkiem w ostatnim badanym roku) i na tle średniej dla gminy w 2014 roku, tj. 12,2%, utrzymywał się na znacznie wyższym poziomie – 15,6% (wykresy 3 i 4). Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż

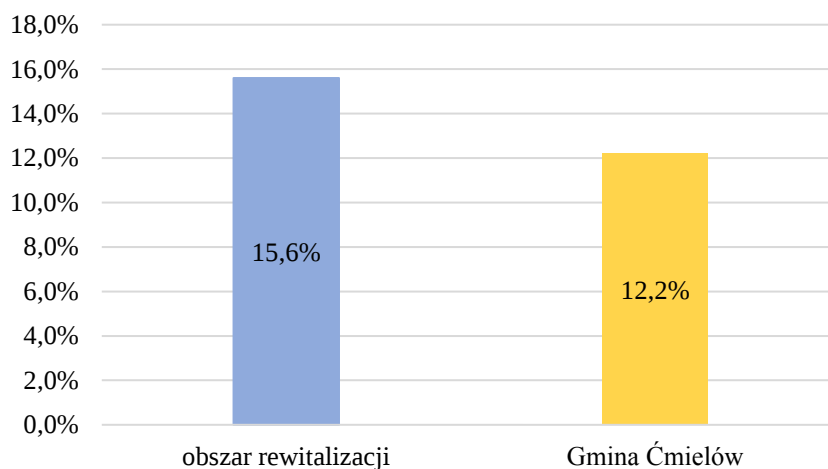
zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim, większą część osób pozostających bez pracy na obszarze rewitalizacji w 2014 roku stanowiły osoby długotrwale bezrobotne – 58,8%. Odsetek ten kształtował się na zbliżonym poziomie na tle średniej dla gminy, która wynosiła aż 60,3% (wykres 5). Powyższe problemy zostały spowodowane poprzez zmiany strukturalne na rynku pracy, wynikające z faktu istnienia na tym terenie Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, czego następstwem jest niedostosowanie kompetencji i kwalifikacji mieszkańców do potrzeb rynku pracy oraz ich „wyuczona bezradność”.

Wykres 3 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ćmielów w latach 2010–2014

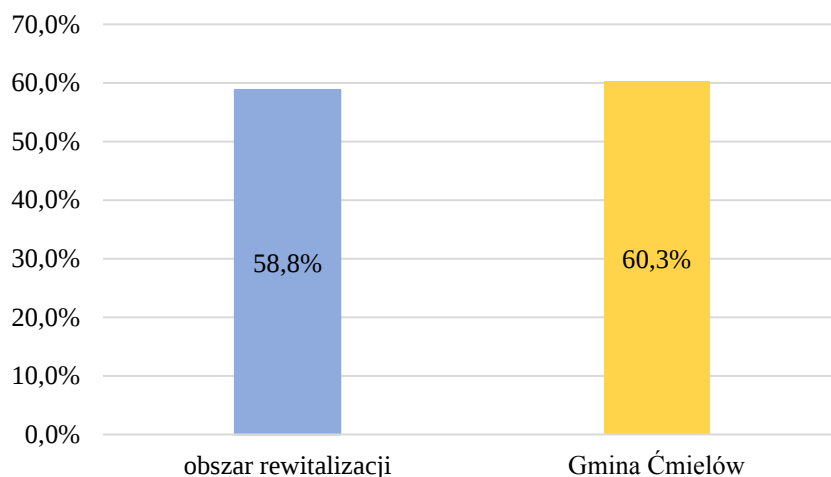
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim

Wykres 4 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim

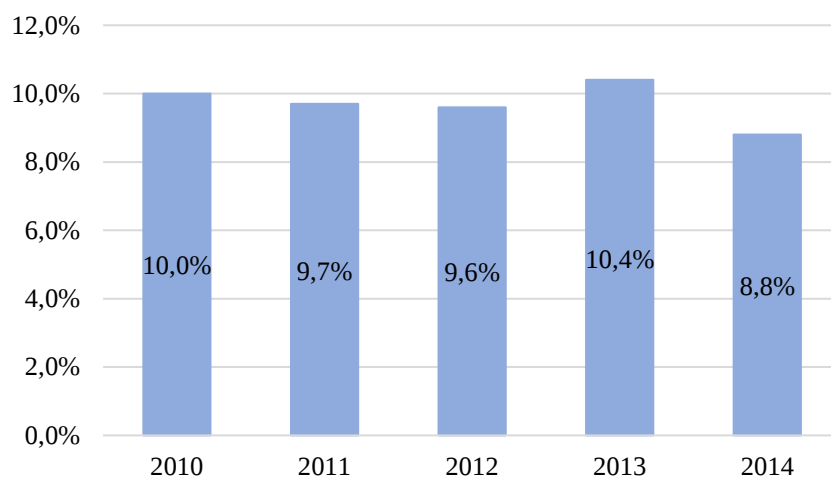
Wykres 5 Udział osób długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w 2014 r.
– porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrowcu Świętokrzyskim

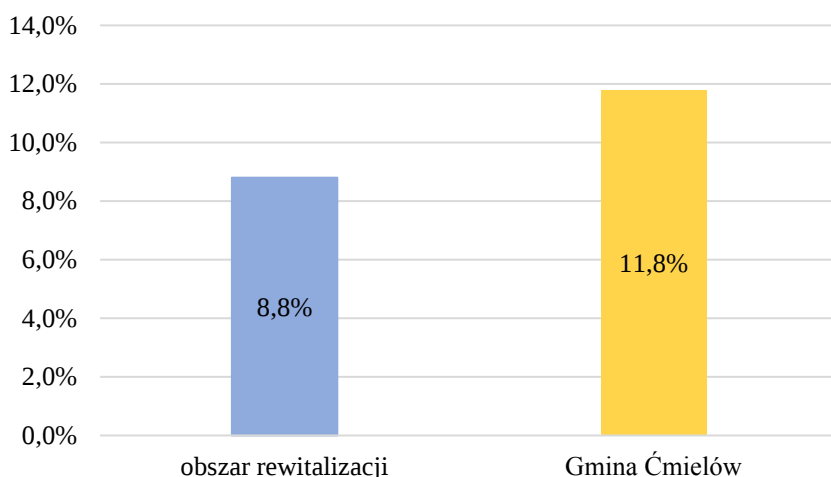
Kryterium poziomu ubóstwa i skali problemów społecznych na obszarze rewitalizacji zostało zmierzone przy pomocy wskaźnika „udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem”. Zgodnie z danymi Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie w latach 2010–2013 wskaźnik ten dla obszaru rewitalizacji wahał się, utrzymując się na poziomie ok. 10%, natomiast w 2014 roku zanotowano spadek do poziomu 8,8% (wykres 6). Wartość ta była niższa od średniej dla gminy, która wynosiła w badanym okresie 11,8% (wykres 7).

Wykres 6 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ćmielów w latach 2010–2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie

Wykres 7 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie

Kumulacja osób wykluczonych społecznie w jednym miejscu powoduje tworzenie się tzw. „enklaw biedy” w postaci zabudowy socjalnej, która zlokalizowana jest na obszarze rewitalizacji. Negatywne zjawiska społeczne występują wewnątrz obszaru z różną intensywnością i nieco inne są także ich przyczyny. Nie zmienia to faktu, że rozproszenie koncentracji problemów społecznych wpływa na jakość życia całej społeczności zamieszkującej na tym obszarze i osób korzystających z różnych usług czy aktywności na jego terenie. Z zestawienia danych w tabeli 2 wynika, że największymi problemami społecznymi, biorąc pod uwagę pomoc udzieloną przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie na przestrzeni lat 2010–2014 – było ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność.

Bezrobocie jako zjawisko społeczne ma znaczący wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka, zwłaszcza w przypadku długookresowości. Pierwsze odczuwalne skutki wiążą się z naturą ekonomiczną – utratą źródła utrzymania, idącym za tym ubożeniem, a w dalszej kolejności problemami społecznymi czy nawet z przestępczością. Może też prowadzić do rozpadu rodziny czy przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji do dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Ubóstwo rozumiane jest jako uzyskiwanie dochodów poniżej ustawowego kryterium dochodowego, które oscyluje na granicy minimum egzystencji określonego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych – w 2014 r. ustalone zostało na poziomie 544 zł dla osoby samotnie

gospodarującej oraz 457 zł dla osoby w rodzinie²⁰. Ubóstwo jest wynikiem głównie bezrobocia, niepełnosprawności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, a także uzależnień.

Problemy w realizowaniu funkcji rodzicielskich dotyczą trzech podstawowych aspektów: opieki i wychowania dziecka, prowadzenia gospodarstwa domowego oraz kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. W większości rodzin problemy dotyczą więcej niż jednego obszaru i są połączone z problemem bezrobocia, ubóstwa czy uzależnień.

Tabela 2 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji w latach 2010–2014 (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń w poszczególnych latach					Średnia dla gminy
		2010	2011	2012	2013	2014	
1.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców	88	89	77	85	84	51
2.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na 1 000 mieszkańców	88	74	73	80	78	45
3.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	30	26	19	25	27	17
4.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby na 1 000 mieszkańców	28	34	33	41	38	22
5.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego na 1 000 mieszkańców	20	17	17	16	16	13
6.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie na 1 000 mieszkańców	0	0	0	1	1	1
7.	Liczba osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na 1 000 mieszkańców	8	6	5	7	8	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Ćmielowie

²⁰ Strona internetowa Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, ipiss.com.pl/?zaklady=minimum-egzystencji-2, inf. z dnia 05.12.2016.

W związku z powyższym należy podjąć kompleksowe działania społeczne na obszarze rewitalizacji służące rozwiązaniu zidentyfikowanych problemów społecznych oraz integracji oraz aktywizacji mieszkańców. Zaplanowanie działań społecznych o charakterze wyprzedzającym będzie miało na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców co do możliwości partycypacyjnego współdecydowania o obszarze objętym Gminnym Programem Rewitalizacji.

Kolejnym istotnym czynnikiem oceny skali rozwiązywania różnych problemów społecznych w rewitalizacji jest stan bezpieczeństwa publicznego. Z uwagi na brak agregacji danych statystycznych do poziomu ulic Ćmielowa przez Komisariat Policji w Ćmielowie, a tym samym możliwości pozyskania danych wyłącznie dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji, do oceny bezpieczeństwa publicznego posłużono się dostępnymi danymi dla całej gminy. Głównymi problemami zidentyfikowanymi na terenie Gminy Ćmielów (w tym obszaru rewitalizacji) są kradzieże z włamaniem oraz nietrzeźwi kierujący (tabela 3). Wysoki poziom wykroczeń w tym zakresie może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność lokalną, dlatego tak istotne jest prowadzenie adekwatnych działań prewencyjnych i operacyjnych we współpracy z Komisariatem Policji w Ćmielowie, zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa oraz porządku publicznego mieszkańców (w szczególności na obszarach problemowych).

Tabela 3 Liczba postępowań przygotowawczych przeprowadzonych przez Komisariat Policji w Ćmielowie w 2014 r. z rozbiciem na poszczególne kategorie dotyczące przestępstw zaistniałych na terenie Gminy Ćmielów

Lp.	Kategoria przestępstwa	Podstawa prawna	Liczba przestępstw
1.	oszustwo internetowe	art. 286 § 1 Kodeksu Karnego	5
2.	wyrąb drzewa	art. 290 § 1 Kodeksu Karnego	1
3.	spowodowanie obrażeń ciała	art. 157 § 1 Kodeksu Karnego	3
4.	kradzież linii energetycznej	art. 254 Kodeksu Karnego	5
5.	czyn samobójczy	art. 151 Kodeksu Karnego	4
6.	nietrzeźwy kierujący	art. 178 § 1 Kodeksu Karnego	16
7.	niestosowanie się do wyroku	art. 244 Kodeksu Karnego	2
8.	kradzież z włamaniem	art. 279 Kodeksu Karnego	17
9.	posiadanie wyrobów bez akcyzy	art. 65 § 1 Kodeksu Skarbowego	1

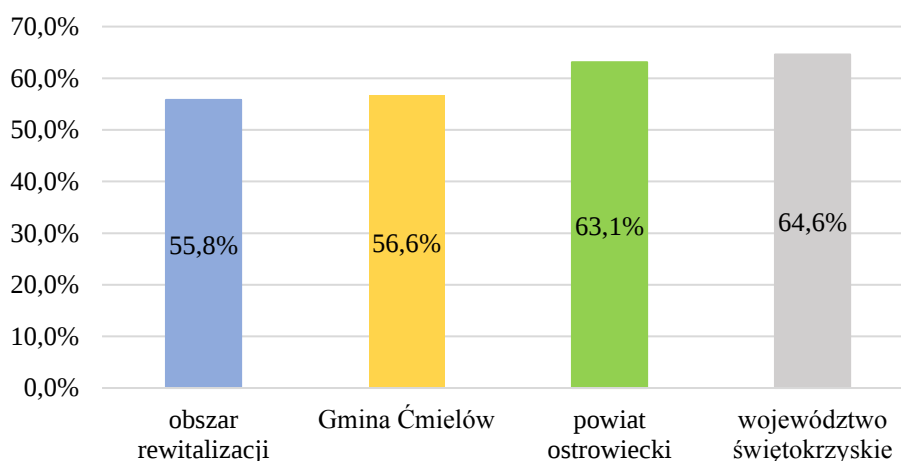
10.	posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych	art. 62 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	3
11.	znieważenie funkcjonariusza publicznego	art. 226 § 1 Kodeksu Karnego	2
12.	zgwałcenie	art. 197 § 3 Kodeksu Karnego	1
13.	groźby karalne	art. 190a, 190 § 1 Kodeksu Karnego	6
14.	zawiadomienie o niedopełnionym przestępstwie	art. 238 Kodeksu Karnego	1
15.	samowola budowlana	art. 90 Prawo Budowlane	2
16.	znęcanie fizyczne i psychiczne	art. 270 Kodeksu Karnego	4
17.	kradzież	art. 278 Kodeksu Karnego	9
18.	sprzedaż alkoholu w niedozwolonych miejscach lub bez zezwolenia, picie alkoholu w niedozwolonym miejscu lub kupno alkoholu w miejscach nielegalnej sprzedaży	art. 43 ustawy o wychowaniu w trzeźwości	1
19.	przywłaszczenie mienia zagubionego	art. 284 Kodeksu Karnego	2
20.	poniżanie w opinii publicznej	art. 212 Kodeksu Karnego	1
21.	krótkotrwały zabór pojazdu	art. 289 Kodeksu Karnego	1
22.	zmuszanie do określonego zachowania	art. 191 Kodeksu Karnego	1
23.	nie alimentacja	art. 209 Kodeksu Karnego	1
24.	paserstwo	art. 291 § 1 Kodeksu Karnego	1
25.	uprawa maku, z wyjątkiem maku niskomorfinoowego, konopi, z wyjątkiem konopi włóknistych, lub krzewu koki	art. 63 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	1
26.	udzielanie, ułatwianie użycia lub nakłanianie – w celu osiągnięcia korzyści majątkowych	art. 59 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	1
27.	uszkodzenie mienia	art. 288 Kodeksu Karnego	1
28.	ukrycie dokumentów	art. 276 Kodeksu Karnego	1
SUMA			94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komisariatu Policji w Ćmielowie

Zasadniczą rolę w podniesieniu jakości zasobów ludzkich, a tym samym rozwiązywaniu problemów występujących na obszarze rewitalizacji pełni jakość i poziom edukacji, rozumianej jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy i umiejętności. W związku z tym istotne jest, aby lokalna społeczność miała równy dostęp do wiedzy przez całe życie i usługa ta świadczona była na wysokim poziomie.

Jednym ze wskaźników przedstawiających jakość i efekty kształcenia na wyznaczonym obszarze rewitalizacji są wyniki uzyskane ze sprawdzianu szóstoklasistów oraz wybranych części egzaminu gimnazjalnego, sprawdzające wiedzę i umiejętności uczniów kończących dany poziom nauczania. Na tym terenie funkcjonują: Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Krzysztofa Szydłowieckiego w Ćmielowie (przy ul. Długiej 164) oraz Gimnazjum w Ćmielowie (przy ul. Ostrowieckiej 25). W związku z tym dokonano porównania wyników w badanym okresie, tj. w 2014 roku dla niniejszych szkół ze średnią wartością dla Gminy Ćmielów, powiatu ostrowieckiego oraz województwa świętokrzyskiego (wykres 8 i tabela 4). Średnie % wyniki obu rodzajów egzaminów wypadają niewiele gorzej od średnich wyników dla Gminy Ćmielów. W porównaniu do średnich dla powiatu i województwa wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej kształtowały się niekorzystnie, co świadczy o niewystarczającej jakości kształcenia ludzi młodych na tym obszarze. W przypadku średnich wyników z egzaminu gimnazjalnego na obszarze rewitalizacji to były one w 2014 r. niższe od średnich wartości dla innych jednostek terytorialnych. Jest to sytuacja stanowiąca jeden z problemów, który należy rozwiązać poprzez planowane działania rewitalizacyjne.

Wykres 8 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Szkoła Podstawowa nr 1 im. Krzysztofa Szydłowieckiego), Gminy Ćmielów, powiatu ostrowieckiego oraz województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

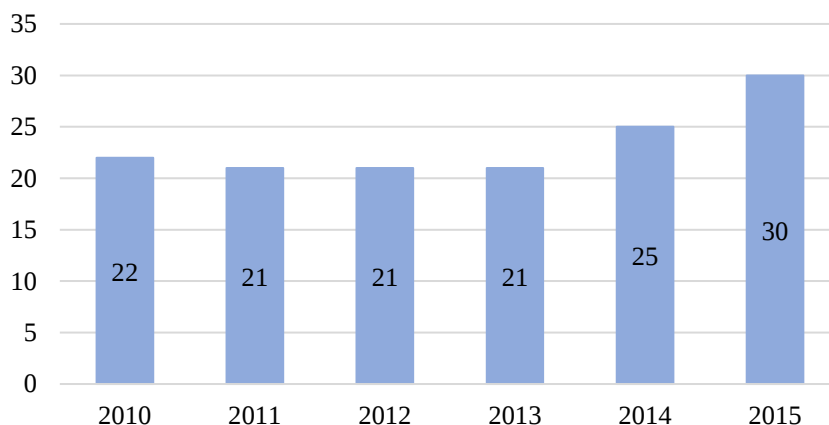
**Tabela 4 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 r.
– porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Gimnazjum w Ćmielowie), Gminy Ćmielów,
powiatu ostrowieckiego oraz województwa świętokrzyskiego**

Nazwa przedmiotu	Średnie % wyniki			
	Obszar rewitalizacji	Gmina Ćmielów	powiat ostrowiecki	województwo świętokrzyskie
Język polski	63	63	67	67
Historia i wiedza o społeczeństwie	56	58	57	58
Matematyka	36	38	42	46
Przedmioty przyrodnicze	52	54	52	53
Język angielski (poziom podstawowy)	58	63	65	64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi, oke.lodz.pl

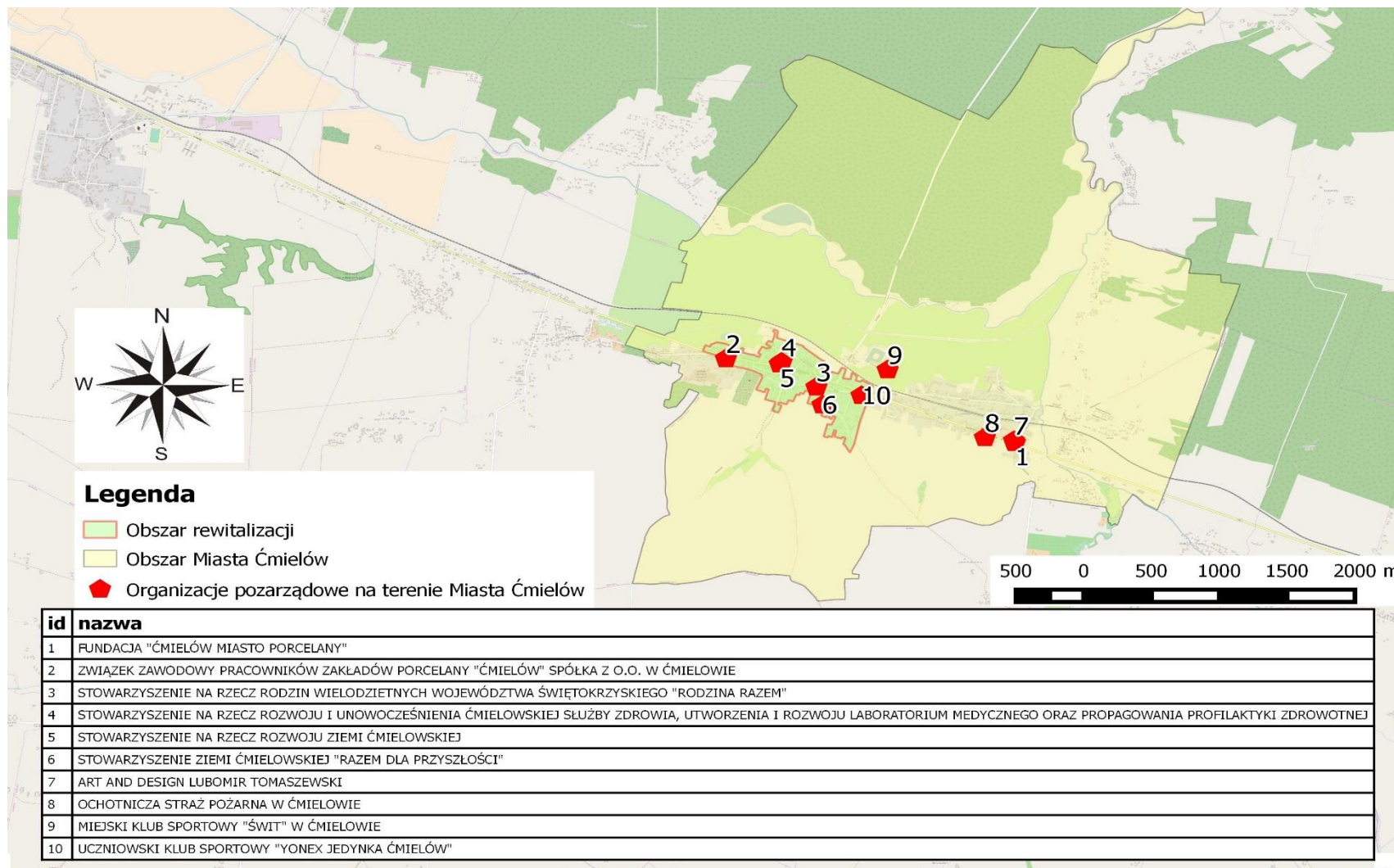
Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego oraz jedną z form aktywności lokalnej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w umacnianiu więzi społecznych i organizacyjnym wzmacnianiu władz lokalnych, lecz również zwiększają możliwości rozwoju społecznego. Aktywność mieszkańców i ich zaangażowanie w sprawy lokalne obrazuje wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców w latach 2010–2015. Od 2010 roku stale wzrasta liczba organizacji społecznych działających na terenie gminy (wykres 9). Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji zarejestrowanych jest 6 organizacji pozarządowych (według stanu na koniec 2016 roku). Pomimo tego, że część organizacji funkcjonujących na terenie Ćmielowa nie posiada siedziby w granicach obszaru rewitalizacji, to poprzez zasięg swojej działalności i aktywności oddziałuje na jego mieszkańców. Rozmieszczenie organizacji pozarządowych w granicach obszaru rewitalizacji i na terenie Miasta Ćmielowa przedstawia mapa 3.

Wykres 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w Gminie Ćmielów w latach 2010–2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Mapa 3 Rozmieszczenie organizacji pozarządowych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji i na terenie Miasta Ćmielów w 2016 r.

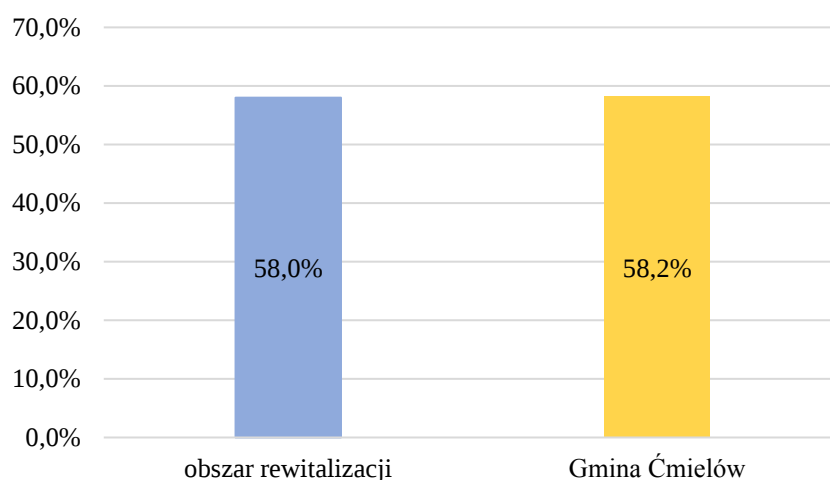

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie, Krajowego Rejestru Sądowego (ems.ms.gov.pl), Bazy organizacji pozarządowych, urzędów i instytucji (bazy.ngo.pl)

Pomimo tego, że zwiększa się działalność organizacji na obszarze rewitalizacji, to nadal występuje niewystarczająca aktywność społeczna i integracja mieszkańców.

Obszar rewitalizacji, obok dużego nasilenia różnych problemów społecznych związanych z aktywnością społeczną i obywatelską, odznacza się także niedostatecznym udziałem w życiu publicznym. Średnia frekwencja w wyborach władz samorządowych w 2014 roku na obszarze rewitalizacji kształtowała się na poziomie 58,0% i była tylko nieznacznie niższa w porównaniu do średniej dla Gminy Ćmielów, która wynosiła 58,2% (wykres 10).

Wykres 10 Średnia % frekwencja w wyborach władz samorządowych 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów

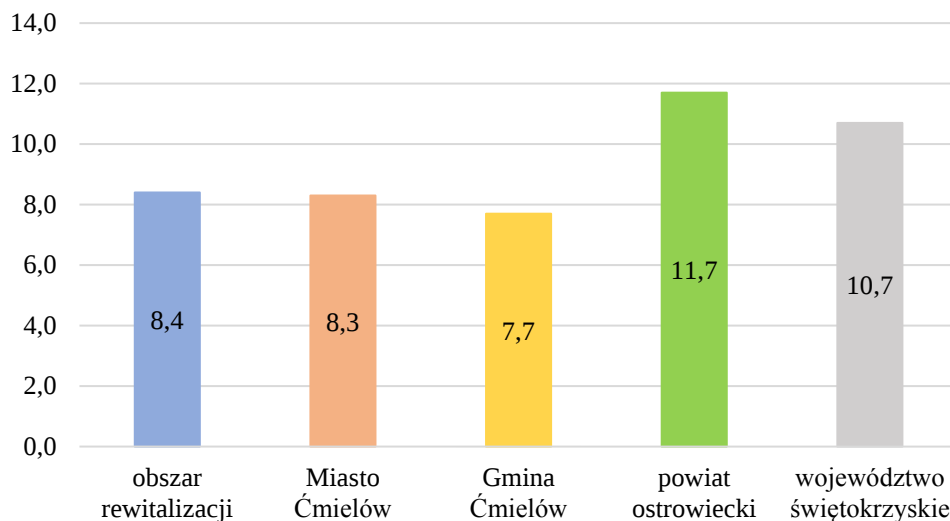
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, pkw.gov.pl

Wyznaczony do rewitalizacji obszar obejmuje swoim zasięgiem przede wszystkim Rynek w Ćmielowie, skupiający życie społeczno-gospodarcze całej gminy, wraz z terenem przyległym, na którym zlokalizowany jest Plac Targowy. Na obszarze rewitalizacji koncentrują się m.in. obiekty usługowe, handlowe i produkcyjne.

W związku z powyższym identyfikuje się dużą liczbę zarejestrowanych działalności gospodarczych w porównaniu do średniej dla Miasta Ćmielów i całej gminy, co świadczy o przedsiębiorczości mieszkańców na obszarze rewitalizacji. Potwierdza to wskaźnik „liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym” (wykres 11), wynoszący w 2014 roku na obszarze rewitalizacji 8,4 działalności, natomiast średnia dla gminy to 7,7 działalności. Należy również zauważyć, że rozwój gospodarczy na terenie miasta i całej gminy jest niedostateczny, na co

wskazują znacznie niższe wartości ww. wskaźnika dla obszaru rewitalizacji w odniesieniu do średniej dla powiatu ostrowieckiego (11,7) i województwa świętokrzyskiego (10,7).

Wykres 11 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Miasta Ćmielów, Gminy Ćmielów, powiatu ostrowieckiego oraz województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Kielcach

Dominującą w gminie gałęzią przemysłu jest branża ceramiczna, mająca długoletnie tradycje. Na jej terenie, w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji (przy ul. Ostrowieckiej 45), mają siedzibę Polskie Fabryki Porcelany „Ćmielów” i „Chodzież” S.A., które należą do najstarszej w Polsce grupy fabryk wyrobów ceramicznych. Ich początki sięgają 1790 roku, kiedy miejscowy garncarz Wojtas założył w Ćmielowie manufakturę produkującą garnki gliniane i fajans. W 1838 roku w fabryce rozpoczęła się produkcja porcelany. Obecnie jest to bardzo nowoczesny zakład, który kontynuuje bogate tradycje, specjalizując się w produkcji porcelany stołowej cieszącej się powszechnym uznaniem w kraju i za granicą.

Z długoletnimi tradycjami ceramicznymi gminy związana jest również Fabryka Porcelany AS Ćmielów, która jest potencjałem gminy mającym bezpośredni wpływ społeczno-gospodarczy na wyznaczony na terenie Ćmielowa obszar rewitalizacji. Jest to manufaktura kultywująca przedwojenne tradycje wytwórni Świt w Ćmielowie. Fabryka produkuje głównie miniaturowe rzeźby porcelanowe, zaprojektowane w latach 50-tych i 60-tych XX w. przez artystów z Instytutu Wzornictwa Przemysłowego w Warszawie. Od 2005 roku na terenie Fabryki działa Żywe Muzeum Porcelany, w którym można m.in. zapoznać się z całym procesem produkcji porcelany, natomiast w 2010 roku

uruchomione zostały Warsztaty Ceramiczne, w ramach których uczestnicy mogą samodzielnie wykonać porcelanowy wyrób podczas warsztatów. Obecnie przy fabryce funkcjonuje również sklep firmowy i kawiarnia „Leżąca Kotka”²¹.

Inne uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego Ćmielowa jako obszaru przemysłowego, wynikające z dziedzictwa kulturowego związanego z obszarem Staropolskiego Okręgu Przemysłowego z XVII–XIX wieku, obejmują północną część województwa świętokrzyskiego oraz sięgają od północy w rejon Iłży i Przysuchy w województwie mazowieckim, jak też Drzewicy i Opoczna w województwie łódzkim, a od zachodu po linię Pilicy w tymże województwie. Podobne uwarunkowania wynikają z lokalizacji obszaru Centralnego Okręgu Przemysłowego ze schyłku lat 30-tych XX wieku, obejmującego poza województwem świętokrzyskim znaczne obszary województwa podkarpackiego oraz południową część województwa mazowieckiego i zachodnią części województwa lubelskiego²².

W Gminie Ćmielów (w tym na obszarze rewitalizacji) przemysł już od dawna odgrywał ważną rolę, dlatego w krajobrazie widoczne są liczne obiekty o charakterze przemysłowym. Stopniowo jednak funkcja przemysłowa ustępuje miejsca innym funkcjom (szczególnie usługowym, handlowym i produkcyjnym), ponieważ jest to proces typowy dla wielu polskich miast i gmin.

Najważniejszym elementem zagospodarowania przestrzennego, stanowiącym ogólnodostępną przestrzeń publiczną o znaczeniu społecznym i gospodarczym w Ćmielowie jest teren Rynku wraz z Parkiem Miejskim, na których koncentruje się aktywność społeczności lokalnej. Jest to teren, na którym elementy dawnego układu przestrzennego, tzn. rozplanowanie, kształt zewnętrzny zabudowy, a także jej powiązania z zielenią i krajobrazem zachowały się w pierwotnym kształcie i całość stanowi wartość kulturową w skali lokalnej. Znajdująca się na terenie parku zielen jest nieurządzona i zaniedbana, dlatego ważnym elementem powinno być uporządkowanie i wzbogacenie układu roślinnego połączone z wykonaniem spójnego systemu małej architektury oraz urządzeń rekreacyjno-sportowych dla mieszkańców, które poprawią atrakcyjność przestrzeni publicznej. Ponadto na terenie Rynku zlokalizowany jest Plac Targowy, którego przestrzeń jest niewystarczająca do prowadzenia sprzedaży przez mieszkańców.

Dookoła przestrzeni Rynku zlokalizowana jest historyczna zabudowa mieszkaniowa i handlowo-usługowa. Zauważa się jednak niewielkie zróżnicowanie działalności

²¹ Strona internetowa Fabryki Porcelany AS Ćmielów, as.cmielow.com.pl, inf. z dnia 08.01.2017.

²² *III Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Ćmielów*, s. 49.

gospodarczych prowadzonych na tym terenie, spowodowane „zatraconymi” pierwotnie pełnionymi funkcjami przez centralną część miasta, a także brakiem odpowiedniej infrastruktury usług komunalnych.

Zabudowa na obszarze rewitalizacji jest w znacznym stopniu nieuporządkowana i chaotyczna, a przestrzeń ogólnodostępna – niefunkcjonalna, co znacznie obniża estetykę obszaru, powodując brak atrakcyjnych przestrzeni publicznych dla mieszkańców, sprzyjających integracji i nawiązywaniu kontaktów społecznych. W zakresie infrastruktury technicznej istnieją takie problemy jak: brak podłączenia do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej wszystkich użytkowników, a także bardzo niska estetyka oraz standard techniczny nawierzchni części ulic, w tym m.in. Rynek, Jasnej, Przesmyk i Szydłowieckiej (fotografie 1 i 2).

Na wizerunek obszaru wpływa także niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny, związany z przebiegającą przez środek obszaru rewitalizacji drogą wojewódzką nr 755.

W celu zwiększenia poczucia bezpieczeństwa mieszkańców zasadne jest zamontowanie kompleksowego systemu monitoringu, natomiast dla oszczędności energii – wymiana oświetlenia na energooszczędne.

Fotografia 1 Ulica Szydłowiecka w Ćmielowie

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Fotografia 2 Ulice Rynek i Przesmyk w Ćmielowie

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Stan techniczny zabudowy skupionej w centralnej części miasta (szczególnie przy Rynku i ulicach przyległych), ze względu na pogłębiającą się degradację techniczną, tj. liczne uszkodzenia spowodowane zużyciem substancji budowlanej, a także ogrzewanie węglem powoduje, że niektóre budynki wymagają odbudowy lub przeprowadzenia kompleksowych remontów, termomodernizacji i/lub wymiany źródeł ciepła na ekologiczne (fotografie 3, 4, 5). W związku z tym zgodnie z zapisami III Zmiany Studium, należy dążyć do zachowania i eksponowania zasadniczych elementów historycznego układu przestrzennego, elewacji budynków, a także restaurowania i modernizowania obiektów do współczesnych funkcji²³.

Na obszarze rewitalizacji zlokalizowany jest obiekt dziedzictwa kulturowego (zabytek wpisany do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego) – zespół kościoła parafialnego, nr rej.: A.598/1-4 z 18.03.1957, z 28.10.1971 i z 20.05.2977: kościół pw. Wniebowzięcia NMP, 1509 r., XVII–XIX w., dzwonnica, kostnica, ogrodzenie z bramą²⁴.

²³ III Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Ćmielów, s. 137

²⁴ Strona internetowa Narodowego Instytutu Dziedzictwa, nid.pl, inf. z dnia 20.01.2017.

Fotografia 3 Zabudowa mieszkaniowa przy ul. Długiej w Ćmielowie

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Fotografia 4 Budynki przy ul. Jasnej w Ćmielowie

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Fotografia 5 Ulica Długa w Ćmielowie – widok w kierunku ul. Opatowskiej

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Ponadto na wyznaczonym do rewitalizacji terenie funkcjonują różne obiekty użyteczności publicznej, m.in. Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie (przy ul. Ostrowieckiej 40), Dom Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie i Biblioteka Publiczna w Ćmielowie (przy ul. Rynek 50), Samorządowe Przedszkole w Ćmielowie (przy ul. Długiej 164a), Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Krzysztofa Sztybelwieskiego w Ćmielowie (przy ul. Długiej 164) oraz Gimnazjum w Ćmielowie (przy ul. Ostrowieckiej 25), Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Pacjent” w Ćmielowie (przy ul. Ostrowieckiej 28).

W obrębie Rynku zlokalizowany jest zdegradowany budynek, będący siedzibą Domu Kultury i Biblioteki Publicznej (fotografia 6). Znajdują się w nim m.in. pomieszczenia biblioteki i czytelnia, służące świetlicom środowiskowym oraz sala projektowa (kinowa) i sala choreograficzna. Obecnie obiekt jest w złym stanie technicznym i nie spełnia obowiązujących przepisów przeciwpożarowych, sanitarnych oraz warunków technicznych. Długi okres użytkowania spowodował znaczne zużycie wszystkich jego elementów zewnętrznych i postępującą degradację techniczną jego wnętrza. Przywrócenie budynku do użytkowania oraz adaptacja do pełnienia nowych funkcji na rzecz mieszkańców wymaga przeprowadzenia kompleksowego zakresu działań obejmujących: rozbudowę, przebudowę i remont kapitalny wnętrza, modernizację energetyczną, podłączenie do sieci kanalizacyjnej, dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych, a także doposażenie w sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności kulturalnej.

W Domu Kultury w Ćmielowie działają koła zainteresowań: muzyczne, plastyczne, taneczne, teatralne, akustyczne skupiające młodzieżowe zespoły wokально-instrumentalne oraz Biblioteka Publiczna z dwoma oddziałami: dla dzieci i młodzieży oraz dorosłych. Dodatkowo biblioteka posiada czytelnię internetową, w której czytelnicy nieodpłatnie korzystają z dostępu do sieci Internet. Nieodpowiednie warunki techniczne uniemożliwiają rozszerzenie zakresu oferty prowadzonych działań społecznych. Ponadto wszelkie formy zajęć czy aktywizacji odbywają się w pomieszczeniach, które wymagają doposażenia w nowy sprzęt niezbędny do prowadzenia działalności kulturalnej. Brak atrakcyjnego wyposażenia uniemożliwia wykorzystanie ciekawych form aktywizacji i prezentacji czy poszerzenie oferty edukacyjnej przez osoby prowadzące zajęcia. Doposażenie Domu Kultury pozwoliłoby na podniesienie jakości i rozszerzenie zakresu prowadzonych zajęć oraz zachęcenie nowych uczestników do udziału w świadczonej ofercie zajęć przez instytucję. Zakup odpowiedniego sprzętu oświetleniowego i nagłośnieniowego w sali widowiskowej spowodowałoby poprawę jakości akustycznej i wizualnej organizowanych wydarzeń: koncertów, spektakli,

uroczystości czy prezentacji członków kół zainteresowań. Poza tym doposażenie oddziałów bibliotecznych w sprzęt komputerowy potrzebny do czytelni internetowej, z której korzysta duża ilość mieszkańców, dałoby możliwość korzystania z dostępu do Internetu większej liczbie osób (w tym m.in. wykluczonych społecznie). Zakup nowych regałów na książki przyczyniłby się do zwiększenia przestrzeni do gromadzenia i udostępniania posiadanego księgozbioru.

Jest to szczególnie istotne z uwagi na aktywną działalność Domu Kultury na rzecz rozwoju mieszkańców (szczególnie dzieci i młodzieży) oraz znaczącą rolę w rozwiązywaniu problemów społecznych i profilaktyce społecznej. Ponadto stanowi potencjał obszaru, który należy wykorzystać podczas procesu rewitalizacji.

Fotografia 6 Budynek, w którym mieści się Dom Kultury im. W. Gombrowicza oraz Biblioteka Publiczna w Ćmielowie

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Szkoła Podstawowa im. Krzysztofa Szydłowieckiego w Ćmielowie zlokalizowana jest obiekcie, który powstał na przełomie lat 50-tych i 60-tych XX w. Przy szkole funkcjonuje również jedyne w gminie publiczne Samorządowe Przedszkole.

Budynek szkoły został częściowo zmodernizowany. Nadal jednak charakteryzuje się niską efektywnością energetyczną, ponieważ ściany i stropy nie spełniają obowiązujących norm cieplnych. Taki sam problem dotyczy budynku przedszkola. W związku z tym w obiektach konieczne jest wykonanie termomodernizacji, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej, docieplenie stropów i stropodachu. Ponadto lampy oświetleniowe są bardzo wyeksploatowane, dlatego potrzebna jest wymiana oświetlenia na energooszczędne.

Boisko zlokalizowane przy szkole nie spełnia obowiązujących norm i zagraża bezpieczeństwu użytkowników. Konieczna jest jego przebudowa na nowoczesne wielofunkcyjne boisko o nawierzchni sztucznej wraz z oświetleniem umożliwiającym korzystanie z obiektu poza godzinami pracy szkoły przez różne grupy interesariuszy rewitalizacji, a w szczególności dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji.

Uczniowie uczęszczający do tej placówki są głównie mieszkańcami centralnej części miasta (obszaru rewitalizacji), skupiającej często ubogie i zagrożone patologiami środowiska rodzinne. Nie mają oni warunków i dodatkowych możliwości rozwoju swoich pasji i talentów oraz zagospodarowania czasu wolnego. W związku z tym niezbędne jest przeprowadzenie modernizacji budynku (w tym termomodernizacji i instalacji OZE) wraz ze stworzeniem infrastruktury sportowej w celu poprawy warunków i jakości kształcenia, jak również rozszerzenia oferty działań rekreacyjno-sportowych na rzecz mieszkańców.

Kolejnymi instytucjami funkcjonującymi na obszarze rewitalizacji, które wymagają przeprowadzenia kompleksowych działań termomodernizacyjnych, są również obiekty Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie oraz Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Pacjent”. Budynki te wymagają wykonania docieplenia ścian, stropów, stropodachów wraz z przebudową konstrukcji dachu. Konieczna jest również wymiana instalacji centralnego ogrzewania, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej oraz oświetlenia na energooszczędne. Przy ww. instytucjach zlokalizowane są zdegradowane budynki (fotografia 7).

Fotografia 7 Budynki zdegradowane zlokalizowane przy Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie oraz Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Pacjent”

Źródło: Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie

Na estetykę i funkcjonalność przestrzeni publicznych, a także poprawę warunków zamieszkania mają zasadniczy wpływ obszary zieleni (przede wszystkim parki, skwery, zieleńce, ogrody działkowe, tereny zieleni nieurządzonej, a nawet drobne elementy zieleni: szpalery, drzewa, trawniki). Na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest niewiele terenów zieleni urządzonej. Chociaż występują tu zespoły zieleni, to wymagają uporządkowania w zagospodarowaniu (m.in. Park Miejski w obrębie Rynku). Tereny zieleni odpowiednio zagospodarowane i pielęgnowane podnoszą atrakcyjność krajobrazu, tworzą klimat zwłaszcza obszarów miejskich oraz pełnią funkcje wypoczynkowe i ochronne. Jest to szczególnie istotne z uwagi na fakt niewielkiej powierzchni terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną, która wynosi 0,016 km², co stanowi 3,8% powierzchni wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Z uwagi na brak szczegółowych danych, pogłębiona diagnoza w zakresie przekroczenia standardów jakości powietrza przeprowadzona została na podstawie raportu *Ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014*²⁵ sporządzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach. Klasyfikacji podlegały dwie strefy – Miasto Kielce oraz strefa świętokrzyska. Gmina Ćmielów (w tym obszar rewitalizacji) leży w obszarze rozległej powierzchniowo strefy świętokrzyskiej (PL2602) o powierzchni 11 601 km², do której należą wszystkie powiaty województwa świętokrzyskiego z wyłączeniem Miasta Kielce. Analizując wyniki oceny rocznej na terenie strefy świętokrzyskiej należy zauważyć, że nie dotrzymano:

- poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych pyłu PM10;
- poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 dla fazy II;
- poziomu docelowego B(a)P;
- poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Na obszarze województwa świętokrzyskiego wyznaczono obszary potencjalnych przekroczeń wartości dopuszczalnych ww. zanieczyszczeń. Na mapie 4 przedstawiony został potencjalny obszar przekroczeń poziomu docelowego B(a)P, który obejmował całe województwo świętokrzyskie²⁶.

²⁵ Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, kielce.pios.gov.pl/raporty,raporty.htm, inf. z dnia 17.01.2017.

²⁶ Strona internetowa Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Kielcach, kielce.pios.gov.pl, inf. z dnia 17.01.2017.

Mapa 4 Obszar przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu (1 ng/m^3) w województwie świętokrzyskim w 2014 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Roczna ocena jakości powietrza w województwie świętokrzyskim w roku 2014, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Kielcach, Kielce 2015, s. 31

Zdiagnozowanym problemem w sferze środowiskowej, wpływającym na stan jakości powietrza atmosferycznego na terenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji jest opalanie kotłowni domowych paliwem niskiej jakości oraz o niskich parametrach grzewczych, a także odpadami komunalnymi. Efekt ten potęguje użytkowanie przestarzałych i niesprawnych urządzeń grzewczych. Wynika to z braku świadomości społeczeństwa o wpływie spalnego paliwa do ogrzewania domów oraz stanie stosowanych w tym celu pieców na jakość wdychanego przez nich powietrza. W efekcie nieefektywnego spalania paliw stosowanych w kotłowniach domowych do atmosfery uwalnianych jest wiele szkodliwych substancji, w tym głównie: pyły zawieszone, dwutlenek siarki, tlenki azotu, metale ciężkie, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, dioksyny. Ponadto piece w kotłowniach domowych nie są przystosowane do spalania odpadów, gdyż nie posiadają odpowiednich filtrów. W wyniku ich spalania emitowane są trujące i niebezpieczne substancje dla zdrowia i życia człowieka. Należy do nich m.in.: benzo(a)piren, tlenek węgla, dwutlenek siarki, metale ciężkie, kadm, cyjanowodór. Spalanie odpadów, oprócz emisji niebezpiecznych substancji, wiąże się także z ryzykiem zacczadzenia spowodowanego zapchaniem się przewodów kominowych.

Biorąc pod uwagę zagrożenie powodziowe, wyznaczony obszar rewitalizacji usytuowany jest niekorzystnie. Zagrożenie powodziowe pochodzi ze strony rzeki Kamiennej. Zagrożenie to występuje głównie w okresach letnich wezbrań spowodowanych deszczami frontalnymi lub deszczami nawalnymi. Najczęstszą porą występowania tego rodzaju wezbrań są miesiące czerwiec–wrzesień. Obszar zagrożenia powodziowego przedstawiono na mapie 5.

LEGENDA

Obszar zagrożenia powodziowego
 Prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi Q 0,2% raz na 500 lat

Wstępna Ocena Ryzyka Powodziowego
 Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi

²⁷ *III Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Gminy Ćmielów*, s. 34.

W wyniku przeprowadzonej pogłębionej diagnozy wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów oraz w oparciu o różne formy partycypacji społecznej (spotkania, warsztaty dla różnych grup interesariuszy), zidentyfikowano **problemy** (konieczne do rozwiązania poprzez działania rewitalizacyjne) i **potencjały** (których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji) w podziale na sfery tematyczne (tabela 5) oraz wynikające z nich **potrzeby** o różnym charakterze i skali oddziaływania.

Tabela 5 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów

Problemy	Potencjały
SFERA SPOŁECZNA	
1. Tendencja wzrostowa osób, które przekroczą potencjalny wiek zdolności do pracy. 2. Niekorzystna struktura demograficzna z rosnącym udziałem ludności w wieku poprodukcyjnym (postępujący proces starzenia się społeczeństwa). 3. Wysoki poziom bezrobocia (w tym znaczący udział osób długotrwale bezrobotnych). 4. Niedostosowane kompetencje i kwalifikacje mieszkańców do potrzeb rynku pracy, wynikające z obecnego systemu i kierunku kształcenia młodych ludzi. 5. Wzrost zagrożenia patologiami społecznymi (najczęstsze powody korzystania ze świadczeń pomocy społecznej to: bezrobocie, ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność). 6. Kumulacja osób wykluczonych społecznie w tzw. „enklawach biedy” w postaci zabudowy socjalnej w centrum Ćmielowa. 7. Częste kradzieże oraz niewystarczający poziom bezpieczeństwa publicznego. 8. Niewystarczająca jakość kształcenia oraz poziom nauczania dzieci i młodzieży na wyznaczonym obszarze. 9. Niedostateczna aktywność mieszkańców w organizacjach pozarządowych. 10. Niewystarczająca aktywność obywatelska mieszkańców i zaangażowanie w sprawy lokalne. 11. Niewystarczająca jakość i dostępność usług publicznych.	1. Duży i rosnący kapitał społeczny ludzi młodych zamieszkujących na obszarze rewitalizacji. 2. Rosnąca liczba organizacji pozarządowych. 3. Aktywna działalność Domu Kultury, Biblioteki Publicznej i świetlicy środowiskowej. 4. Aktywna działalność sportowa Miejskiego Klubu Sportowego „Świt”. 5. Aktywna działalność społeczna Żywego Muzeum Porcelany, w ramach działalności Fabryki Porcelany AS Ćmielów. 6. Działalność organizacji pozarządowych związanych z tradycjami ceramicznymi. 7. Cykliczne imprezy integrujące mieszkańców i przyciągające turystów, m.in.: Dzień Ceramika, Noc Świętojańska, Dni Ćmielowa, Dożynki Gminne, Ogólnopolski Konkurs Wokalny „Ocalić od Zapomnienia”.

SFERA GOSPODARCZA	
1. Niedostateczna przedsiębiorczość mieszkańców na obszarze rewitalizacji. 2. Małe zróżnicowanie oferty handlu i usług przy Rynku. 3. Niewystarczający rozwój sfery usług związanych z obsługą ruchu turystycznego. 4. Rozdrobniony handel nieprzystosowany do zmieniających się uwarunkowań rynkowych. 5. Niewystarczająca przestrzeń oraz warunki techniczne Placu Targowego zlokalizowanego przy Rynku.	1. Specjalizacja przemysłowa w zakresie ceramiki i związane z nią długoletnie tradycje. 2. Koncentracja na obszarze rewitalizacji obiektów usługowych, handlowych, produkcyjnych. 3. Lokalizacja najstarszej w Polsce grupy fabryk wyrobów ceramicznych – Polskie Fabryki Porcelany „Ćmielów” i „Chodzież” S.A. 4. Działalność Fabryki Porcelany AS Ćmielów.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	
1. Niefunkcjonalny i niebezpieczny układ komunikacyjny spowodowany dużym natężeniem ruchu kołowego na drodze wojewódzkiej nr 755. 2. Bariery architektoniczne dla osób starszych oraz niepełnosprawnych w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej. 3. Brak spójnego systemu monitoringu. 4. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura sportowa, rekreacyjna, turystyczna i okołoturystyczna. 5. Brak estetycznego, funkcjonalnego i bezpiecznego zagospodarowania przestrzeni publicznej Rynku. 6. Niedostateczne wyposażenie przestrzeni publicznych w elementy małej architektury oraz infrastrukturę społeczną. 7. Brak spójnego systemu ścieżek rowerowych. 8. Niewielka powierzchnia zagospodarowana pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną. 9. Brak odpowiedniego systemu oznakowania i informacji niezbędnych do pełnienia funkcji turystycznych przez obiekty i tereny rekreacyjne. 10. Nieodpowiednie warunki techniczne części bazy sportowej.	1. Położenie przy ważnym szlaku komunikacyjnym: drodze wojewódzkiej nr 755. 2. Lokalizacja licznych obiektów ochrony zdrowia, oświaty, usługowo-handlowych, kulturowych, religijnych, rekreacyjnych i innych. 3. Zachowanie pierwotnego kształtu zabudowy, rozplanowania, a także jej powiązania z zielenią i krajobrazem stanowią wartość kulturową w skali lokalnej.
SFERA TECHNICZNA	
1. Nieuporządkowana i będąca w złym stanie technicznym zabudowa na obszarze rewitalizacji. 2. Lokalizacja budynków o nieuregulowanym stanie prawnym. 3. Brak rezerw oraz postępująca degradacja techniczna mieszkań komunalnych i socjalnych. 4. Niska efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej. 5. Postępująca degradacja techniczna części budynków użyteczności publicznej oraz obiektów	1. Lokalizacja zabytku wpisanego do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Świętokrzyskiego: - zespół kościoła parafialnego, nr rej.: A.598/1-4 z 18.03.1957, z 28.10.1971 i z 20.05.2017: kościół pw. Wniebowzięcia NMP, 1509 r., XVII–XIX w., dzwonnica, kostnica, ogrodzenie z bramą.

zabytkowych. 6. Niewystarczające możliwości lokalowe w stosunku do potrzeb Domu Kultury. 7. Niedostateczny stan techniczny oraz niefunkcjonalny układ części infrastruktury drogowej. 8. Brak i/lub zły stan techniczny infrastruktury komunalnej. 9. Niewystarczający i częściowo będący w złym stanie technicznym system oświetlenia ulicznego.	
SFERA ŚRODOWISKOWA	
1. Przekroczenie standardów jakości powietrza. 2. Położenie na terenach zagrożonych wystąpieniem powodzi. 3. Nieurządzone skwery, fragmenty zieleni na terenach publicznych. 4. Niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie ochrony środowiska.	1. Walory przyrodniczo-krajobrazowe. 2. Lokalizacja Parku Miejskiego.

Źródło: Opracowanie własne

Po dokonaniu całościowej analizy **problemów** oraz **potencjałów** zidentyfikowanych na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji, poniżej wskazano **skalę i charakter zdiagnozowanych potrzeb**, które determinują zakres działań rewitalizacyjnych.

Zidentyfikowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej to:

1. *Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem oraz pomoc osobom uzależnionym, zamieszkującym na obszarze rewitalizacji* (szczególnie wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych) – niezbędne jest przerwanie procesu dziedziczenia ubóstwa, bezrobocia i patologii społecznych poprzez różnorodne i zindywidualizowane formy pracy zarówno z dorosłymi, jak i dziećmi czy młodzieżą, m.in. poprzez indywidualne wsparcie, animację społeczną, profilaktykę społeczną czy środowiskowe formy wsparcia zapewniające organizację czasu wolnego.
2. *Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości zatrudnienia* – konieczne jest zmniejszenie wysokiego poziomu bezrobocia mieszkańców (szczególnie długotrwałego), spowodowanego zmianami strukturalnymi na rynku pracy, wynikającego z faktu istnienia na tym terenie Staropolskiego Okręgu Przemysłowego i Centralnego Okręgu Przemysłowego, który prowadzi do wzrostu liczby osób

korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Należy wdrożyć model współpracy angażujący w proces udzielania pomocy środowisko lokalne, gminną i powiatową pomoc instytucjonalną oraz system samopomocy obywatelskiej w oparciu o różne środki i narzędzia (np. programy aktywizacji zawodowej we współpracy z Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Powiatowym Urzędem Pracy), a także tworzenie warunków do powstawania nowych miejsc pracy w wyniku inwestycji służących rozwojowi sektora okołoturystycznego związanego z tradycjami ceramicznymi gminy.

3. *Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji* – niezbędne jest budowanie wspólnoty aktywnych mieszkańców wokół dobra wspólnego, zachęcanie do działania w organizacjach pozarządowych, wzmacnianie tożsamości lokalnej poprzez różne formy aktywności społecznej (m.in. „oddolne” inicjatywy, wydarzenia, imprezy wzmacniające więzi społeczne) we współpracy z podmiotami czy instytucjami działającymi na obszarze rewitalizacji.
4. *Wyrównanie szans edukacyjnych i kreowanie możliwości do rozwoju młodych ludzi* – istnieje pilna potrzeba zapewnienia odpowiednich warunków technicznych, a także możliwości w zakresie edukacji oraz samorozwoju w celu zwiększenia szans życiowych dzieci i młodzieży (m.in. wykształcenie postaw przedsiębiorczych, wprowadzanie i rozwijanie nowych kierunków i elementów kształcenia, organizacja różnorodnych zajęć pozalekcyjnych i różnych form spędzania czasu wolnego, rozwijających pasje i talenty).
5. *Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym* – niezbędne jest zwiększanie usług opiekuńczych oraz organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego (zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych poprzez organizowanie cyklicznych wydarzeń i spotkań integracyjnych, warsztatów międzypokoleniowych, wycieczek itp.).
6. *Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych* – zdiagnozowane potrzeby dotyczą przede wszystkim poprawy stanu technicznego budynków użyteczności publicznej oraz zwiększenia standardu świadczonych usług na rzecz mieszkańców (m.in. kulturalnych) i wprowadzenia nowych usług publicznych z zakresu e-administracji.

7. *Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji* – określono potrzeby w zakresie przeciwdziałania przestępczości i dewastacji mienia publicznego poprzez zamontowanie monitoringu, a także realizację profilaktycznych działań edukacyjnych we współpracy z Komisariatem Policji w Ćmielowie.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej to:

1. *Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie handlu i usług* – istnieje pilna potrzeba w zakresie „przywrócenia” funkcji centrotwórczych oraz „ożywienia” gospodarczego, szczególnie przy Rynku, przez podjęcie kompleksowych działań inwestycyjnych w przestrzeni, tworzących odpowiednią bazę techniczną oraz wdrożenie programów ułatwiających podjęcie działalności gospodarczych przez mieszkańców obszaru rewitalizacji.
2. *Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji* – zidentyfikowano potrzeby w zakresie uporządkowania oraz estetycznego i funkcjonalnego zagospodarowania przestrzeni publicznych do rozwoju i różnicowania prowadzonych działalności, a także kreowania przyjaznego klimatu do rozwoju przedsiębiorstw (m.in. ułatwienia formalno-prawne, zagospodarowanie przestrzeni i/lub obiektów pod działalność gospodarczą: biurową, usługową, handlową lub produkcyjną).
3. *Tworzenie warunków do rozwoju sektorów turystycznego i okołoturystycznego na obszarze rewitalizacji* – niezbędne jest podjęcie działań związanych z powstaniem spójnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, sportowej oraz kulturalnej, służącej aktywnemu wypoczynkowi oraz spędzaniu czasu wolnego na terenie obszaru rewitalizacji, a także umożliwiającej mieszkańcom założenie działalności gospodarczej związanej z sektorem okołoturystycznym.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przewyższania zjawisk kryzysowych w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

1. *Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców* – zauważa się szereg potrzeb związanych z poprawą estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej (szczególnie Rynku) dla wzrostu aktywności społecznej i gospodarczej (m.in. poprzez tworzenie

infrastruktury społecznej, elementów małej architektury, a także likwidowanie barier architektonicznych dla osób starszych i niepełnosprawnych).

2. *Zwiększenie funkcjonalności układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego* – konieczna jest przebudowa i/lub remont ulic przebiegających przez centrum miasta, budowa ścieżek rowerowych oraz wyprowadzenie dużego natężenia ruchu kołowego związanego z drogą wojewódzką nr 755, co stworzy atrakcyjne i bezpieczne warunki do rozwoju aktywności i integracji społecznej oraz wypoczynku i rekreacji mieszkańców.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwycięzania zjawisk kryzysowych w sferze technicznej to:

1. *Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i budynków prywatnych (w tym zabytkowych)* – zidentyfikowano na terenie obszaru rewitalizacji zdegradowane budynki będące w zasobach gminy, instytucji publicznych, innych podmiotów oraz własnością osób prywatnych (o charakterze mieszkaniowym i służących prowadzeniu działalności gospodarczych), które wymagają przeprowadzenia kompleksowych działań związanych m.in. z ich odbudową, przebudową, rozbudową i/lub remontem oraz uregulowaniem stanu prawnego w celu przywrócenia bądź nadania innych funkcji społecznych.
2. *Uporządkowanie i zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla użytkowników obszaru* – zdiagnozowano szeroki zakres potrzeb w zakresie uzupełnienia braków lub poprawy stanu technicznego podstawowej infrastruktury komunalnej (zwłaszcza w zakresie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej), wpływającej na warunki i jakość zamieszkania czy prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji.

Zdiagnozowane potrzeby w zakresie przezwycięzania zjawisk kryzysowych w sferze środowiskowej to:

1. *Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń* – zdiagnozowano konieczność podjęcia kompleksowych działań zmniejszających wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza w zakresie różnych projektów pozwalających na zastąpienie starych, nisko sprawnych urządzeń grzewczych bardziej proekologicznymi rozwiązaniami dostarczającymi ciepło oraz zastosowanie odnawialnych źródeł energii.

2. *Zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców* – zauważa się potrzebę w zakresie odpowiedniego uporządkowania i zagospodarowania przestrzeni publicznych w zieleń urządzoną (szczególnie Parku Miejskiego), które przyczynią się do ochrony i kształtowania klimatu oraz środowiska zamieszkania, a także będą pełnić funkcje społeczne na rzecz mieszkańców różnych grup wiekowych.
3. *Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców* – potrzebne są inicjatywy edukacyjne dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie świadomości, postaw i zachowań ekologicznych przyczyniających się do ochrony środowiska naturalnego.

III. Część programowa

1. Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przeprowadzenie całościowej analizy zjawisk kryzysowych i potencjałów oraz wskazanie czynników mających szczególne znaczenie z punktu widzenia rewitalizacji (tabela 5) pozwoliło określić strategiczne kierunki działań dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów. Określono wizję (planowany efekt), misję oraz 2 cele rewitalizacji, wokół których skoncentrowane zostały kierunki działań. Realizacja zaplanowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych pozwoli na wykonanie misji, a tym samym wyprowadzenie wyznaczonego obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego.

1.1. Misja i wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji opracowany został w układzie uwzględniającym dwa kluczowe jego elementy, tj. *wizję* – pokazującą wizerunek obszaru rewitalizacji w przyszłości i *misję* – będącą naczelnym kierunkiem zintegrowanej polityki terytorialnej, wokół której koncentrować się będą kompleksowe i partnerskie działania wszystkich interesariuszy rewitalizacji. Na podstawie przeprowadzonej pogłębionej diagnozy, analizy zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów oraz w wyniku wspólnej pracy warsztatowej interesariuszy rewitalizacji, sformułowano misję i wizję stanu wyznaczonego obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji.

WIZJA 2025

Centrum Ćmielowa – funkcjonalną i bezpieczną przestrzenią publiczną, na której aktywni społecznie oraz przedsiębiorczy mieszkańcy efektywnie wykorzystują zasoby lokalne i tradycje ceramiczne do zwiększenia jakości życia.

MISJA REWITALIZACJI

Tworzenie warunków oraz możliwości do rozwoju międzysektorowej współpracy mieszkańców bazującej na zasobach dziedzictwa kulturowego i tożsamości lokalnej.

Wizja obszaru rewitalizacji zawiera w sobie opis pożądanego stanu docelowego we wszystkich sferach, tj. społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

W wymiarze *społecznym* na rewitalizowanym obszarze nastąpi poprawa warunków i jakości życia mieszkańców poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, a także aktywizację społeczną i integrację społeczności lokalnej, bazujących na tradycjach ceramicznych i tożsamości lokalnej – dzięki programom wsparcia oraz „oddolnym” inicjatywom lokalnym.

W wymiarze *gospodarczym* proces rewitalizacji przyczyni się w sposób bezpośredni do pobudzenia przedsiębiorczości mieszkańców (szczególnie w zakresie rozwoju funkcji turystycznej gminy opartej na lokalnych tradycjach), postaw przedsiębiorczych kapitału społecznego młodych ludzi, a w sposób pośredni – do „ożywienia” gospodarczego przestrzeni wokół Rynku.

W wymiarze *funkcjonalno-przestrzennym* po przeprowadzeniu kompleksowej rewitalizacji nastąpi ukształtowanie estetycznego, funkcjonalnego i bezpiecznego systemu przestrzeni publicznych, sprzyjających aktywności i przedsiębiorczości społeczności lokalnej oraz rozwojowi funkcji rekreacyjnych, wypoczynkowych czy turystycznych miasta.

W wymiarze *technicznym* dzięki realizacji kompleksowych działań zwiększy się dostępność mieszkańców do podstawowych usług komunalnych, a także poprawi się stan techniczny (w tym efektywność energetyczna) zdegradowanych budynków użyteczności publicznej, umożliwiając tym samym nadanie im nowej lub przywrócenie pierwotnej funkcji.

W wymiarze *środowiskowym* nastąpi poprawa jakości powietrza poprzez ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a także zwiększenie powierzchni i uporządkowanie terenów zieleni (zwłaszcza Parku Miejskiego), które poprawią komfort życia mieszkańców.

W związku z powyższym wizja obszaru rewitalizacji odnosi się do zdiagnozowanych:

- 1) *potrzeb* – związanych z „ożywieniem” społeczno-gospodarczym centrum Ćmielowa przy jednoczesnej ochronie środowiska;
- 2) *uwarunkowań* – wynikających ze zmian strukturalnych na rynku pracy, spowodowanych lokalizacją na tym obszarze Staropolskiego Okręgu Przemysłowego w XVII–XIX wieku i Centralnego Okręgu Przemysłowego ze schyłku lat 30-tych XX wieku;
- 3) *potencjałów obszaru rewitalizacji* – długoletnich tradycji ceramicznych, dużego kapitału ludzi młodych i aktywnej działalności Domu Kultury, Biblioteki Publicznej i organizacji pozarządowych, których uruchomienie jest istotne do powodzenia procesu rewitalizacji.

1.2. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Wypełnienie przyjętej wizji i misji jest uwarunkowane realizacją postawionych celów rewitalizacji i zaplanowanych do realizacji kierunków działań, służących eliminacji lub ograniczeniu zdiagnozowanych na etapie diagnostycznym negatywnych zjawisk, ściśle odpowiadających przyjętym celom (schematy 3 i 4).

Przedstawiona poniżej struktura założeń Gminnego Programu Rewitalizacji jest odpowiedzią na zdiagnozowane problemy i potencjały, a także wynikające z nich potrzeby rewitalizacyjne. Cele rewitalizacji służą hierarchizacji działań w odniesieniu do wskazanych potrzeb, a także są powiązane z wizją stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji.

Cel rewitalizacji 1. *Zbudowanie międzysektorowego partnerstwa aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców* wraz przyczyniającymi się do jego realizacji kierunkami działań, które dotyczą: pobudzania aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców, włączania społecznego osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem oraz wzmacniania kapitału społecznego dzieci i młodzieży – odpowiada na określone na podstawie diagnozy obszaru rewitalizacji potrzeby związane z:

- 1) zwiększeniem zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji w działaniu na rzecz obszaru rewitalizacji;
- 2) zapewnianiem udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym;
- 3) pobudzaniem przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie handlu i usług;
- 4) wspieraniem rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji;
- 5) kompleksowym wsparciem osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem oraz pomoc osobom uzależnionym, zamieszkującym na obszarze rewitalizacji;
- 6) przeciwdziałaniem bezrobociu i zwiększaniem możliwości zatrudnienia;
- 7) wyrównywaniem szans edukacyjnych i kreowaniem możliwości do rozwoju młodych ludzi.

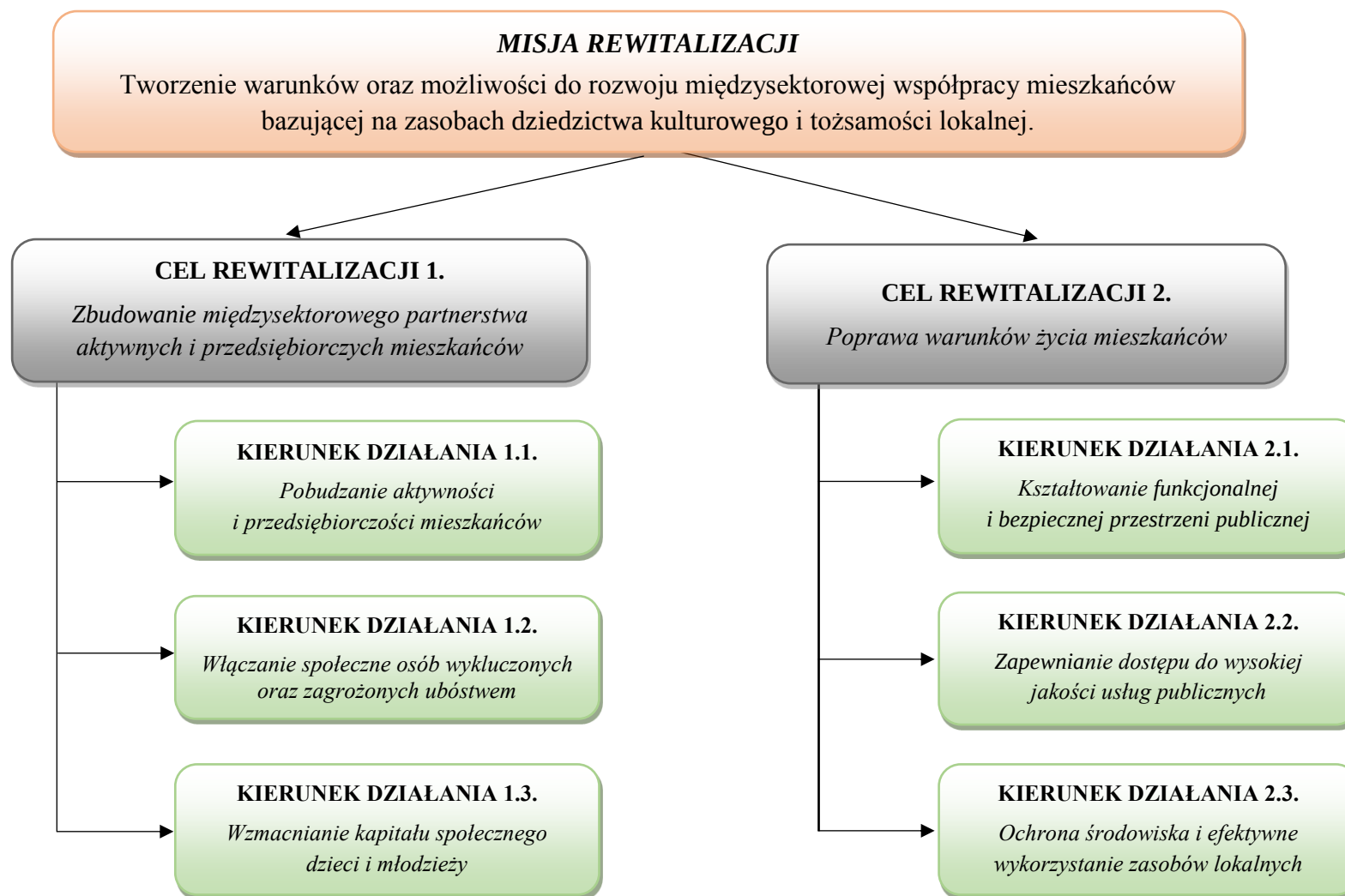
Osiągnięcie założeń celu 1. jest ściśle związane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu obszaru w sferach społecznej i gospodarczej.

Cel rewitalizacji 2. *Poprawa warunków życia mieszkańców* wraz przyczyniającymi się do jego realizacji kierunkami działań, które dotyczą: kształtowania funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej, zapewniania dostępu do wysokiej jakości usług publicznych oraz ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania zasobów lokalnych – odpowiada na określone na podstawie diagnozy obszaru rewitalizacji potrzeby związane z:

- 1) poprawą stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji;
- 2) uporządkowaniem oraz stworzeniem atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców;
- 3) zwiększeniem funkcjonalności układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego;
- 4) zatrzymaniem postępującej degradacji technicznej i/lub poprawą efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i budynków prywatnych (w tym zabytkowych);
- 5) zwiększeniem dostępności oraz poprawą jakości usług;
- 6) uporządkowaniem i zwiększeniem dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla użytkowników obszaru;
- 7) tworzeniem warunków do rozwoju sektorów turystycznego i okołoturystycznego na obszarze rewitalizacji;
- 8) zwiększeniem terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców;
- 9) podniesieniem świadomości ekologicznej mieszkańców.

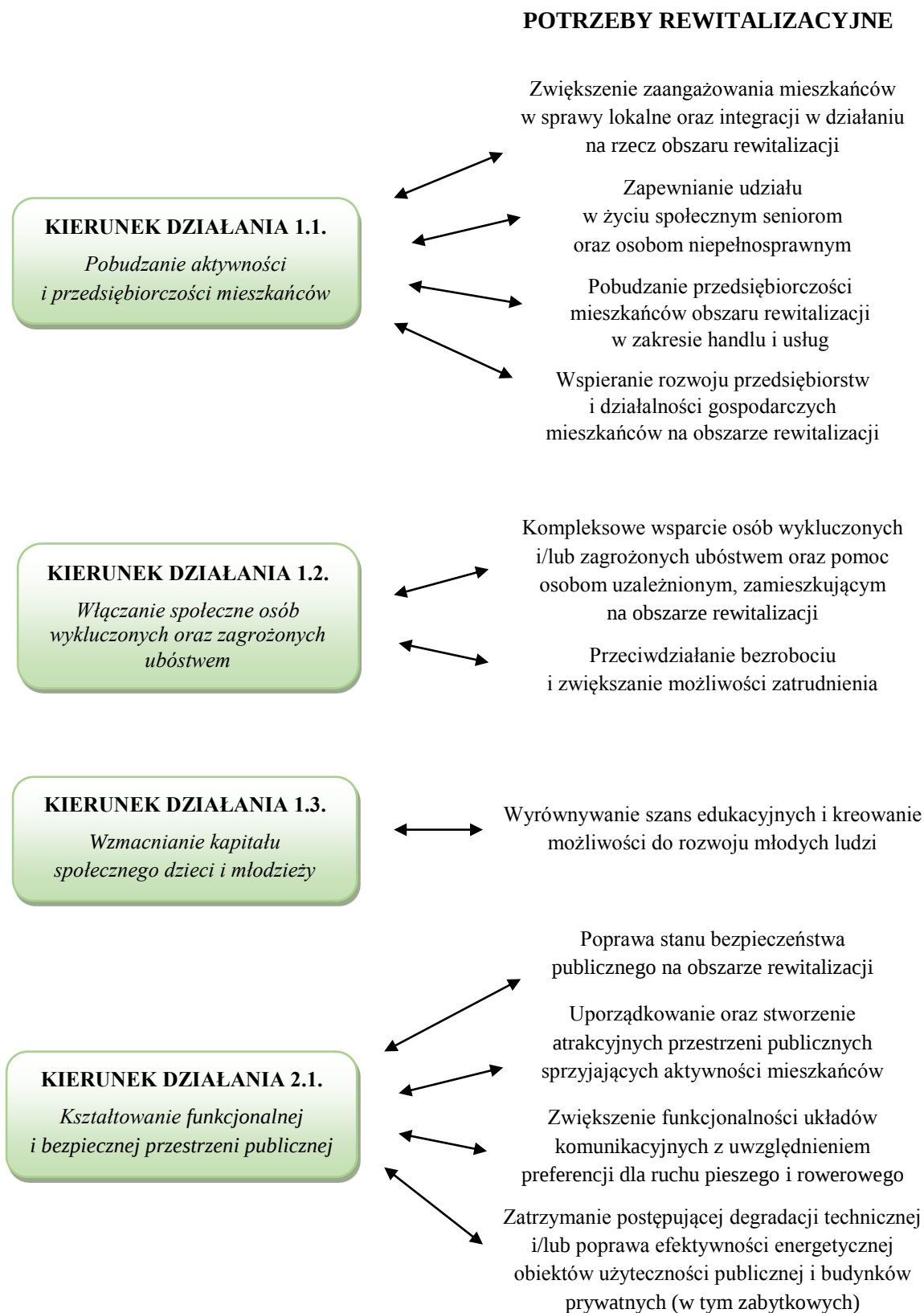
Osiągnięcie założeń celu 2. jest ściśle związane z planowanym efektem rewitalizacji określonym w wizji stanu obszaru w sferach przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej.

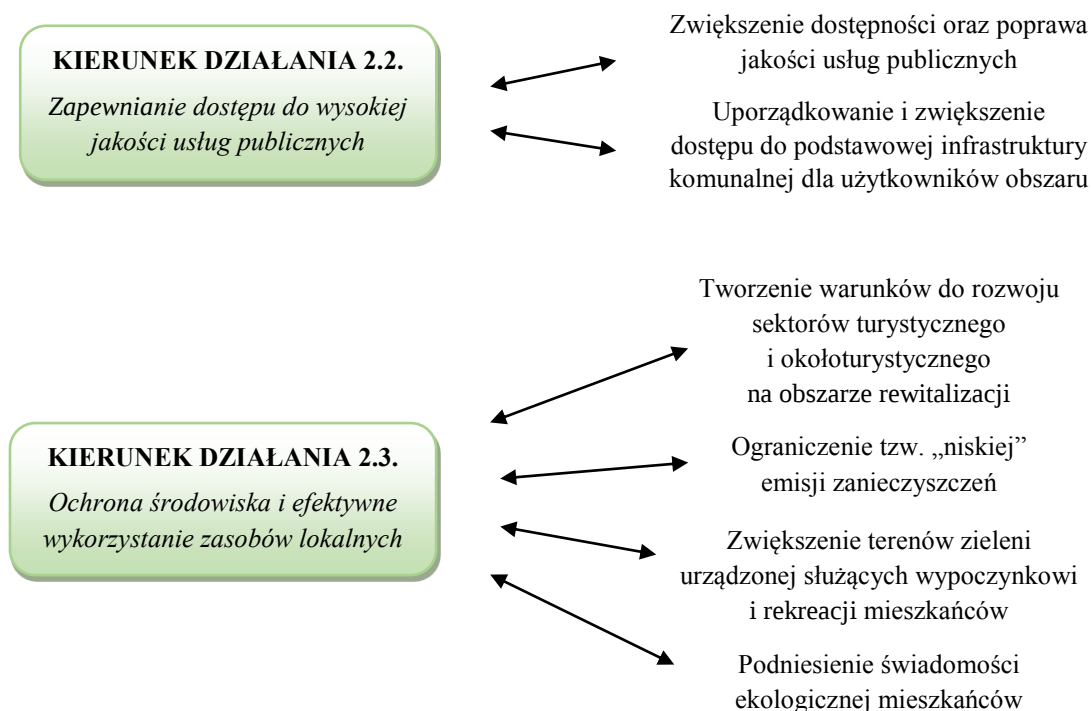
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

Źródło: Opracowanie własne

Schemat 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanej skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych

Źródło: Opracowanie własne

2. Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne w latach 2016–2025

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów złożony jest z listy planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz z charakterystyki pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dzięki temu dokument jest konstrukcją złożoną z wielu różnorodnych projektów, która warunkuje osiągnięcie zaplanowanych efektów, a tym samym ich efektywne oddziaływanie na zidentyfikowane na etapie diagnozy zjawiska kryzysowe oraz wykorzystuje lokalne potencjały.

2.1. Lista planowanych podstawowych projektów/przedsięwzięć

W wyniku prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji oraz w oparciu o zasadę partnerstwa oraz partycypacji społecznej, zdefiniowano i scharakteryzowano 6 *projektów podstawowych*, czyli takich, bez których realizacja celów dokumentu nie będzie możliwa i obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z kryzysowej sytuacji. Ponadto są to projekty kluczowe do powodzenia procesu rewitalizacji, ponieważ oddziałują kompleksowo na zidentyfikowane problemy we wszystkich sferach, a przede wszystkim w sferze społecznej. Główne założenia projektów przedstawiają tabele 6–11.

Tabela 6 Projekt podstawowy nr 1

Nazwa projektu	<i>Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i>		
Lokalizacja	obszar rewitalizacji (ul. Rynek, ul. Szydłowiecka, ul. Przesmyk w Ćmielowie)	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	4 500 000,00 zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy projektu obejmuje estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni Rynku wraz z Parkiem Miejskim oraz rozbudowę, przebudowę i adaptację zdegradowanego Domu Kultury w Ćmielowie do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych na rzecz mieszkańców w ramach Centrum Aktywności Lokalnej. Przedmiotowy zakres prac do wykonania w ramach ww. przestrzeni publicznej obejmuje: 1) przebudowę ul. Rynek – modernizację nawierzchni, przebudowę zjazdów, zatok autobusowych, miejsc parkingowych, odwodnienia, chodników, oświetlenia, postawienie wiat służących sprzedaży produktów lokalnych; 2) zagospodarowanie terenu parku – przebudowę alejek parkowych, doposażenie w urządzenia placu zabaw, siłowni zewnętrznych i montaż elementów małej architektury; 3) uzbrojenie terenu ul. Rynek w sieć kanalizacyjną, wodociągową (w tym zabezpieczenie przeciwpożarowe budynku Domu Kultury przez montaż hydrantów zewnętrznych); 4) rozbudowę istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej, umożliwiającej podłączenie budynku Domu Kultury; 5) wyznaczenie przestrzeni pod prowadzenie działalności gospodarczej mieszkańców; 6) rozbudowę i montaż monitoringu służącego poprawie bezpieczeństwa publicznego. Zakres rzeczowy zadań dotyczących adaptacji zdegradowanego budynku Domu Kultury w Ćmielowie do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych obejmuje: 1) remont kapitalny wewnątrz budynku; 2) termomodernizację budynku wraz z wymianą instalacji centralnego ogrzewania (c.o.), wymianą pieca c.o.; 3) wykonanie nowej elewacji budynku; 4) montaż OZE; 5) wykonanie hydrantów wewnętrznych w obiekcie oraz przyłącza kanalizacyjnego do budynku; 6) przystosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych poprzez likwidację barier architektonicznych (m.in. montaż windy, remont łazienek); 7) doposażenie budynku do rozszerzenia zakresu pełnionej działalności kulturalnej: - pracowni muzycznej w nowe instrumenty (m.in. gitary, keyboardy, zestawy perkusyjne, komputerowe z oprogramowaniem muzycznym); - sali choreograficznej/wystawowej (m.in. sztalugi, stoły, krzesła, zestawy komputerowe z oprogramowaniem plastycznym); - sali widowiskowej (m.in. zakup i montaż nowego oświetlenia scenicznego i nagłośnienia scenicznego wraz z konsolą);		

	- doposażenie biblioteki (m.in. regały na książki, sprzęt komputerowy do czytelnictwa internetowej). 8) wyznaczenie oraz przystosowanie przestrzeni do funkcjonowania Centrum Aktywności Lokalnej i Punktu Wspierania Rodziny.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Ćmielów, Dom Kultury im. Witolda Gombrowicza w Ćmielowie, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 1, 3, 5, 6, 7, 9 i 10 – poprzez włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją, aktywizację mieszkańców do działania na rzecz obszaru rewitalizacji, rozszerzenie oferty świadczonych usług społecznych (m.in. kulturalnych, edukacyjnych) na rzecz różnych grup interesariuszy. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 3, 4, 5 – poprzez stworzenie estetycznych oraz funkcjonalnych warunków technicznych do pobudzenia i rozwoju działalności gospodarczych mieszkańców na terenie i wokół Rynku (w szczególności w sektorze okolicznościowym). 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8 – poprzez estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych (m.in. Rynku) i dostosowanie techniczne obiektu Domu Kultury do rozszerzenia pełnionych funkcji na rzecz różnych interesariuszy rewitalizacji (w tym likwidacja barier architektonicznych oraz zwiększenie efektywności energetycznej) oraz zwiększenie dostępu do infrastruktury komunalnej. 4) w sferze technicznej: 4, 5, 6, 7, 8, 9 – zwłaszcza poprzez efektywne wykorzystanie do celów społecznych zdegradowanego technicznie budynku oraz zwiększenie jego efektywności energetycznej i poprawa stanu infrastruktury komunalnej oraz drogowej (ul. Rynek, ul. Szydłowieckiej, ul. Przesmyk w Ćmielowie). 5) w sferze środowiskowej: 1, 3, 4 – zwłaszcza przez ograniczenie wysokiego poziomu tzw. „niskiej emisji” zanieczyszczeń oraz uporządkowanie zieleni w Parku Miejskim, zlokalizowanym w obrębie Rynku. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1, 2, 3, 6, 7 – aktywna działalność Domu Kultury, Biblioteki Publicznej, rosnąca liczba organizacji pozarządowych (w tym związanych z tradycjami społecznymi), cykliczne wydarzenia oraz kapitał społeczny ludzi młodych do zwiększenia zaangażowania społeczności w sprawy lokalne oraz włączenia społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2 – lokalizacja obiektów usługowych, handlowych, produkcyjnych oraz specjalizacji przemysłowej gminy w zakresie ceramiki do „ożywienia” gospodarczego Rynku (zwłaszcza w zakresie rozwoju funkcji turystycznej i okolicznościowej). 3) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2, 3 – lokalizacja przy drodze wojewódzkiej oraz licznych obiektach świadczących usługi na rzecz społeczności lokalnej oraz pierwotnego rozplanowania zabudowy przy Rynku do rozwoju funkcji centrotwórczych Ćmielowa. 4) w sferze środowiskowej: 2 – lokalizacja Parku Miejskiego na rzecz stworzenia miejsca wypoczynku i rekreacji mieszkańców, a także poprawy środowiska zamieszkania.
Cele rewitalizacji,	Cel rewitalizacji 1. Zbudowanie międzysektorowego partnerstwa aktywnych

kierunki działań, które realizuje projekt	<i>i przedsiębiorczych mieszkańców</i> Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców</i> Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> Kierunek działania 1.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Poprawa warunków życia mieszkańców</i> Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i> Kierunek działania 2.3. <i>Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury społecznej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie kultury, edukacji i spędzania czasu wolnego; - stworzenie bezpiecznej, estetycznej przestrzeni publicznej służącej mieszkańcom; - zwiększenie terenów zielonych do rekreacji i wypoczynku mieszkańców; - zwiększenie dostępności do infrastruktury komunalnej; - poprawa stanu technicznego infrastruktury drogowej; - efektywne wykorzystanie budynków będących w zasobach gminy; - aktywizacja społeczna i integracja mieszkańców; - włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem; - zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne; - rozwój przedsiębiorczości mieszkańców; - wzrost tożsamości lokalnej. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. 3. Liczba przedsięwzięć ułożonych na zrewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.</i>
Powiązanie projektu z innymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1) <i>Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie</i> – poprzez fakt, że działalność niniejszego punktu na rzecz mieszkańców (szczególnie osób wykluczonych społecznie i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym) zlokalizowana zostanie w budynku obecnie mieszczącym aktywność społeczną (m.in. Dom Kultury, Bibliotekę Publiczną i świetlicę środowiskową), dzięki czemu nastąpi koncentracja oferty społecznej i kulturalnej dla różnych interesariuszy rewitalizacji. 2) <i>Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Ćmielowie</i> – poprzez kompleksowe zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, a tym samym ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń. 3) <i>Budowa boisk przy Szkole Podstawowej nr 1 im. K. Szydłowieckiego w Ćmielowie</i> – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla wsparcia kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 4) <i>Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów</i> – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych.

	5) <i>Zakup książek do bibliotek szkolnych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa</i> – poprzez poprawę jakości kształcenia i spędzania czasu wolnego przez młodych ludzi. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 poprzez oddziaływanie na wszystkie sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową.
--	---

Tabela 7 Projekt podstawowy nr 2

Nazwa projektu	<i>Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie</i>		
Lokalizacja	obszar rewitalizacji (ul. Rynek 50)	Okres realizacji	2017–2025
Szacowana wartość	150 000,00 zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Przedmiot projektu obejmuje utworzenie i prowadzenie działalności Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie, którego celem będzie udzielanie szeroko rozumianej pomocy rodzinom przeżywającym trudności na różnych płaszczyznach ich funkcjonowania m.in. poprzez: - prowadzenie grupy wsparcia i samopomocy dla rodziców; - prowadzenie punktu poradnictwa psychologicznego, zawodowego, terapeutycznego, pedagogicznego dla osób borykających się z problemami wychowawczymi z dziećmi, problemami alkoholizmu i przemocy; - wdrażanie różnych form i metod aktywizujących (m.in. poprzez warsztaty, szkolenia, zajęcia dydaktyczne, spotkania, konsultacje itp.); - organizowanie wycieczek, obozów terapeutycznych i imprez okolicznościowych; - reintegrację i aktywizację społeczno-zawodową osób zagrożonych, wykluczonych społecznie i zagrożonych marginalizacją; - realizację działań edukacyjnych i rozwojowych dla pracowników i instytucji wspierających rodziny (pracowników socjalnych, asystentów rodziny, opiekunów itp.); - współpracę z instytucjami oraz organizacjami działającymi w środowisku lokalnym.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Ćmielów, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie, organizacje pozarządowe		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 – poprzez kompleksową pomoc rodzinie, a także włączenie społeczne osób wykluczonych i/lub zagrożonych marginalizacją (w tym osobom starszym i niepełnosprawnym), aktywizację społeczną mieszkańców oraz pomoc osobom uzależnionym. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1 – poprzez prowadzenie wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej i kształtowania postaw przedsiębiorczych mieszkańców. 3) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 2 – poprzez niwelację barier architektoniczno-urbanistycznych, powodującą zwiększenie dostępu do oferowanych usług społecznych (szczególnie dla osób starszych i niepełnosprawnych). 4) <i>w sferze technicznej</i>: 4, 5 – poprzez stworzenie estetycznych i funkcjonalnych warunków technicznych, umożliwiających powstanie stacjonarnej formy wsparcia		

	rodzin (w tym osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem). 5) <i>w sferze środowiskowej</i>: 1, 2 – poprzez zwiększenie efektywności energetycznej budynku użyteczności publicznej, a tym samym ograniczenia tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń oraz poprawy świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1, 2, 3 – aktywna działalność Domu Kultury, Biblioteki Publicznej i świetlicy środowiskowej, która zlokalizowana będzie przy działalności punktu, zachęcająca mieszkańców do korzystania z nowej formy wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. 2) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 1, 2 – dobra dostępność komunikacyjna oraz lokalizacja w centrum gminy, gdzie usługi świadczą inne instytucje/podmioty, przyczyniająca się do zwiększonego korzystania z nowych usług społecznych przez mieszkańców.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie międzysektorowego partnerstwa aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców</i> Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców</i> Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> Kierunek działania 1.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Poprawa warunków życia mieszkańców</i> Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty planowanych działań to: - zmniejszenie liczby osób wykluczonych społecznie i/lub zagrożonych ubóstwem; - poprawa jakości i rozszerzenie oferty usług publicznych o charakterze społecznym; - zmniejszenie liczby bezrobotnych i korzystających z pomocy społecznej; - podniesienie poziomu aktywności społecznej rodzin, dzieci i młodzieży; - wzrost kompetencji opiekuńczo-wychowawczych mieszkańców; - poprawa dostępności do poradnictwa specjalistycznego dla mieszkańców; - poprawa kompetencji społecznych mieszkańców umożliwiających poprawę relacji w rodzinie i środowisku; - wzrost kompetencji pracowników socjalnych. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1) <i>Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – poprzez fakt, że działalność niniejszego punktu na rzecz mieszkańców (szczególnie osób wykluczonych społecznie i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznych) zlokalizowana zostanie w budynku, który zostanie przebudowany w ramach niniejszego projektu. Dzięki temu powstanie nowa przestrzeń umożliwiająca stworzenie nowej formy wsparcia rodzin, a tym samym koncentracja oferty społecznej i kulturalnej dla różnych interesariuszy rewitalizacji.

	2) <i>Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów</i> – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla wsparcia kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 3) <i>Zakup książek do bibliotek szkolnych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa</i> – poprzez poprawę jakości kształcenia i spędzania czasu wolnego przez młodych ludzi, a tym samym wyrównywanie ich szans życiowych. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9 poprzez oddziaływanie na sferę społeczną.
--	--

Tabela 8 Projekt podstawowy nr 3

Nazwa projektu	<i>Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Ćmielowie</i>		
Lokalizacja	obszar rewitalizacji (ul. Długa 164 i 164a, ul. Ostrowiecka 38 i 40)	Okres realizacji	2017–2020
Szacowana wartość	2 600 000,00 zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy obejmuje zwiększenie efektywności energetycznej poprzez kompleksową modernizację energetyczną budynków użyteczności publicznej: Samorządowego Przedszkola w Ćmielowie, Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Krzysztofa Sztydlowieckiego w Ćmielowie, Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie oraz Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Pacjent” w Ćmielowie wraz z instalacją odnawialnych źródeł energii (OZE) i wymianą wyposażenia na energooszczędne. W Samorządowym Przedszkolu w Ćmielowie planowane jest wykonanie następujących prac modernizacyjnych: - kompleksowa termomodernizacja obiektu; - przebudowa obiektu, obejmująca dostosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, wymogów przeciwpożarowych i aktualnych przepisów prawa; - remont instalacji elektrycznych; - wymiana oświetlenia na energooszczędne; - montaż instalacji OZE. W Szkole Podstawowej nr 1 im. Krzysztofa Sztydlowieckiego w Ćmielowie planowana jest kompleksowa termomodernizacja budynku wraz z wymianą stolarki i zastosowaniem systemów alternatywnych zaopatrzenia w energię. Zakres prac modernizacyjnych to: - kompleksowa termomodernizacja obiektu z wymianą instalacji centralnego ogrzewania; - remont instalacji elektrycznych; - wymiana oświetlenia na energooszczędne; - montaż instalacji OZE; - wymiana pokrycia dachowego. W Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie oraz Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Pacjent” w Ćmielowie przedmiotowy zakres działań dotyczy kompleksowej termomodernizacji budynków wraz z wymianą stolarki i zastosowaniem systemów alternatywnych zaopatrzenia w energię. Zakres prac modernizacyjnych: - kompleksowa termomodernizacja obiektu z wymianą instalacji centralnego ogrzewania;		

	- remont instalacji elektrycznych; - wymiana oświetlenia na energooszczędne; - montaż instalacji OZE; - wymiana pokrycia dachowego i konstrukcji dachu.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Ćmielów, Samorządowe Przedszkole w Ćmielowie, Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Krzysztofa Sztybelnickiego w Ćmielowie oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Pacjent” w Ćmielowie
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 8, 11 – poprzez stworzenie odpowiednich warunków technicznych do zwiększenia jakości i dostępności usług publicznych (szczególnie o charakterze społecznym). 2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 2 – poprzez zwiększenie funkcjonalności i efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej. 3) w sferze technicznej: 5 – poprzez poprawę stanu technicznego budynków, wpływającą na zwiększenie ich efektywności energetycznej, a tym samym kosztów utrzymania. 4) w sferze środowiskowej: 1, 4 – poprzez kompleksowe zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, a tym samym ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń i podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 2, 3, 4, 6 – niniejszy projekt stworzy odpowiednie warunki techniczne do dalszej aktywnej działalności różnych instytucji i/lub podmiotów funkcjonujących w modernizowanych budynkach. 2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 1, 2, 3 – realizacja przedsięwzięcia wpłynie na poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej jako centrum społeczno-gospodarczego gminy. 3) w sferze środowiskowej: 1 – zwiększenie efektywności energetycznej budynków przyczyni się do ograniczenia tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń, a tym samym ochrony walorów przyrodniczo-krajobrazowych oraz poprawy jakości środowiska zamieszkania.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 2. <i>Poprawa warunków życia mieszkańców</i> Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i> Kierunek działania 2.3. <i>Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów lokalnych</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - zwiększenie efektywności energetycznej; - ograniczenie negatywnego wpływu na obszary cenne przyrodniczo; - poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez ograniczenia niskiej emisji zanieczyszczeń; - podniesienie świadomości ekologicznej. Wskaźniki produktu i rezultatu: 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych

	obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1) <i>Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – w wyniku realizacji niniejszego projektu nastąpi zwiększenie efektywności energetycznej budynku zlokalizowanego przy ul. Rynek 50, a tym samym ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń i świadomości ekologicznej mieszkańców. 2) <i>Budowa boisk przy Szkole Podstawowej nr 1 im. K. Szydłowieckiego w Ćmielowie</i> – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla rozwoju rekreacji mieszkańców oraz promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia. 3) <i>Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów</i> – poprzez podnoszenie świadomości ekologicznej oraz kształtowanie proekologicznych postaw i zachowań młodych ludzi. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 4, 5, 6, 9 poprzez oddziaływanie na wszystkie sfery: społeczną, gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową.

Tabela 9 Projekt podstawowy nr 4

Nazwa projektu	<i>Budowa boisk przy Szkole Podstawowej nr 1 im. K. Szydłowieckiego w Ćmielowie</i>		
Lokalizacja	obszar rewitalizacji (ul. Długa 164)	Okres realizacji	2017–2019
Szacowana wartość	830 000,00 zł	Źródła finansowania	środki UE (EFRR), budżet państwa, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Przedmiotowy projekt obejmuje zagospodarowanie terenu Szkoły Podstawowej nr 1 poprzez budowę wielofunkcyjnego boiska o nawierzchni poliuretanowej do gry w piłkę ręczną, 2 boiska treningowe do koszykówki, 2 boiska do siatkówki oraz 1 boisko do tenisa ziemnego wraz z wyposażeniem oraz przyległymi chodnikami, schodami terenowymi i umocnieniem skarpy. Na obiekcie planuje się instalację trybun na 100 miejsc oraz montaż ławek. Boiska będą posiadać ogrodzenie, oświetlenie oraz odwodnienie drenażowe z zagospodarowaniem wód opadowych w formie zbiornika. Główne wymiary obiektu to 44x22 m. Dostęp do boisk będzie możliwy przez projektowane chodniki oraz ciąg pieszo-jezdny, łączący boisko ze szkolną komunikacją ogólną. W ramach instalacji uzbrojenia terenu planuje się: wykonanie przebudowy kolidującego odcinka kanalizacji sanitarnej oraz rozbudowę wewnętrznej instalacji elektrycznej szkoły w celu zapewnienia zasilania dla oświetlenia boiska i pompowni wód opadowych.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Ćmielów, Szkoła Podstawowa nr 1 im. K. Szydłowieckiego w Ćmielowie		

Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 5, 6, 7, 8, 10 – poprzez tworzenie odpowiednich warunków technicznych do rozwoju sportu i rekreacji ludzi młodych, rozwijanie swoich pasji, talentów, atrakcyjnego spędzania czasu wolnego, a także promowanie zdrowego i aktywnego trybu życia. 2) w sferze przestrzenno-funkcjonalnej: 4, 8 – poprzez tworzenie estetycznych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących rozwojowi sportu i rekreacji mieszkańców (szczególnie dzieci i młodzieży). 3) w sferze technicznej: 10 – poprzez zapewnianie odpowiednich warunków technicznych i rozwój bazy rekreacyjno-sportowej, wpływającej na aktywność mieszkańców. 4) w sferze środowiskowej: 4 – poprzez promowanie zdrowego i aktywnego trybu życia oraz ochrony środowiska. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1, 2, 4 – rosnące zapotrzebowanie na bazę rekreacyjno-sportową, ze względu na duży kapitał młodych ludzi oraz aktywność różnych organizacji pozarządowych.
Cele rewitalizacji, kierunki działań które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie międzysektorowego partnerstwa aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców</i> Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców</i> Kierunek działania 1.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Poprawa warunków życia mieszkańców</i> Kierunek działania 2.1. <i>Kształtowanie funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni publicznej</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - zwiększenie dostępności do wysokiej jakości usług publicznych; - podniesienie jakości funkcjonowania placówki szkolnej; - poprawa warunków kształcenia dzieci i młodzieży; - rozwój oraz poprawa dostępności do infrastruktury sportowej i rekreacyjnej; - zwiększenie jakości i rozszerzenie oferty usług w zakresie aktywnego spędzania czasu wolnego; - wyrównanie szans dzieci i młodzieży wykluczonej społecznie; - pobudzenie aktywności społecznej, sportowej i rekreacji dzieci oraz młodzieży; - poprawa atrakcyjności i jakości przestrzeni publicznej. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1) <i>Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – w wyniku realizacji niniejszego projektu nastąpi zwiększenie oferty świadczonych usług społecznych (kulturalnych, edukacyjnych, artystycznych) na rzecz kapitału społecznego młodych ludzi.

	2) <i>Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie</i> – poprzez realizowanie działań m.in. na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a tym samym wyrównywania szans dzieci i młodzieży. 3) <i>Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Ćmielowie</i> – poprzez tworzenie odpowiednich warunków technicznych do świadczenia wysokiej jakości usług publicznych (m.in. edukacyjnych na rzecz młodych mieszkańców obszaru). 4) <i>Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów</i> – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów, kompetencji kluczowych kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 5) <i>Zakup książek do bibliotek szkolnych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa</i> – poprzez poprawę jakości kształcenia i spędzania czasu wolnego przez młodych ludzi. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 2, 5, 8 poprzez oddziaływanie na sfery: społeczną, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową.
--	--

Tabela 10 Projekt podstawowy nr 5

Nazwa projektu	<i>Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów</i>		
Lokalizacja	Ćmielów (w tym obszar rewitalizacji), Brzóstowa	Okres realizacji	2017–2018
Szacowana wartość	215 000,00 zł	Źródła finansowania	środki UE (EFS), budżet państwa, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy zadań obejmuje: 1) realizację zajęć z uczniami z różnych dziedzin, 2) szkolenia nauczycieli, 3) wyposażenie pracowni matematycznej w Gimnazjum w Brzostowej i do przedmiotów przyrodniczych w Gimnazjum w Ćmielowie. Działania ukierunkowane będą na rozwój: doskonalenia umiejętności i kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie rozwijania kompetencji matematyczno-przyrodniczych, korzystania z narzędzi TIK, prowadzenia procesu indywidualizacji; kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych w zakresie przedmiotów przyrodniczych oraz cyfrowych; wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami; doposażenie pracowni szkolnych. Celem głównym projektu jest podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy oraz rozwijanie indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi poprzez objęcie wsparciem łącznie 133 uczniów oraz 10 nauczycieli.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Ćmielów, Gimnazjum w Ćmielowie, Gimnazjum w Brzostowej		

Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) w sferze społecznej: 4, 5, 6, 8, 11 – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów, kompetencji kluczowych kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 1) w sferze gospodarczej: 1 – poprzez kształtowanie postaw przedsiębiorczych i kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy. Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) w sferze społecznej: 1 – projekt stanowi odpowiedź na duży i rosnący kapitał społeczny młodych ludzi, który należy wzmacniać do przyszłej aktywności i przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji. 2) w sferze gospodarczej: 1, 2, 3, 4 – realizacja projektu przyczyni się do ukształtowania kompetencji kluczowych młodych ludzi, niezbędnych do pracy w zakresie ceramicznej specjalizacji gminy.
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie międzysektorowego partnerstwa aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców</i> Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców</i> Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> Kierunek działania 1.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Poprawa warunków życia mieszkańców</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i>
Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej; - podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy; - rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; - wzrost aktywności społecznej. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1) <i>Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – w wyniku realizacji niniejszego projektu nastąpi zwiększenie oferty świadczonych usług społecznych (kulturalnych, edukacyjnych, artystycznych) na rzecz kapitału społecznego młodych ludzi. 2) <i>Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie</i> – poprzez realizowanie działań m.in. na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a tym samym wyrównywania szans dzieci i młodzieży. 3) <i>Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Ćmielowie</i> – poprzez tworzenie odpowiednich warunków technicznych do świadczenia wysokiej jakości usług publicznych (m.in. edukacyjnych na rzecz młodych mieszkańców obszaru). 4) <i>Zakup książek do bibliotek szkolnych w ramach Narodowego Programu Rozwoju</i>

	Czytelnictwa – poprzez poprawę jakości kształcenia i spędzania czasu wolnego przez młodych ludzi. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1, 2, 3, 8 poprzez oddziaływanie na sfery: społeczną i gospodarczą.
--	---

Tabela 11 Projekt podstawowy nr 6

Nazwa projektu	<i>Zakup książek do bibliotek szkolnych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa</i>		
Lokalizacja	Gmina Ćmielów (w tym obszar rewitalizacji)	Okres realizacji	2017–2018
Szacowana wartość	30 000,00 zł	Źródła finansowania	budżet państwa, budżet gminy
Zakres rzeczowy realizowanych zadań	Zakres rzeczowy zadań obejmuje przeprowadzenie projektów promujących czytelnictwo, zakup książek do bibliotek szkolnych z uwzględnieniem książek dostosowanych do dzieci niepełnosprawnych, udostępnienie bibliotek poza czasem funkcjonowania szkół.		
Podmioty realizujące projekt	Gmina Ćmielów, Gimnazjum w Ćmielowie, Gimnazjum w Brzostowej, Publiczna Szkoła Podstawowa im. prof. Mariana Raciborskiego w Brzostowej, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Krzysztofa Sztybelwieskiego w Ćmielowie.		
Oddziaływanie projektu na zdiagnozowane problemy i potencjały	Realizacja projektu oddziaływać będzie na następujące zidentyfikowane <u>problemy</u> (w tabeli 5): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 5, 6, 8, 10, 11 – poprzez promowanie czytelnictwa oraz kompleksowe kreowanie możliwości do rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów, kompetencji kluczowych kapitału społecznego młodych ludzi, a także wyrównywanie ich szans edukacyjnych. 2) <i>w sferze gospodarczej</i>: 1 – poprzez kształtowanie postaw przedsiębiorczych młodych ludzi. 3) <i>w sferze środowiskowej</i>: 4 – poprzez podniesienie świadomości ekologicznej oraz kształtowanie postaw proekologicznych ludzi młodych Ponadto podczas wdrażania zakresu przedmiotowego projektu wykorzystywane będą następujące <u>potencjały</u> (tabela 5): 1) <i>w sferze społecznej</i>: 1 – promowanie czytelnictwa wśród młodych ludzi oraz zwiększanie ich szans życiowych. 2) <i>w sferze przestrzenno-funkcjonalnej</i>: 2 – zwiększenie jakości i dostępności do wysokiej jakości edukacji w placówkach oświatowych.		
Cele rewitalizacji, kierunki działań, które realizuje projekt	Cel rewitalizacji 1. <i>Zbudowanie międzysektorowego partnerstwa aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców</i> Kierunek działania 1.1. <i>Pobudzanie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców</i> Kierunek działania 1.2. <i>Włączanie społeczne osób wykluczonych oraz zagrożonych ubóstwem</i> Kierunek działania 1.3. <i>Wzmacnianie kapitału społecznego dzieci i młodzieży</i> Cel rewitalizacji 2. <i>Poprawa warunków życia mieszkańców</i> Kierunek działania 2.2. <i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych</i>		

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	Prognozowane rezultaty podjętych działań to: - upowszechnienie czytelnictwa; - wzmocnienie jakości oferty edukacyjnej; - podniesienie u uczniów kompetencji kluczowych oraz właściwych postaw i umiejętności niezbędnych na rynku pracy; - rozwój indywidualnego podejścia do ucznia, szczególnie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; - wzrost aktywności społecznej. <i>Wskaźniki produktu i rezultatu:</i> 1. Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją. 2. Liczba osób objętych wsparciem. Sposób monitorowania rezultatów projektów w odniesieniu do celów rewitalizacji przedstawiony został w rozdziale 2. <i>System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu IV</i> części wdrożeniowej niniejszego dokumentu.
Powiązanie projektu z innymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	Projekt wykazuje powiązania i oddziaływanie z następującymi podstawowymi projektami rewitalizacyjnymi: 1) <i>Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych</i> – w wyniku realizacji niniejszego projektu nastąpi zwiększenie oferty świadczonych usług społecznych (kulturalnych, edukacyjnych, artystycznych) na rzecz mieszkańców. 2) <i>Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie</i> – poprzez realizowanie działań m.in. na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a tym samym wyrównywania szans dzieci i młodzieży. 3) <i>Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów</i> – poprzez kompleksowe tworzenie warunków dla rozwoju swoich pasji, zainteresowań, talentów, kompetencji kluczowych kapitału społecznego młodych ludzi oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych. Efekty przedmiotowego projektu wzmacnia również realizacja zaplanowanych projektów uzupełniających: 1 i 2 poprzez oddziaływanie na sferę społeczną.

Wszystkie powyżej wskazane i opisane projekty podstawowe ze względu na zidentyfikowane w pogłębionej diagnozie obszaru problemy i potencjały (tabela 5) oraz określone na ich podstawie potrzeby są **kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji** oraz osiągnięcia założonych celów w dążeniu do wizji obszaru (planowanego efektu). Tylko kompleksowe działania odnoszące się do wszystkich sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, spowodują osiągnięcie efektu synergii w oddziaływaniu na sytuację kryzysową dotyczącą degradacji technicznej przestrzeni oraz kumulacji wykluczenia społecznego w centrum Ćmielowa, która wynika ze zmieniających się uwarunkowań na rynku pracy spowodowanych lokalizacją na tym terenie w przeszłości Staropolskiego Okręgu Przemysłowego i Centralnego Okręgu Przemysłowego. Wszystkie projekty podstawowe zrealizowane zostaną na wyznaczonym

obszarze rewitalizacji. Jedynie projekt „miękki” dotyczący budowania kompetencji społecznych uczniów szkół, będzie swoim zasięgiem obejmował również miejscowość Brzóstowa. Ze względu na to, że wyznaczony obszar rewitalizacji posiada potencjał w postaci tradycji ceramicznych – ich wykorzystanie w działaniach rewitalizacyjnych przyczyni się do wzrostu dochodów mieszkańców całej gminy, a nie tylko obszaru rewitalizacji. Dzięki takiemu podejściu rewitalizacja jest niezbędnym elementem rozwoju gminy. Przedsięwzięcie związane z utworzeniem punktu wsparcia rodziny przyczyni się do włączenia społecznego mieszkańców i umożliwienia im korzystania z pozytywnych efektów prowadzonych działań poprzez zapewnienie im lepszych warunków życia oraz możliwości związanych ze znalezieniem zatrudnienia. Szeroki zakres projektów polegających na aktywizacji i integracji różnych interesariuszy rewitalizacji (w szczególności wzmacniania kapitału młodych ludzi) spowoduje zwiększenie ich zaangażowania w sprawy lokalne. Zarówno działania inwestycyjne, jak i społeczne realizowane przez podmioty z sektorów: społecznego, gospodarczego oraz publicznego, współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych, przyczynią się do osiągnięcia wizji obszaru: *Centrum Ćmielowa – funkcjonalną i bezpieczną przestrzeń publiczną, na której aktywni społecznie oraz przedsiębiorczy mieszkańcy efektywnie wykorzystują zasoby lokalne i tradycje ceramiczne do zwiększenia jakości życia.*

2.2. Charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć

Uzupełnieniem listy podstawowych projektów rewitalizacyjnych jest charakterystyka pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tabela 12), realizujących określone kierunki działań, które mają na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Należy również zaznaczyć, że wzmacniają one zaplanowane efekty procesu rewitalizacji w odniesieniu do rozwoju społeczno-gospodarczego całej gminy.

Tabela 12 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Charakterystyka tematyczna przedsięwzięcia	Powiązanie z celami rewitalizacji i kierunkami działań
1.	<i>Organizacja cyklicznych wydarzeń i/lub rozwój działalności społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (szczególnie w partnerstwach)</i>	Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje organizację i rozszerzenie oferty działań kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, rekreacyjnych (szczególnie w obiektach/przestrzeniach rewitalizowanych) na rzecz społeczności lokalnej. Ponadto przewiduje się stworzenie kompleksowego systemu wsparcia i współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz wyznaczonego obszaru rewitalizacji, przyczyniającego się do eliminacji lub ograniczenia negatywnych zjawisk społecznych.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działań 2.2.
2.	<i>Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją poprzez integrację społeczną, aktywizację zawodową (w tym podnoszenie kwalifikacji zawodowych), wsparcie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych oraz zagrożonych ubóstwem</i>	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców poprzez ścisłą współpracę z różnymi instytucjami działającymi w sferze społecznej, szczególnie Ośrodkiem Pomocy Społecznej, który będzie wdrażał różnorodne programy służące aktywizacji społeczno-zawodowej osób wykluczonych społecznie lub zagrożonych ubóstwem za pomocą instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej, ukierunkowanych na: 1) przywrócenie zdolności do prawidłowego wypełniania ról społecznych, w tym m.in. poprzez pracę socjalną; 2) podniesienie kwalifikacji zawodowych, poszerzenie wiedzy i umiejętności w celu uzyskania lub utrzymania zatrudnienia; 3) poszerzenie wiedzy i umiejętności podnoszących kompetencje ogólne.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działań 1.1. Kierunek działań 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działań 2.2.

		Jednym z elementów będzie również wsparcie dla nowo powstałych i już działających organizacji pozarządowych, propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych. Ponadto przewiduje się współpracę z organizacjami pozarządowymi, które w ramach swojej działalności przyczyniają się do integracji różnych grup interesariuszy.	
3.	<i>Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców na obszarze rewitalizacji</i>	W ramach przedsięwzięcia przewiduje się m.in. inicjowanie oraz prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych zewnętrznych środkach finansowych na rozpoczęcie i rozwój działalności gospodarczej. Ponadto planuje się nawiązanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie wsparcia finansowego i merytorycznego mieszkańców planujących założyć lub rozwinąć działalność gospodarczą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. Ważnym elementem będzie również wdrożenie systemu wsparcia merytorycznego związanego z powstawaniem podmiotów ekonomii społecznej.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działań 1.1. Kierunek działań 1.2.
4.	<i>Poprawa stanu technicznego i adaptacja do pełnienia pierwotnych bądź nowych funkcji budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych, usługowo-handlowych i produkcyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji</i>	W ramach planowanych przedsięwzięć zakłada się m.in. budowę, przebudowę, remonty, adaptacje i/lub prace konserwatorskie, wyposażenie w infrastrukturę techniczną, termomodernizację obiektów oraz zagospodarowanie przyległego terenu (w tym budowę, przebudowę lub remont parkingów).	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działań 1.1. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
5.	<i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji</i>	Zakres tematyczny przedsięwzięcia przewiduje budowę, rozbudowę, modernizację sieci infrastruktury komunalnej (przede wszystkim sieci wodociągowej i kanalizacyjnej) na obszarze rewitalizacji oraz modernizację ujęcia wody w Ćmielowie poprzez wymianę agregatów pompowych. Jednym z elementów jest również tworzenie obszarów zieleni urządzonej oraz miejsc wypoczynku, sportu, rekreacji.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
6.	<i>Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne i/lub instalację OZE na obszarze rewitalizacji zarówno przez osoby prywatne, jak i przedsiębiorstwa, instytucje oraz organizacje</i>	Zakres tematyczny przedsięwzięcia obejmuje redukcję zanieczyszczenia powietrza poprzez modernizację źródeł ciepła i/lub budowę, przebudowę lub modernizację infrastruktury służącej do produkcji energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych w budynkach użyteczności publicznej, mieszkaniowych, produkcyjnych, usługowych, handlowych i innych.	Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.

7.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej i ochrony zdrowia</i>	Przedsięwzięcie dotyczy rozwoju e-administracji, e-zdrowia oraz informacji sektora publicznego, zasobów nauki i kultury w zakresie m.in.: 1) budowy systemów teleinformatycznych wraz z niezbędną infrastrukturą dla potrzeb elektronicznego obiegu dokumentów; 2) budowy szeroko dostępnych dla obywateli regionalnych platform umożliwiających dostęp przez Internet do usług publicznych; 3) budowy teleinformatycznych systemów komunikacji (podpis elektroniczny, elektroniczna pieczęć oraz inne sposoby uwierzytelniania form elektronicznych); 4) tworzenia, rozwijania rejestrów publicznych, w tym systemów informacji przestrzennej; 5) budowy, przebudowy lub zakupu systemów zapewniających bezpieczeństwo przechowywania danych cyfrowych; 6) budowy, przebudowy lub zakupu systemów teleinformatycznych służących digitalizacji zasobów, w tym kulturowych lub naukowych, będących w posiadaniu instytucji publicznych, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu do tych zasobów w postaci cyfrowej; 7) budowy, przebudowy lub zakupu systemów teleinformatycznych służących rozwojowi usług medycznych.	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.2.
8.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców</i>	Przedsięwzięcie polega na budowie oraz modernizacji, przebudowie i/lub remoncie wraz z doposażeniem istniejących obiektów sportowych i rekreacyjnych na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji (w tym dostosowanie do potrzeb sportu osób niepełnosprawnych). Zakres dotyczy: budowy ścieżek rowerowych, a także sal sportowych (sal gimnastycznych, siłowni, sal do sportów walki, hal sportowych), boisk sportowych oraz terenowych urządzeń sportowych, kompleksów lub urządzeń lekkoatletycznych, siłowni plenerowych, kortów tenisowych, placów zabaw itp. oraz zaplecza szatniowo-sanitarnego dla ww. obiektów (m.in. budowa boiska wielofunkcyjnego przy ul. S. Staszica w Ćmielowie).	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.
9.	<i>Tworzenie produktów turystycznych bazujących na tradycjach ceramicznych oraz dziedzictwie kulturowym i naturalnym Ćmielowa</i>	Zakres rzeczowy przedsięwzięcia dotyczy kreowania „turystycznego” wizerunku Ćmielowa poprzez tworzenie kompleksowych produktów turystycznych z wykorzystaniem dziedzictwa kulturowego (o charakterze materialnym i niematerialnym) i naturalnego oraz tradycji ceramicznych. Przykładowe zadania mogą dotyczyć: 1) rozwoju działalności Fabryki Porcelany AS Ćmielów poprzez wyposażenie w niezbędny sprzęt, zgromadzenie eksponatów oraz organizację wystaw oraz imprez kulturalnych na rzecz mieszkańców i turystów; zagospodarowanie terenu zbiornika	Cel rewitalizacji 1. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3. Cel rewitalizacji 2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.

		wodnego „TOPIOŁKI” położonego pomiędzy rzeką Kamienną a kompleksem leśnym w Ćmielowie; 2) tworzenia edukacyjnych szlaków tematycznych (np. trasy rowerowej przebiegającej przez Ćmielów ze wskazaniem najważniejszych obiektów i miejsc turystycznych: Kościół pw. NMP, fabryka porcelany, obszar Natura 2000, ruiny Zamku Szydłowieckich); 3) organizacji różnego rodzaju imprez, wydarzeń promujących kulturę i tradycje lokalne (m.in. Dzień Ceramika); 4) wykreowania kompleksowej oferty kulturalno-artystycznej i turystycznej o skali ponadregionalnej, spójnej z wizerunkiem Ćmielowa.	Kierunek działania 2.3.
--	--	--	-------------------------

Źródło: Opracowanie własne

2.3. Mechanizmy zapewnienia komplementarności oraz integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Ćmielów na lata 2016–2025 ma charakter kompleksowy, dlatego że podczas programowania działań rewitalizacyjnych zastosowano mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji. Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020* w odniesieniu do projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w celu osiągnięcia efektu synergii efektów w oddziaływaniu na obszar rewitalizacji zapewniona została ich komplementarność w różnych wymiarach, tj. przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej oraz źródeł finansowania.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Wszystkie projekty zawarte w dokumencie realizowane będą na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, natomiast zasięg ich oddziaływania będzie większy i obejmie teren całej gminy, ponieważ z efektów zaplanowanych działań korzystać będą wszyscy interesariusze rewitalizacji. Zaplanowane „miękkie” przedsięwzięcia rewitalizacyjne ze względu na społeczny charakter działań dedykowane będą mieszkańcom całej gminy, ponieważ tylko poprzez większą skalę oddziaływania na wzmocnienie kapitału społecznego ludzi młodych oraz wykluczenie społeczne i/lub zagrożenie ubóstwem można uzyskać założone efekty w postaci rozwiązania zidentyfikowanych problemów (wskazanych w tabeli 5). Wzajemne dopełnianie się projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających oraz zaangażowanie lokalnej społeczności pozwoli na osiągnięcie efektu rewitalizacji widocznego na całym jego obszarze i uniknięcie wybiórczości inwestycji. Zindywidualizowane działania rewitalizacyjne wdrażane na wyznaczonym niewielkim obszarze rewitalizacji wzajemnie będą się dopełniać przestrzennie, dzięki czemu efekty ich realizacji nie będą widoczne punktowo w pojedynczych miejscach, a na całym obszarze objętym kryzysem (mapa 6). Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe zostały zaprogramowane w taki sposób, aby odpowiadały na problemy mieszkańców, a przede wszystkim nie skutkowały przenoszeniem problemów w inne miejsce. W tym celu zawarto zarówno przedsięwzięcia

inwestycyjne, jak i społeczne, które zapobiegą prowadzeniu do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna i wykluczenie. Jest to istotne z powodu dużego rozwarstwienia społeczności lokalnej zamieszkującej obszar rewitalizacji oraz tworzenia się tzw. „enklaw biedy”.

Mapa 6 Rozmieszczenie przestrzenne inwestycyjnych projektów podstawowych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie openstreetmap.org

Dostępność do powstałej infrastruktury oraz działań społecznych i kulturalnych dla wszystkich użytkowników zamieszkujących dany teren spowoduje, że z pozytywnych efektów rewitalizacji (ze względu na oddziaływanie Ćmielowa jako głównego ośrodka gminy) korzystać będą wszyscy mieszkańcy, bez względu na sytuację materialną. Taka sytuacja przyczyni się do wzrostu aktywności społecznej i integracji społeczności lokalnej na obszarze rewitalizacji. Z drugiej strony komplementarność w wymiarze przestrzennym skutkuje ciągłą analizą następstw decyzji przestrzennych w skali całej gminy i jej otoczenia. Ma to szczególne znaczenie w przypadku obszaru rewitalizacji zlokalizowanego w centrum Ćmielowa, który jest terenem najbardziej zdegradowanym przestrzennie i społecznie z uwagi na utracenie części pierwotnie pełnionych funkcji.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Projekty i/lub przedsięwzięcia podstawowe oraz uzupełniające zawarte w dokumencie stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane we wszystkich sferach zróżnicowane problemy i wykorzystują potencjały lokalne wyznaczonego obszaru rewitalizacji w zakresie dziedzictwa kulturowego oraz aktywności różnych instytucji i podmiotów na rzecz mieszkańców. Wykazane to zostało w powiązaniu każdego projektu podstawowego ze zdiagnozowanymi problemami i potencjałami. Dzięki temu wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia uzupełniające są komplementarne w oddziaływaniu całościowym na obszar rewitalizacji w aspekcie społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym. Takie podejście ma przeciwdziałać fragmentaryzacji działań, koncentrując się na całościowym spojrzeniu na przyczyny kryzysu danego obszaru, które w tym przypadku spowodowane są zmianami strukturalnymi na rynku pracy, wynikającymi z lokalizacji na tym terenie Staropolskiego Okręgu Przemysłowego i Centralnego Okręgu Przemysłowego oraz są związane z kumulacją wykluczenia społecznego, a także utratą pierwotnie pełnionych funkcji. W związku z tym wykonana została pogłębiona analiza i diagnoza obszaru rewitalizacji we wszystkich aspektach: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym i środowiskowym, która zawarta jest w II części niniejszego dokumentu. Konieczne jest również określenie pożądanego stanu do jakiego mają doprowadzić dany obszar projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne, dlatego została określona wizja (planowany efekt rewitalizacji) uwzględniająca uwarunkowania wynikające z poprzemysłowego charakteru terenu i tożsamości lokalnej związanej z tradycjami ceramicznymi. Parametryzacja efektów rewitalizacji określona została na poziomie celów rewitalizacji, ponieważ wizja określa zbiór poświadanych wartości do osiągnięcia po wdrożeniu założeń dokumentu.

Komplementarność problemowa wykazana została w tabeli 13, gdzie przedstawione zostały określone na podstawie pogłębionej diagnozy obszaru – potrzeby rewitalizacyjne, odpowiadające im cele rewitalizacji i kierunki działań oraz projekty podstawowe i przedsięwzięcia uzupełniające, które oddziałują kompleksowo na wszystkie sfery. Dzięki temu wskazane zostało powiązanie celów rewitalizacji z diagnozą obszaru rewitalizacji. Wszystkie kierunki działań i odpowiadające im projekty rewitalizacyjne są zintegrowane i powiązane problemowo oraz odnoszą się do wszystkich odpowiadając na zidentyfikowane potrzeby (zawarte w tabeli 5).

Tabela 13 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi

SFERA	POTRZEBA REWITALIZACYJNA	CEL REWITALIZACJI	KIERUNKI DZIAŁANIA	PROJEKTY PODSTAWOWE	PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE
SPOŁECZNA	Kompleksowe wsparcie osób wykluczonych i/lub zagrożonych ubóstwem oraz pomoc osobom uzależnionym, zamieszkującym na obszarze rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3	2 1, 4, 5, 6	2 1, 3, 4, 5, 7, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2.		
	Przeciwdziałanie bezrobociu i zwiększanie możliwości zatrudnienia	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	2 1	2 1, 3, 4, 6, 7, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2.		
	Zwiększenie zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne oraz integracji we współdziałaniu na rzecz obszaru rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3	1 2, 4, 5, 6	1 2, 3, 4, 5, 8, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Wyrównanie szans edukacyjnych i kreowanie możliwości do rozwoju młodego kapitału społecznego	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.3. Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	5 1, 2, 3, 4, 6	1 2, 4, 5, 8, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2.		
	Zapewnianie udziału w życiu społecznym seniorom oraz osobom niepełnosprawnym	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1 2	2 1, 4, 5, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
	Zwiększenie dostępności oraz poprawa jakości usług publicznych	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1 2, 3, 4, 5, 6	1, 5, 7 2, 3, 4, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2.		
	Poprawa stanu bezpieczeństwa publicznego na obszarze rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1 4	5 4, 8
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1.		

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

GOSPODARCZA	Pobudzanie przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie handlu i usług	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2.	1	3 1, 2, 4, 5, 6, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.		
	Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw i działalności gospodarczych mieszkańców na obszarze rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1	3, 4, 5 6, 7, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Tworzenie warunków do rozwoju sektorów turystycznego i okołoturystycznego na obszarze rewitalizacji	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.3.	1	9 1, 3, 4, 5, 6
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.3. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
FUNKCJONALNO- -PRZESTRZENNA	Uporządkowanie oraz stworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych sprzyjających aktywności mieszkańców	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.2. Kierunek działania 1.3.	1 4	5 1, 2, 4, 6, 8, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.3.		
	Zwiększenie funkcjonalności układów komunikacyjnych z uwzględnieniem preferencji dla ruchu pieszego i rowerowego	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1	5
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.		
TECHNICZNA	Zatrzymanie postępującej degradacji technicznej i/lub poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej i budynków prywatnych (w tym zabytkowych)	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1	4, 6 1, 5, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.		
	Uporządkowanie i zwiększenie dostępu do podstawowej infrastruktury komunalnej dla użytkowników obszaru	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.2.	1	5 4, 6
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.2. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.3.		

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

ŚRODOWISKOWA	Ograniczenie tzw. „niskiej” emisji zanieczyszczeń	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1, 3	6 4, 5
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.3. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
	Zwiększenie terenów zieleni urządzonej służących wypoczynkowi i rekreacji mieszkańców	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1.	1	5 1, 8, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.3. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		
	Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców	Cel rewitalizacji 1.	Kierunek działania 1.1. Kierunek działania 1.3.	1, 5, 6	1 5, 6, 8, 9
		Cel rewitalizacji 2.	Kierunek działania 2.3. Kierunek działania 2.1. Kierunek działania 2.2.		

Źródło: Opracowanie własne

Podczas podejmowania strategicznych decyzji przez samorząd lokalny na innych płaszczyznach, będą brane pod uwagę zaplanowane działania rewitalizacyjne, aby zapewnić koordynację tematyczną i organizacyjno-techniczną działań administracji samorządowej. Ponadto ważne jest, że proces rewitalizacji realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych zarówno na szczeblu lokalnym, jak i powiatowym, regionalnym, krajowym czy europejskim, co zostało wykazane w rozdziale 2 w części I dokumentu.

KOMPLEMENTARNOŚĆ PROCEDURALNO-INSTYTUCJONALNA

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Ćmielowa przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie (UMiG w Ćmielowie), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UMiG w Ćmielowie, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Burmistrz może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów/samodzielnych stanowisk pracy UMiG w Ćmielowie i/lub jednostek organizacyjnych gminy, odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Ćmielowa powołany został Komitet Rewitalizacji. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji Zarządzeniem Burmistrza Ćmielowa nr 82/2016 z dnia 17 października 2016 r. (po przeprowadzeniu właściwej procedury wynikającej z ustawy o rewitalizacji).

KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA

W Gminnym Programie Rewitalizacji zwrócono również uwagę na zachowanie ciągłości programowej w odniesieniu do przedsięwzięć o charakterze infrastrukturalnym, które zostały już zrealizowane w ramach polityki spójności 2007–2013, a także komplementarnymi projektami społecznymi wdrażanymi w ramach polityki spójności 2014–2020. Ma to kluczowe znaczenie dla efektywności procesu rewitalizacji w oddziaływaniu na sytuację kryzysową występującą na danym obszarze.

W okresie programowania UE na lata 2007–2013 zapoczątkowano proces rewitalizacji na wyznaczonym obszarze rewitalizacji m.in. poprzez realizację projektów infrastrukturalnych, tworzących estetyczne i funkcjonalne warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego. Najważniejszym projektem w tym zakresie jest: *Rewitalizacja Miasta Ćmielów* (całkowita wartość projektu: 1 860 797,29 zł) w ramach działania 6.2. *Rewitalizacja małych miast* Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013, w wyniku którego w latach 2009–2011 zostały częściowo „stworzone na obszarze rewitalizowanym warunki konieczne dla lokalnego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez budowę infrastruktury rekreacyjno-sportowej, modernizację infrastruktury edukacyjnej i kulturalnej, poprawę zdrowia i warunków życia mieszkańców Miasta Ćmielowa i całej gminy, wzrost atrakcyjności turystycznej i osadniczej znacznej części miasta”²⁸. Obecnie potencjał tego terenu jest niedostatecznie wykorzystany przez mieszkańców z uwagi na brak kompleksowego rozwiązania zdiagnozowanych problemów we wszystkich sferach. W związku z tym może stanowić podstawę do jego kontynuacji lub/i rozwinięcia w ramach obecnej perspektywy finansowej na lata 2014–2020 w zakresie rozwiązywania kluczowych problemów społecznych.

Inne zrealizowane projekty przez Gminę Ćmielów, Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie i Dom Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie obejmujące swym zasięgiem wyznaczony obszar rewitalizacji i/lub mające na niego wpływ społeczno-gospodarczy (współfinansowane z różnych źródeł zewnętrznych) przedstawiają tabele 14, 15 i 16.

²⁸ Portal informacyjny *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013*, 2007-2013.rpo-swietokrzyskie.pl/74,projekt.html, z dnia 19.01.2017.

Tabela 14 Wykaz projektów zrealizowanych przez Gminę Ćmielów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu w złotych	Źródło finansowania
PROJEKTY ZREALIZOWANE NA WYZNACZONYM OBSZARZE REWITALIZACJI				
1.	<i>Budowa hali gimnastycznej z zapleczem i łącznikiem na terenie Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Ćmielowie</i>	2008–2010	3 590 958,41	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (839 424,08 zł) Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej (300 000,00 zł)
2.	<i>Zagospodarowanie terenu Rynku w miejscowości Ćmielów</i>	2009	438 582,09	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (236 615,00 zł)
3.	<i>Budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Ćmielów w miejscowościach: Ćmielów, Brzóstowa i Grójec (realizacja przez Samorządowy Zakład Wodociągów i Gospodarki Komunalnej w Ćmielowie)</i>	2009–2011	3 794 118,68	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (2 264 234,23 zł)
4.	<i>Rozbudowa drogi gminnej nr 318011T relacji Jastków – Kolonia Krzczonowice</i>	2008–2011	790 520,52	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (440 210,99 zł)
5.	<i>Indywidualizacja Nauczania w Gminie Ćmielów szansą na równy start w przyszłości</i>	2013–2014	89 015,92	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013, budżet państwa
6.	<i>E-świętokrzyskie Rozbudowa Infrastruktury Informatycznej JST – projekt partnerski</i>	2010–2014	292 447,90 – koszt dla gminy	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (środki dla gminy – 215 622,89 zł)
7.	<i>E-świętokrzyskie Budowa Sytemu Informacji Przestrzennej Województwa Świętokrzyskiego – projekt partnerski</i>	2010–2014	84 967,67 – koszt dla gminy	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (środki dla gminy – 65 084,97 zł)
8.	<i>Utwardzenie terenu przy budynku urzędu i ośrodka zdrowia w Ćmielowie</i>	2014	65 471,67	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (38 399,00 zł)
9.	<i>Budowa placu zabaw przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Ćmielowie</i>	2011	200 970,61	Program „Radosna szkoła”, środki Ministerstwa Edukacji Narodowej

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

PROJEKTY MAJĄCE WPLYW NA ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY OBSZARU REWITALIZACJI				
10.	<i>Rozbudowa drogi gminnej nr 31801IT relacji Jastków – Kolonia Krzczonowice</i>	2008–2011	790 520,52	RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007–2013 (440 210,99 zł)
11.	<i>Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Ćmielów w miejscowościach: Brzóstowa, Grójec i Piaski Brzostowskie</i>	2011–2014	1 399 673,89	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (813 555,00 zł)
12.	<i>Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Ćmielów w miejscowości Grójec</i>	2014	81 941,52	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (49 441,00 zł)
13.	<i>Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Brzostowej</i>	2014	577 458,10	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (118 000,00 zł) Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej (178 800,00 zł)
14.	<i>Budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Ćmielów w miejscowości Piaski Brzostowskie wraz z modernizacją ujęć wód i pompowni ścieków oraz dostawą samochodu asenizacyjnego</i>	2014–2015	954 679,74	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (560 206,91 zł)
15.	<i>Remont świetlicy wiejskiej w miejscowości Grójec</i>	2010	17 432,85	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (9 842,41 zł)
16.	<i>Remont świetlicy wiejskiej w miejscowości Wiktoryn</i>	2010	14 672,57	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (8 418,69 zł)
17.	<i>Utwardzenie terenu przy zbiorniku wodnym „Topiolki” na działce ewid. 97 w Ćmielowie</i>	2011	27 145,68	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (15 448,76 zł)
18.	<i>Wykonanie placu zabaw na działce nr ewid. 555/2 w Ćmielowie</i>	2012	27 231,36	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (12 463,64 zł)
19.	<i>Remont świetlicy wiejskiej w m. Stoki Małe</i>	2012	29 298,53	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (16 673,96 zł)
20.	<i>Wykonanie placu zabaw dla dzieci na działce nr ewid. 867 w Ćmielowie</i>	2013	28 407,17	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (16 806,44 zł)
21.	<i>Remont zabytkowej kapliczki przy ul. Zamkowej w Ćmielowie</i>	2013	14 399,79	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (9 365,72 zł)
22.	<i>Modernizacja oddziału Przedszkolnego Publicznej Szkoły Podstawowej w Brzostowej</i>	2015	87 270,00	Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007–2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie

Tabela 15 Wykaz projektów zrealizowanych przez Dom Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu w złotych	Źródło finansowania
1.	<i>Wianki – zwyczaje i obrzędy nocy Świętojańskiej kultywowane w gminie Ćmielów</i>	16.12.2009–31.07.2010	13 732,34	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
2.	<i>Tradycje garncarskie i ceramiczne dziedzictwem historyczno-kulturowym mieszkańców gminy Ćmielów</i>	16.12.2009–31.08.2010	15 920,59	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
3.	<i>Tradycje gminy Ćmielów dziedzictwem kulturowym jej mieszkańców</i>	15.11.2010–21.09.2011	44 218,23	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
4.	<i>Wsparcie zespołów ludowych działających na terenie gminy Ćmielów</i>	29.07.2011–30.06.2012	28 214,98	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
5.	<i>Garncarstwo i nie tylko – festiwal ginących zawodów</i>	29.07.2011–14.08.2012	12 952,26	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
6.	<i>Dzień Ceramika – promocja tradycji garncarskich i ceramicznych</i>	11.07.2012–28.08.2013	24 994,98	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
7.	<i>Komputeryzacja Biblioteki Publicznej w Ćmielowie</i>	02.11.2012–15.12.2012	15 789,00	Instytut Książki – Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa w roku 2012
8.	<i>Ćmielowskie Regionalna – organizacja imprezy plenerowej prezentującej dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe gminy</i>	12.02.2013–27.06.2013	14 702,48	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
9.	<i>Biesiada Ludowa – organizacja imprezy promującej sztukę ludową i dziedzictwo przyrodnicze</i>	19.11.2013–30.06.2014	21 517,03	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
10.	<i>Dzień Ceramika – organizacja imprezy promującej dziedzictwo kulturowe Ćmielowa</i>	19.11.2013–20.08.2014	23 596,82	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
11.	<i>Remont sali widowiskowej w Domu Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie</i>	23.06.2014–30.06.2015	307 249,73	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013
12.	<i>Ćmielowskie laboratorium tradycji</i>	01.05.2016 – 30.09.2016	17 905,00	SWISS CONTRIBUTION – projekt współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie

Tabela 16 Wykaz projektów zrealizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy

Lp.	Nazwa realizowanego projektu	Okres realizacji
1.	<i>Powrót do aktywności zawodowej osób długotrwale bezrobotnych</i>	01.09.2008–31.12.2008
2.	<i>Powrót do aktywności zawodowej osób długotrwale bezrobotnych</i>	01.04.2009–31.07.2009
3.	<i>Wspólna Sprawa</i>	01.01.2010–31.12.2010
4.	<i>Wspólna Sprawa</i>	01.01.2011–31.12.2011
5.	<i>Wspólna Sprawa</i>	01.01.2012–31.12.2012
6.	<i>Wspólna Sprawa</i>	01.01.2013–31.12.2013
7.	<i>Wspólna Sprawa</i>	01.03.2014–31.12.2014
8.	<i>Wspólna Sprawa</i>	01.02.2015–31.08.2015

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie

Komplementarność z projektem społecznym wdrażanym w ramach polityki spójności 2014–2020 wskazują tabele 7 i 10 (projekt nr 2 – *Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie* i projekt nr 5 – *Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów*). Przeprowadzona analiza wykazała, że przedsięwzięcia podejmowane w poprzednich latach mają swoją ciągłość i kontynuację w aktualnym dokumencie. Wnioski wyciągnięte z realizacji poprzednich działań na wyznaczonym obszarze pozwolą na bardziej efektywne wykorzystanie środków i możliwości w obecnej perspektywie finansowej, dzięki czemu proces rewitalizacji wzmocni ich efektywność i skuteczność.

KOMPLEMENTARNOŚĆ ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zawarte w niniejszym dokumencie będą współfinansowane z różnych źródeł, obejmujących m.in. środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), krajowych środków publicznych oraz środków prywatnych z wykluczeniem ryzyka podwójnego finansowania.

W związku z tym, że komplementarność finansowa oznacza także zdolność łączenia prywatnych i publicznych źródeł finansowania, podczas programowania działań wykorzystano zgłoszone propozycje projektów planowanych do realizacji na obszarze

rewitalizacji przez podmioty prywatne, które angażować będą środki własne. Tym samym proces rewitalizacji przebiegać będzie przy założeniu, że stymulowanie endogenicznych zdolności inwestycyjnych w postaci zasobów wewnętrznych podmiotów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji czy ich mieszkańców będzie miało kluczowe znaczenie dla dynamiki i skuteczności pożądanых zmian strukturalnych zarówno społecznych, jak i przestrzennych.

Komplementarność źródeł finansowania określona została w części III, rozdziale 3 dotyczącym szacunkowych ram finansowych programu, gdzie na poziomie poszczególnych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających określono szacowaną ogólną wartość projektu w podziale na publiczne i prywatne źródła finansowania.

Dzięki zaangażowaniu środków publicznych (składających się ze środków własnych gminy, jednostek podległych gminie, podmiotów z sektora finansów publicznych) następuje integracja finansowa zaplanowanych projektów podstawowych i przedsięwzięć uzupełniających.

3. Szacunkowe ramy finansowe dokumentu wraz ze wskazaniem źródeł finansowania

Indykatywne ramy finansowe *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025* obejmują projekty podstawowe, które wynikają z planów projektowych Gminy Ćmielów, podległych jej jednostek organizacyjnych, jak również projektów zgłoszonych przez interesariuszy rewitalizacji planujących ich realizację na obszarze rewitalizacji lub poza wyznaczonym obszarem, ale wpływających na jego rozwój społeczno-gospodarczy.

Podsumowanie podanych wartości brutto poszczególnych projektów pozwoliło określić szacunkowe ramy finansowe dokumentu z podziałem na różne źródła finansowania (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014–2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków Unii Europejskiej).

Ze względu na charakterystykę tematyczną projektów uzupełniających realizowanych w systemie ciągłym, a tym samym brak możliwości dokładnego oszacowania ich całkowitych wartości, ramy finansowe z uwzględnieniem różnych źródeł finansowania podane zostały szacunkowo. Ramy finansowe dokumentu przedstawia tabela 17.

Tabela 17 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów

Lp.	Nazwa projektu/przedsięwzięcia	Całkowita wartość projektu w złotych	Środki publiczne			Środki prywatne
			Środki budżetu gminy	Środki UE (EFRR, EFS, FS)	Środki krajowe	
1.	Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych	4 500 000,00	1 125 000,00	2 925 000,00	450 000,00	–
2.	Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie	150 000,00	22 500,00	127 500,00	–	–
3.	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Ćmielowie	2 600 000,00	105 000,00	2 395 000,00	–	100 000,00
4.	Budowa boisk przy Szkole Podstawowej nr 1 im. K. Szydłowieckiego w Ćmielowie	830 000,00	415 000,00	–	415 000,00	–
5.	Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów	215 000,00	21 500,00	182 750,00	10 750,00	–
6.	Zakup książek do bibliotek szkolnych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa	30 000,00	6 000,00	–	24 000,00	–
PROJEKTY PODSTAWOWE		8 325 000,00	1 695 000,00	5 630 250,00	899 750,00	100 000,00
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE		15 000 000,00	5 000 000,00	8 000 000,00	1 000 000,00	1 000 000,00
SUMA		23 325 000,00	6 695 000,00	13 630 250,00	1 899 750,00	1 100 000,00

Źródło: Opracowanie własne

IV. Część wdrożeniowa

1. System realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Gminny Program Rewitalizacji jest dokumentem ponadkadencyjnym, określającym cele i plany działań rewitalizacyjnych na kilkanaście lat, dlatego ważnym elementem decydującym o skuteczności i efektywności realizacji jego założeń jest skuteczny i zintegrowany system zarządzania. Proces wdrażania jest złożonym przedsięwzięciem, które wymaga dobrego przygotowania informacyjnego oraz stałej komunikacji z otoczeniem, opierającej się o pozyskiwanie obiektywnej informacji o jego przebiegu, skutkach i publicznym odbiorze.

1.1. Struktura zarządzania dokumentem wraz z jego kosztami

Dla zagwarantowania, że przyjęte postanowienia będą konsekwentnie realizowane, zapewnione zostały warunki organizacyjne i instytucjonalne do ich wdrażania oraz weryfikacji.

Podmiotem odpowiedzialnym za wdrażanie założeń dokumentu jest Burmistrz Ćmielowa przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji, powołanego w Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie (UMiG w Ćmielowie), który posiada wiedzę i doświadczenie w zakresie zarządzania projektami. Jednocześnie jest to efekt osadzenia rewitalizacji w ramach istniejących struktur organizacyjnych UMiG w Ćmielowie, odpowiedzialnych za koordynację systemu zarządzania rozwojem gminy.

Koordynator będzie współpracował z innymi pracownikami UMiG w Ćmielowie, a także jednostek organizacyjnych gminy, będących specjalistami w danych dziedzinach. Dodatkowo odpowiedzialny będzie za przepływ informacji między interesariuszami rewitalizacji (w tym partnerami projektów rewitalizacyjnych) a Burmistrzem, który będzie podejmował kluczowe decyzje dotyczące procesu rewitalizacji.

W celu efektywnego oraz zintegrowanego współdziałania różnych jednostek, Burmistrz może powołać Zespół Zadaniowy, w którego skład wejdą przedstawiciele referatów/samodzielnych stanowisk pracy UMiG w Ćmielowie i/lub jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za realizację konkretnych projektów. Powołanie Zespołu Zadaniowego przyczyni się do wzajemnego uzupełniania się działań oraz spójności procedur w realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w zakresie powiązanych projektów infrastrukturalnych („twardych”) oraz społecznych („miękkich”).

Przewiduje się, iż w zależności od realizowanego przedsięwzięcia w skład Zespołu Zadaniowego mogą wejść również przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, biorących udział we wdrażaniu GPR.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych gminy, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek urzędu i/lub jednostek organizacyjnych gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie projekty i/lub przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne gminy będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską w Ćmielowie Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik Miasta oraz Referat Księgowości Budżetowej UMiG w Ćmielowie.

Koordinator w ramach wykonywanych zadań będzie ściśle współpracował z Komitetem Rewitalizacji, powołanym jako organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Ćmielowa w zakresie rewitalizacji i partnerami projektów rewitalizacyjnych. Będzie również odpowiadał za obsługę techniczną i organizacyjną Komitetu Rewitalizacji we współpracy z UMiG w Ćmielowie. Głównym zadaniem Komitetu będzie nadzór nad efektywnością i jakością oraz postępem w realizacji określonych projektów, a tym samym celów GPR poprzez opiniowanie dokumentów i inicjatyw związanych z rewitalizacją.

W związku z tym, że realizacja zaplanowanych działań rewitalizacyjnych odbywać się będzie w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej to interesariusze rewitalizacji, korzystając z dofinansowania projektów unijnymi środkami finansowymi będą zobowiązani przestrzegać zasad i procedur wspólnotowych (szczególnie w zakresie realizacji projektów partnerskich). Zasady realizacji projektów rewitalizacyjnych współfinansowanych z RPO Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014–2020 będą wynikać z obowiązujących dokumentów programowych, a determinowane będą określonymi procedurami konkursowymi.

Wdrażanie projektów rewitalizacyjnych nie ma szans powodzenia bez udanej współpracy, efektywnego współdziałania oraz wzajemnego uzupełniania się działań różnych podmiotów z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego. W związku z tym określenie zasad i sposobów współuczestnictwa interesariuszy jest kluczowym elementem

osiągnięcia zgodności podejmowanych działań z potrzebami i oczekiwaniami społeczności lokalnej, ograniczenia występowania konfliktów oraz kosztów ich rozwiązywania, a także jest podstawą tworzenia się współczesnych form samoświadomości społecznej.

Współpraca międzysektorowa w realizacji zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji odbywać się będzie w kilku zintegrowanych wymiarach:

1. MERYTORYCZNYM – poprzez wspólne podejmowanie decyzji, rozwiązywanie problemów, opiniowanie, realizowane przede wszystkim na poziomie Komitetu Rewitalizacji i/lub Zespołu Zadaniowego.
2. ORGANIZACYJNYM – polegającym na angażowaniu specyficznych i unikalnych zasobów oraz kompetencji charakterystycznych dla danego sektora i wzajemnym ich uzupełnianiu podczas realizacji wspólnych projektów.
3. FINANSOWYM – opierającym się na współudziale finansowym wszystkich partnerów poprzez zapewnienie wkładu własnego w realizację określonych przedsięwzięć i wykorzystanie koncepcji partnerstwa (w tym np. publiczno-prywatnego).

Partnerstwo trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego oprócz wspólnego celu, jakim jest wyprowadzenie obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej w celu poprawy jakości życia mieszkańców, ma określone podstawowe zasady stanowiące fundament wspólnych działań:

- 1) respektowanie własnych potrzeb, możliwości i dążenie do osiągnięcia kompromisu,
- 2) przejrzystość podejmowanych działań,
- 3) otwarty dialog z mieszkańcami.

Współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji ma na celu:

- wykorzystanie potencjału organizacji oraz społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań w ramach kilkunastu wspólnych i spójnych projektów akceptowanych i wspieranych przez wszystkich uczestników;
- optymalne wykorzystanie kompetencji i zasobów będących w dyspozycji gminy, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców czy mieszkańców;
- wsparcie innowacyjności proponowanych rozwiązań, wyrażające się zastosowaniem nowych podejść do rozwiązywania problemów.

Założono, że Gminny Program Rewitalizacji będzie dokumentem długookresowym, obejmującym okres wdrażania zaplanowanych działań, dzięki czemu wskazane przedsięwzięcia rewitalizacyjne są możliwe do zrealizowania w horyzoncie czasowym dokumentu. Przyjęcie takiego podejścia jest zgodne z zaleceniami planistycznymi oraz pozwala na dostosowanie do aktualnych potrzeb i oczekiwań mieszkańców oraz wytycznych wynikających z perspektywy finansowej UE na lata 2014–2020. Przyjęto, że będzie to dokument strategiczny skoncentrowany terytorialnie i komplementarny problemowo, tj. mający przeciwdziałać fragmentaryzacji działań w celu wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Harmonogram wdrażania dokumentu przedstawia tabela 18.

Tabela 18 Harmonogram wdrażania dokumentu

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji (w latach)									
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
PROJEKTY PODSTAWOWE											
1.	Rewitalizacja centrum Ćmielowa poprzez zagospodarowanie przestrzeni Rynku oraz rozbudowę i adaptację budynku Domu Kultury do pełnienia nowych funkcji społecznych i kulturalnych										
2.	Utworzenie Punktu Wsparcia Rodziny w Ćmielowie										
3.	Kompleksowa modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej w Ćmielowie										
4.	Budowa boisk przy Szkole Podstawowej nr 1 im. K. Szydlowieckiego w Ćmielowie										
5.	Budowanie i rozwijanie kompetencji uczniów z Gminy Ćmielów										
6.	Zakup książek do bibliotek szkolnych w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa										
PRZEDSIĘWZIĘCIA UZUPEŁNIAJĄCE											
1.	Organizacja cyklicznych wydarzeń i/lub rozwój działalności społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej, rekreacyjnej i edukacyjnej na rzecz różnych grup interesariuszy rewitalizacji wraz ze wspieraniem „mikro” inicjatyw lokalnych (szczególnie w partnerstwach)										
2.	Aktywizacja społeczno-zawodowa osób wykluczonych i zagrożonych marginalizacją poprzez integrację społeczną, aktywizację zawodową (w tym podnoszenie kwalifikacji zawodowych), wsparcie rodzin, osób starszych i niepełnosprawnych oraz zagrożonych ubóstwem										

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

3.	<i>Stworzenie kompleksowego systemu wsparcia przedsiębiorczości mieszkańców na obszarze rewitalizacji</i>										
4.	<i>Poprawa stanu technicznego i adaptacja do pełnienia pierwotnych bądź nowych funkcji budynków użyteczności publicznej, mieszkalnych, usługowo-handlowych i produkcyjnych wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji</i>										
5.	<i>Zapewnianie dostępu do wysokiej jakości infrastruktury drogowej i komunalnej oraz tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych na obszarze rewitalizacji</i>										
6.	<i>Ograniczanie niskiej emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne i/lub instalację OZE na obszarze rewitalizacji zarówno przez osoby prywatne, jak i przedsiębiorstwa, instytucje oraz organizacje</i>										
7.	<i>Wdrażanie e-usług publicznych, szczególnie w obszarze administracji, edukacji, informacji przestrzennej i ochrony zdrowia</i>										
8.	<i>Rozwój i modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej dla mieszkańców</i>										
9.	<i>Tworzenie produktów turystycznych bazujących na tradycjach ceramicznych oraz dziedzictwie kulturowym i naturalnym Ćmielowa</i>										

Źródło: Opracowanie własne

1.3. *Public relations dokumentu*

W celu efektywnego i skutecznego wdrożenia zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji ważne jest, aby umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie ich tworzenia i realizacji, a tym samym zapewnić skuteczną metodę komunikacji społecznej, czyli przekazywania danych do otoczenia. Szeroka komunikacja stanowić będzie jeden z fundamentów powodzenia całego procesu rewitalizacji, służąc osiągnięciu wizji obszaru rewitalizacji.

Podmiotami odpowiedzialnymi za organizację oraz przeprowadzenie działań promocyjnych związanych z opracowaniem i wdrażaniem założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, a w jego ramach również wszystkich projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych – jest Koordynator ds. rewitalizacji we współpracy z UMiG w Ćmielowie. Jednostki te mają za zadanie zapewnić powszechny dostęp do bieżących informacji na temat prowadzonych przedsięwzięć, tj. o zakresie i wymiarze pozyskanego dofinansowania zewnętrznego dla poszczególnych projektów oraz rezultatach działań na poziomie obszaru rewitalizacji oraz całej gminy. Do zakresu ich działań należy wsparcie skutecznej komunikacji, opierającej się na następujących kanałach i narzędziach komunikacji:

- Internet – utworzenie i aktualizacja zakładki „Gminny Program Rewitalizacji” w dziale „Ogłoszenia” na stronie internetowej gminy (cmielow.pl) oraz zakładki „Rewitalizacja” w dziale „Ogłoszenia/Burmistrza Ćmielowa” w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.cmielow.pl), poczta elektroniczna koordynatora odpowiedzialnego za kontakt z interesariuszami w sprawie rewitalizacji;
- komunikacja bezpośrednia – warsztaty, spotkania, posiedzenia itp.,
- lokalne media – artykuły informacyjno-promocyjne w prasie lokalnej, obejmującej swoim zasięgiem m.in. obszar rewitalizacji.

Działania promujące będą miały zarówno zasięg lokalny, jak i regionalny oraz skierowane będą do interesariuszy rewitalizacji, tj. takich grup odbiorców jak:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- 2) mieszkańcy gminy;

- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki organizacyjne gminy;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Celem działań związanych z promocją dokumentu jest dotarcie do jak najszerszej grupy interesariuszy – mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców, a także instytucji publicznych mogących stać się partnerami w realizacji określonych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto odpowiedzialność za upowszechnianie bieżących informacji na temat poszczególnych działań rewitalizacyjnych spoczywa również na partnerach realizowanych przedsięwzięć. Jeśli projekty będą współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, wówczas promocja tychże przedsięwzięć będzie się odbywać zgodnie z wytycznymi właściwych instytucji w tym zakresie.

Gmina Ćmielów na etapie sporządzenia dokumentu stosowała zasady promocji wynikające z umowy dotacji na realizację projektu „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025”, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji na terenie Województwa Świętokrzyskiego.

2. System monitoringu, oceny i wprowadzania zmian do programu

Kluczowe znaczenie dla prawidłowej i efektywnej realizacji założeń Gminnego Programu Rewitalizacji ma system monitoringu skuteczności działań, oceny oraz wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu dokumentu.

2.1. Sposoby monitorowania i sprawozdawczości

Wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji będzie się odbywało w oparciu o monitoring zmierzający do oceny stopnia realizacji celów rewitalizacji, a także zaplanowanych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Monitorowaniem, mającym na celu zapewnienie zgodności realizacji postanowień z wcześniej zatwierdzonymi założeniami, zajmować się będzie Koordynator ds. rewitalizacji powołany w UMiG w Ćmielowie we współpracy z innymi jego pracownikami. Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów dokumentu na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez pracowników UMiG w Ćmielowie, jednostki organizacyjne gminy oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze rewitalizacji i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań. Koordynator jako osoba odpowiedzialna za zarządzanie procesem rewitalizacji w gminie, będzie miał również następujące zadania:

- 1) gromadzenie i analizowanie informacji w układzie określonego dla celów i projektów zestawu wskaźników;
- 2) sporządzanie co 3 lata raportu/sprawozdania z postępu w realizacji dokumentu i przedstawianie go do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie po pozytywnym zaopiniowaniu do zatwierdzenia przez Radę Miejską w Ćmielowie;
- 3) udostępnianie lokalnej społeczności wyników sprawozdawczości poprzez ich publikowanie na stronie internetowej gminy (cmielow.pl, zakładka „Gminny Program Rewitalizacji/Ogłoszenia”), w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.cmielow.pl, zakładka „Ogłoszenia/Burmistrza Ćmielowa/Rewitalizacja”) oraz przekazywanie informacji wszystkim zainteresowanym podmiotom podczas spotkań z interesariuszami rewitalizacji.

Rada Miejska w Ćmielowie analizować będzie postępy w realizacji głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji poprzez:

- 1) akceptację raportu/sprawozdania z postępu we wdrożeniu zapisów,
- 2) uwzględnienie i wprowadzanie zmian w zaplanowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych zawartych w programie, a służących realizacji zadań własnych do załącznika do uchwały w sprawie Wieloletniej Prognozy Finansowej gminy (zgodnie z art. 21 ustawy o rewitalizacji).

Monitorowanie obejmować będzie zarówno rzeczowe, jak i finansowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring rzeczowy dostarczy danych na temat aktualnego stanu realizacji GPR oraz umożliwi ocenę postępu i efektywności jego głównych założeń. Mierzone będą one za pomocą corocznych zmian wskaźników produktu i rezultatu, przyporządkowanych do konkretnych projektów i/lub przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i wskaźników oddziaływania w odniesieniu do celów rewitalizacji, które wykorzystane zostały na etapie diagnostycznym gminy do wyznaczenia obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji. W związku z tym posłużą do przedstawienia skali i charakteru zmian w aktualnej sytuacji czy tendencji zachodzących na obszarze rewitalizacji w porównaniu do terenu całej gminy (tabela 19). Wszystkie wskaźniki gromadzone będą na bieżąco w miarę postępu prac, natomiast ich stan osiągnięcia podawany będzie cyklicznie co 3 lata. Punktem odniesienia w procesie weryfikacji będą dane bazowe dostępne na etapie opracowania dokumentu, czyli według stanu na koniec 2014 roku.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków. Na poziomie dokumentu zakłada się monitoring w oparciu o okresowe sprawozdania finansowe. Dane zawarte w tych opracowaniach powinny obejmować m.in. wysokość wkładu własnego i pozyskanych środków zewnętrznych, wydatki poniesione w okresie objętym sprawozdaniem oraz od początku realizacji projektu, procentowy stan zaawansowania realizacji interwencji, stopień osiągnięcia założonych wskaźników, a także informacje na temat postępu wykonania przyjętego harmonogramu w oparciu o ustalony plan finansowy.

Do końca stycznia kolejnego roku po skończonym okresie sprawozdawczym, pracownicy UMiG w Ćmielowie, jednostki organizacyjne gminy i/lub podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych projektów wchodzących w skład GPR zobowiązane są do składania informacji okresowej do UMiG w Ćmielowie. Dzięki temu sprawozdawczość zakłada bieżący i ciągły przepływ aktualnych informacji, co pozwala na weryfikację nieprawidłowości oraz wykrycie problemów w procesie wdrażania i monitorowania GPR.

Dla osiągnięcia wartości docelowych wskaźników realizacji projektów, szczególna rola przypada beneficjentom, którzy mają obowiązek monitorowania wdrażania poszczególnych przedsięwzięć współfinansowanych środkami finansowymi z Unii Europejskiej, w tym przygotowywania i przedkładania IZ RPO sprawozdań z ich realizacji oraz wniosków o płatność.

Tabela 19 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

Założenia GPR	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Źródło danych	Wartość bazowa dla obszaru rewitalizacji (stan na 31.12.2014 r.)	Średnia wartość dla gminy (stan na 31.12.2014 r.)
WSKAŹNIKI ODDZIAŁYWANIA					
Cel rewitalizacji 1. Zbudowanie międzysektorowego partnerstwa aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w stosunku do ludności ogółem	%	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	18,2	16,4
	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym przypadająca na każde 100 osób w wieku produkcyjnym	osoba	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	59	62
	Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym	%	Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowcu Św.	15,6	12,2
	Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	szt.	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	8,4	7,7
Cel rewitalizacji 2. Poprawa warunków życia mieszkańców	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	–	90,2
	Udział budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w stosunku do ogółu budynków mieszkalnych	%	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	–	19,5
	Powierzchnia terenów zagospodarowanych pod działalność sportową, rekreacyjną, kulturową i turystyczną przypadająca na 1 000 mieszkańców	km ²	Urząd Miasta i Gminy w Ćmielowie	0,12	0,18
Projekty/Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	WSKAŹNIKI PRODUKTU				
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	Beneficjenci projektów	0	–
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025

	Liczba osób objętych wsparciem	osoby	Beneficjenci projektów	0	–
	WSKAŹNIKI REZULTATU				
	Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na zrewitalizowanych obszarach	szt.	Beneficjenci projektów	0	–

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Sposób ewaluacji i wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu

Przyjęto, że *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025* ma formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawienia się nowych problemów oraz wykreowania nowych projektów – będzie on aktualizowany. Przedsięwzięcia odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji oraz gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców wyznaczonego obszaru, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji dokument będzie podlegał ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Burmistrza Ćmielowa (przy pomocy Koordynatora ds. rewitalizacji oraz sporządzonego przez niego raportu/sprawozdania z postępu w realizacji założeń dokumentu) raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w programie. Ocena sporządzona przez Burmistrza Ćmielowa będzie podlegać zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz opublikowana zostanie na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej. Zgodnie z wdrażaną zasadą partnerstwa dopuszcza się również możliwość wcześniejszego wystąpienia z wnioskiem o zmianę treści dokumentu do Burmistrza Ćmielowa w ramach inicjatywy co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Burmistrz Ćmielowa wystąpi do Rady Miejskiej w Ćmielowie z wnioskiem o jego zmianę. Dołączona zostanie do niego ww. opinia. Rada Miejska jako instytucja kontrolna i uchwałodawcza będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały w tej sprawie. W tej sytuacji zmiana będzie dokonywana w trybie w jakim program był uchwalony. W przypadku, gdy nie będzie ona dotyczyła listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie będzie wymagać zmiany uchwały w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji – nie zostaną przeprowadzone konsultacje społeczne, jak również postępowanie w sprawie uzyskanie opinii (o których mowa w art. 17 ust 2 pkt 4 ww. ustawy).

W sytuacji stwierdzenia osiągnięcia celów dokumentu (w wyniku przeprowadzonej oceny), Rada Miejska uchyli uchwałę w sprawie Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Burmistrza Ćmielowa.

Ewaluacja ma na celu identyfikację oraz ewentualną poprawę jakości, skuteczności i spójności realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w odniesieniu do konkretnych problemów obszaru rewitalizacji z jednoczesnym uwzględnieniem założeń programowych. Jej zadaniem jest sprawdzenie czy w wyniku podejmowanych działań powstały oczekiwane rezultaty oraz czy wpłynęły one na osiągnięcie wyznaczonych celów.

Ocena wszystkich zrealizowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostanie dokonana przy współudziale wszystkich interesariuszy rewitalizacji oraz w oparciu o 5 zasadniczych kryteriów ewaluacyjnych:

1. SKUTECZNOŚĆ (ang. *effectiveness*) – kryterium pozwalające ocenić w jakim stopniu osiągnięte zostały cele dokumentu zdefiniowane na etapie planowania.
2. EFEKTYWNOŚĆ (ang. *efficiency*) – kryterium pozwalające ocenić poziom „ekonomiczności” zrealizowanych projektów, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych efektów.
3. UŻYTECZNOŚĆ (ang. *utility*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia oddziaływanie programu odpowiada zdiagnozowanym potrzebom grupy docelowej.
4. TRAFNOŚĆ (ang. *relevance*) – kryterium pozwalające ocenić, do jakiego stopnia cele programu odpowiadają charakterowi i skali potrzeb wskazanym w odniesieniu do obszaru rewitalizacji.
5. TRWAŁOŚĆ (ang. *sustainability*) – kryterium pozwalające ocenić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem programu będą nadal widoczne po zakończeniu jego realizacji.

Ewaluacja założeń programowych i stopnia realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w dokumencie zostanie podzielona na następujące części:

- 1) *ex-ante* (przed realizacją GPR) – stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem dokumentu);
- 2) *on-going* (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. rewitalizacji, który będzie na jej podstawie przygotowywał sprawozdanie z realizacji GPR co najmniej raz na 3 lata (jest to również instrument monitorowania bieżących zmian w otoczeniu);

- 3) *mid-term* (śródkresowa) – służąca przede wszystkim jako instrument, w wyniku którego możliwa jest aktualizacja dokumentu;
- 4) *ex-post* (na zakończenie wdrażania GPR) – służąca ocenie zgodności i efektywności zrealizowanych projektów w ramach GPR z założeniami i celami przyjętymi w niniejszym dokumencie.

Wprowadzenie systemu monitoringu oraz powiązanej z nim procedury ewaluacji pozwoli wyeliminować w znacznym stopniu problem dezaktualizacji założeń i celów zawartych w GPR, wynikający ze zmieniających się warunków funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań.

3. Mechanizmy włączenia różnych grup interesariuszy w proces rewitalizacji

Partycypacja społeczna i działania aktywizacyjne zostały wpisane w proces rewitalizacji wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów jako fundament działań na wszystkich jego etapach, tj. diagnozowanie, programowanie, wdrażanie (w tym finansowanie), monitorowanie i ewaluacja. Takie podejście ma na celu podniesienie skuteczności i trwałości projektów rewitalizacyjnych oraz gotowości i świadomości mieszkańców o partycypacyjnym współdecydowaniu o obszarze objętym programem rewitalizacji. Ponadto realizuje *zasadę partnerstwa* wynikającą z art. 5 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, polegającą na łączeniu szerokiego grona partnerów (w szczególności lokalnych społeczności i przedsiębiorców, a także ekspertów) w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu, także z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć. Opiera się ona na założeniu, że opinia środowiska lokalnego jest najważniejszym elementem tworzenia dokumentu, który ma stanowić narzędzie do projektowania konkretnych zadań, podejmowanych w celu rozwiązywania problemów i eliminacji negatywnych zjawisk oraz wykorzystania lokalnych potencjałów, a tym samym poprawiających warunki i jakość życia mieszkańców. Kluczowymi interesariuszami rewitalizacji w rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów są przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji, a także inni (wymienieni w art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji).

Narzędzia i formy partycypacji społecznej zastosowane na każdym etapie sporządzenia i wdrażania GPR ukierunkowane zostały na możliwie dojrzałe formy, obejmujące nie tylko informowanie, ale również opracowywanie, konsultowanie, współdecydowanie, kontrolę obywatelską, badania ilościowa (m.in. ankieta on-line), inicjatywę lokalną (m.in. nabór pomysłów na projekty poprzez fiskę projektową) czy współrealizację (m.in. konkursy na partnerów). Ogólny schemat mechanizmów włączenia interesariuszy rewitalizacji na poszczególnych etapach rewitalizacji przedstawia tabela 20.

Tabela 20 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji

Realizowane działania	Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa (mechanizmy włączenia interesariuszy rewitalizacji)
DIAGNOZOWANIE	
Diagnoza gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne (sołectwa i obszary Miasta Ćmielowa) we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji: - analiza wskaźnikowa ilościowa i jakościowa koncentracji problemów na podstawie ustalonych wskaźników dla poszczególnych jednostek we wszystkich ww. sferach; - analiza jakościowa potencjałów; - delimitacja przestrzenna obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.	1. Przeprowadzenie badania ankietowego on-line mieszkańców w terminie od 15.06.2016 r. do 15.07.2016 r., które miało na celu poznanie opinii na temat aktualnych problemów, zjawisk kryzysowych i lokalnych potencjałów gminy oraz potrzeb i oczekiwanych działań. 2. Spacer studyjny połączony z wizją lokalną pracownika Urzędu Miejskiego w Ćmielowie w dniu 04.07.2016 r. w celu określenia potrzeb rewitalizacyjnych w sferze funkcjonalno-przestrzennej i technicznej na wyznaczonym obszarze rewitalizacji. 3. Konsultacje społeczne projektu <i>uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji</i> wraz z diagnozą gminy i mapami poglądowymi granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (w terminie od 12.07.2016 r. do 10.08.2016 r. oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 05.07.2016 r.) w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu na adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie; - bezpośrednio do Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie; 2) otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji, które odbyło się w dniu 03.08.2016 r. w Domu Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie. Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie i w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Ćmielów (cmielow.pl, zakładka „Ogłoszenia/Gminny Program Rewitalizacji”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.bip.cmielow.pl, zakładka „Ogłoszenia/Burmistrza Ćmielowa/Rewitalizacja”). 4. Spotkanie z Radą Miejską w Ćmielowie w dniu 22.06.2016 r. w ramach konsultacji zasięgów przestrzennych obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz zapisów diagnozy gminy na potrzeby ich wyznaczenia. Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana w dniu 19.08.2016 r. na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.

PROGRAMOWANIE	
Sporządzenie <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025</i>: - projektowanie i wybór rozwiązań; - określenie głównych założeń dokumentu; - identyfikacja i zaplanowanie listy projektów podstawowych oraz uzupełniających realizowanych przez różnych interesariuszy rewitalizacji; - określenie ram organizacyjno-finansowych realizacji rewitalizacji; - przeprowadzenie odpowiednich uzgodnień i zaopiniowanie dokumentu.	1. Artykuły w prasie: obwieszczenie o podjęciu przez Radę Miejską w Ćmielowie uchwały w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji („Gazeta Ostrowiecka” nr 44 (3211) ROK LXVI z dnia 31 października 2016 r. oraz „Wiadomości Świętokrzyskie” nr 44 (1154) z dnia 31 października 2016 r.). 2. Przeprowadzenie otwartego naboru projektów realizowanych na obszarze rewitalizacji w terminie do 31.10.2016 r. poprzez fiskę projektową, którą można było złożyć: - drogą elektroniczną na podany adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie; - bezpośrednio do Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie. 3. Spotkania informacyjno-warsztatowe dotyczące wypracowania założeń dokumentu w dniu 24.10.2016 r. w Domu Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie: z mieszkańcami obszaru rewitalizacji (w tym młodzieżą) oraz z partnerami projektów rewitalizacyjnych, tj. osobami planującymi realizację projektów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Ćmielowa. 4. Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji (<i>opiniowanie, współdecydowanie i kontrola obywatelska</i>): - I posiedzenie odbyło się w dniu 24.10.2016 r. i dotyczyło kwestii organizacyjno-technicznych, a także zapoznania jego członków z zakresem „nowego podejścia” do rewitalizacji, co umożliwiło teoretyczne przygotowanie do prac oraz wypracowane zostały główne problemy i potencjały obszaru rewitalizacji. 5. Konsultacje społeczne dokumentu w terminie od 24.01.2017 r. do 23.02.2017 r. oraz powiadomienie 7 dni wcześniej, tj. 17.01.2017 r. w następujących formach: 1) zbieranie uwag i wniosków w formie elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego, który można było dostarczyć: - drogą elektroniczną na podany w ogłoszeniu adres e-mail; - drogą korespondencyjną na adres Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie; - bezpośrednio do Urzędu Miasta i Gminy w Ćmielowie; 2) otwarte spotkanie informacyjno-konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji; 3) zbieranie uwag ustnych do protokołu w Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie. Dokumenty dostępne były w wersji papierowej w Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie i w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Ćmielów (cmielow.pl, zakładka „Ogłoszenia/Gminny Program Rewitalizacji”) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (www.bip.cmielow.pl, zakładka „Ogłoszenia/Burmistrza Ćmielowa/Gminny Program Rewitalizacji). Zgodnie z art. 6 ust. 7 i 9 ustawy o rewitalizacji niezwłocznie po zakończeniu niniejszych konsultacji została opracowana i opublikowana na stronie podmiotowej gminy i w BIP informacja podsumowująca ich przebieg

	wraz z rejestrem zgłoszonych uwag i odniesieniem się do uwag z uzasadnieniem.
WDRAŻANIE (FINANSOWANIE)	
Wdrażanie założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025</i>: - realizacja (wdrażanie) przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych (w tym w ramach partnerstw międzysektorowych); - prowadzenie aktywnej polityki informacyjnej oraz aktywizacji interesariuszy rewitalizacji.	1. Organizacja przez gminę otwartego naboru na partnera/partnerów spoza sektora finansów publicznych do wspólnej realizacji projektu zgodnie z <i>Ustawą z dnia 11 lipca 2014 roku o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020</i> (Dz.U. z 2016 r. poz. 217 z późn. zm.). 2. Konkurs ofert dla organizacji pozarządowych. 3. Konkurs architektoniczny lub architektoniczno-urbanistyczny w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznej na obszarze rewitalizacji. 4. Planowanie partycypacyjne obejmujące cykl spotkań służących zagospodarowaniu przestrzeni. 5. Warsztaty projektowe związane z kształtowaniem przestrzeni z wykorzystaniem map/makiet. 6. Spacerki badawcze dla określonych grup społecznych w celu ogólnej oceny konkretnych rozwiązań architektonicznych czy infrastrukturalnych. 7. Realizacja projektów przez różnych beneficjentów (w tym w partnerstwach międzysektorowych). 8. Wspólne podejmowanie decyzji/kształtowanie przestrzeni/rozwiązywanie problemów/opiniowanie rozwiązań w trakcie cyklicznych spotkań Komitetu Rewitalizacji. 9. Spotkania informacyjno-konsultacyjne z mieszkańcami organizowane w miarę postępu wdrożenia projektów. 10. Realizacja małych inicjatyw interesariuszy rewitalizacji i wydarzeń lokalnych związanych z rewitalizacją.
MONITOROWANIE, EWALUACJA, AKTUALIZACJA	
Ocena realizacji założeń <i>Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025</i>: - prowadzenie monitoringu realizacji rewitalizacji; - wykonanie ewaluacji założeń programowych; - aktualizacja dokumentu.	1. Opiniowanie cyklicznych raportów/sprawozdań z postępu w realizacji dokumentu przez Komitet Rewitalizacji oraz ich upublicznianie na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. 2. Spotkania informacyjno-konsultacyjne w celu przekazywania informacji na temat postępu we wdrażaniu projektów rewitalizacyjnych. 3. Opracowanie ewaluacji <i>mid-term</i> i <i>ex-post</i> z realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z uzyskaniem opinii mieszkańców na temat efektywności przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. 4. Możliwość wystąpienia z wnioskiem o aktualizację dokumentu przez inicjatywę co najmniej 100 mieszkańców lub podmiotu planującego realizację przedsięwzięcia inwestycyjnego lub społecznego na obszarze rewitalizacji. 5. Opiniowanie zgłoszonych wniosków o aktualizację dokumentu przez Komitet Rewitalizacji.

Źródło: Opracowanie własne

Szczegółowy opis dotyczący przebiegu konsultacji społecznych i efektów poszczególnych metod partycypacji społecznej oraz mechanizmów włączenia społeczności lokalnej na etapie diagnozowania i programowania, zamieszczony jest chronologicznie na stronie internetowej gminy (cmielow.pl, zakładka „Ogłoszenia/Gminny Program Rewitalizacji”) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.cmielow.pl, zakładka „Ogłoszenia/Burmistrza Ćmielowa/Gminny Program Rewitalizacji”), dzięki czemu udokumentowany został udział w nim różnych interesariuszy. Zastosowane mechanizmy włączenia dostosowane były do wszystkich potencjalnych interesariuszy rewitalizacji z sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

Realizacja oraz zaplanowanie różnorodnych narzędzi partycypacji społecznej oraz aktywizacji społeczności lokalnej umożliwiło dotarcie do szerokiego grona przedstawicieli interesariuszy oraz poznanie ich potrzeb i oczekiwań w celu dostosowania wsparcia. Wartością dodaną przeprowadzonych metod partycypacji i „budowania” partnerstwa była możliwość skonfrontowania wiedzy o wielu aspektach funkcjonowania obszaru rewitalizacji przez różne środowiska lokalne, co w konsekwencji doprowadziło do pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji i będzie stanowiło podstawę uzasadnienia podjętych na nim działań. Ponadto zakłada się, że partycypacyjny model opracowania dokumentu będzie się przekształcał w partycypacyjny model wdrażania, a wokół grupy uczestniczącej w pracach nad dokumentem będą pojawiały się kolejne podmioty lokalne angażujące się w działania rewitalizacyjne.

Zgodnie z art. 5 ust. 1 ustawy o rewitalizacji „partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji”.

W związku z powyższym na etapie sporządzenia *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025*, zgodnie z procedurą określoną przepisami ww. ustawy powołany został Komitet Rewitalizacji, w skład którego wchodzi interesariusze rewitalizacji, tj. przedstawiciele mieszkańców gminy (w tym obszaru rewitalizacji), organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, jednostek organizacyjnych gminy oraz innych grup społecznych. Pierwszym etapem procedury było uchwalenie przez Radę Miejską w Ćmielowie *Uchwały nr XXVI/162/2016 z dnia 14 września 2016 r. w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji* wraz z załącznikiem, stanowiącym *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*.

Podjęcie uchwały poprzedzone było konsultacjami społecznymi przeprowadzonymi od dnia 12.07.2016 r. do dnia 10.08.2016 r. w następujących formach: zbieranie uwag i wniosków w formie papierowej oraz elektronicznej z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego (dostarczanego drogą elektroniczną na podany adres e-mail, drogą korespondencyjną na adres UMiG w Ćmielowie, bezpośrednio do UMiG w Ćmielowie), otwartego spotkania konsultacyjnego z interesariuszami rewitalizacji z zapewnieniem możliwości przedstawienia uwag, opinii i propozycji (w dniu 03.08.2016 r.) oraz zbierania uwag ustnych do protokołu w UMiG w Ćmielowie. Wszystkie dokumenty dostępne były w wersji papierowej w UMiG w Ćmielowie oraz w wersji elektronicznej na oficjalnej stronie internetowej Gminy Ćmielów (cmielow.pl) oraz na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej (bip.cmielow.pl). Powiadomienie o planowanych konsultacjach zamieszczone zostało 7 dni wcześniej, tj. dnia 05.07.2016 r. Niezwłocznie po podjęciu ww. uchwały przez Radę Miejską na zasadach określonych w przyjętym *Regulaminie Komitetu Rewitalizacji* ogłoszony został na stronie internetowej gminy, w BIP oraz na tablicy ogłoszeń UMiG w Ćmielowie otwarty nabór na członków Komitetu Rewitalizacji, który trwał do 14.10.2016 r. włącznie. Zgłoszeń kandydatów można było dokonywać poprzez wypełnienie *Formularza zgłoszeniowego na członka Komitetu Rewitalizacji* oraz dostarczenie go w taki sam sposób, jak w przypadku ww. formularza konsultacyjnego. Organem właściwym do rozpatrzenia zgłoszonych kandydatur był Burmistrz Ćmielowa. Wybrani kandydaci zostali powołani na członków Komitetu Rewitalizacji Zarządzeniem Burmistrza Ćmielowa nr 82/2016 z dnia 17 października 2016 r. (zgodnie z limitami osobowymi określonymi w Regulaminie).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą Burmistrza Ćmielowa w zakresie rewitalizacji.

Zasady jego działania określa *Regulamin Komitetu Rewitalizacji*, stanowiący załącznik 1. do uchwały Rady Miejskiej w Ćmielowie Nr XXVI/162/2016 z dnia 14 września 2016 r. Według zapisów niniejszego regulaminu Komitet uprawniony jest do opiniowania GPR na etapie opracowania, a następnie jego wdrażania, monitorowania i ewaluacji oraz podejmowania inicjatyw związanych z rewitalizacją w Gminie Ćmielów. Ponadto uczestniczy w sporządzaniu i opiniowaniu projektów uchwał Rady Miejskiej w Ćmielowie oraz zarządzeń Burmistrza Ćmielowa związanych z rewitalizacją. W związku z tym nie istnieje konieczność wprowadzania zmian w ww. uchwale.

4. Procedura strategicznej oceny oddziaływania dokumentu na środowisko oraz opiniowania przez właściwe instytucje

Do uzupełnienia po przeprowadzeniu procesu opiniowania przez instytucje wymienione w art. 17 ust 2 pkt 4 *Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji* (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777 z późn. zm.), a także uzgodnieniu braku konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko na podstawie art. 47 i 49 *Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko* (Dz. U. z 2016 r. poz. 353 z późn. zm.).

5. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na wyznaczonym obszarze rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji (SSR), o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji. Jednak możliwość ustanowienia SSR na okres nie dłuższy niż 10 lat pozostaje jednocześnie jako opcja, która może zostać zrealizowana w celu zapewnienia sprawnej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, o ile wystąpią czynniki potwierdzające zasadność tej decyzji w kontekście optymalnego wykorzystania jej narzędzi. W takiej sytuacji zgodnie z dyspozycją ww. ustawy ustanowienie SSR wraz ze szczegółowym zakresem jej regulacji będzie przedmiotem odrębnej uchwały Rady Miejskiej w Ćmielowie, która zostanie podjęta na wniosek Burmistrza Ćmielowa.

6. Sposób realizacji dokumentu a polityka mieszkaniowa i planowanie przestrzenne w gminie

6.1. Niezbędne zmiany w polityce mieszkaniowej

W związku z realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji nie są wymagane zmiany w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 *Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego* (Dz. U. z 2016 r. poz. 1610). Jedną z nich jest *Uchwała nr XXXIV/252/2002 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład zasobu gminy*.

Do 31 grudnia 2016 r. obowiązywał natomiast *Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Ćmielów na lata 2011–2016* przyjęty *Uchwałą nr X/87/2011 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 30 września 2011 roku w sprawie przyjęcia wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Ćmielów*. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy kolejny okres, w którym zaktualizowane zostaną zasoby mieszkaniowe gminy. Podjęcie nowej uchwały przez Radę Miejską w Ćmielowie planowane jest ok. 20–30.01.2017 r. W związku z tym założenia Gminnego Programu Rewitalizacji zostaną uwzględnione w przedmiotowym dokumencie.

6.2. Niezbędne zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku ze sporządzeniem *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025* nie przewiduje się wprowadzania zmian w aktualnie obowiązującym dokumencie *III Zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Ćmielów*, która została przyjęta *Uchwałą nr XXIV/203/2013 Rady Miejskiej w Ćmielowie z dnia 24 stycznia 2013 roku*.

Wyznaczony obszar rewitalizacji nie jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Obecnie Gmina Ćmielów jest na etapie jego tworzenia i opiniowania. W związku z tym nie wskazuje się miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego koniecznego do zmiany lub uchwalenia, ponieważ ustalenia wynikające z niniejszego dokumentu zostaną w nim uwzględnione. Nie przewiduje się również konieczności sporządzenia i uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 *Ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 z późn. zm.).

Spis fotografii

Fotografia 1 Ulica Szydłowiecka w Ćmielowie.....	43
Fotografia 2 Ulice Rynek i Przesmyk w Ćmielowie.....	44
Fotografia 3 Zabudowa mieszkaniowa przy ul. Długiej w Ćmielowie.....	45
Fotografia 4 Budynki przy ul. Jasnej w Ćmielowie.....	45
Fotografia 5 Ulica Długa w Ćmielowie – widok w kierunku ul. Opatowskiej.....	45
Fotografia 6 Budynek, w którym mieści się Dom Kultury im. W. Gombrowicza oraz Biblioteka Publiczna w Ćmielowie	47
Fotografia 7 Budynki zdegradowane zlokalizowane przy Urzędzie Miasta i Gminy w Ćmielowie oraz Niepublicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej „Pacjent”	48

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja obszaru rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w Gminie Ćmielów	26
Mapa 2 Granice wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów.....	27
Mapa 3 Rozmieszczenie organizacji pozarządowych w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji i na terenie Miasta Ćmielów w 2016 r.....	39
Mapa 4 Obszar przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu ($1\text{ng}/\text{m}^3$) w województwie świętokrzyskim w 2014 roku	50
Mapa 5 Obszar zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Ćmielów	51
Mapa 6 Rozmieszczenie przestrzenne inwestycyjnych projektów podstawowych na wyznaczonym obszarze rewitalizacji	85

Spis schematów

Schemat 1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów	23
Schemat 2 Sfery tematyczne analizowane w szczegółowej diagnozie obszaru rewitalizacji ..	28
Schemat 3 Założenia Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025.....	63
Schemat 4 Kierunki działań wraz z odniesieniem ich do zidentyfikowanej skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych	64
Schemat 5 Struktura zarządzania i wdrażania rewitalizacji w Gminie Ćmielów	101

Spis tabel

Tabela 1 Nawiązanie Gminnego Programu Rewitalizacji do ponadlokalnych dokumentów strategicznych i planistycznych.....	11
Tabela 2 Najczęstsze powody korzystania ze świadczeń na obszarze rewitalizacji w latach 2010–2014 (liczba osób, którym przyznano świadczenie z danego powodu na 1 000 mieszkańców).....	34
Tabela 3 Liczba postępowań przygotowawczych przeprowadzonych przez Komisariat Policji w Ćmielowie w 2014 r. z rozbiciem na poszczególne kategorie dotyczące przestępstw zaistniałych na terenie Gminy Ćmielów	35
Tabela 4 Średnie % wyniki z wybranych części egzaminu gimnazjalnego w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Gimnazjum w Ćmielowie), Gminy Ćmielów, powiatu ostrowieckiego oraz województwa świętokrzyskiego	38
Tabela 5 Zidentyfikowane problemy oraz potencjały wyznaczonego obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Ćmielów	52
Tabela 6 Projekt podstawowy nr 1	66
Tabela 7 Projekt podstawowy nr 2	69
Tabela 8 Projekt podstawowy nr 3	71
Tabela 9 Projekt podstawowy nr 4	73
Tabela 10 Projekt podstawowy nr 5	75
Tabela 11 Projekt podstawowy nr 6	77
Tabela 12 Charakterystyka uzupełniających przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	80
Tabela 13 Komplementarność problemowa – potrzeby rewitalizacyjne wraz z odpowiadającymi im celami rewitalizacji i kierunkami działań oraz zaplanowanymi projektami podstawowymi i przedsięwzięciami uzupełniającymi	87
Tabela 14 Wykaz projektów zrealizowanych przez Gminę Ćmielów na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy	92
Tabela 15 Wykaz projektów zrealizowanych przez Dom Kultury im. W. Gombrowicza w Ćmielowie na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy	94
Tabela 16 Wykaz projektów zrealizowanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie na wyznaczonym obszarze rewitalizacji lub mających wpływ na jego rozwój społeczno-gospodarczy	95
Tabela 17 Szacunkowe ramy finansowe Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów	97
Tabela 18 Harmonogram wdrażania dokumentu	102
Tabela 19 Wskaźniki monitoringowe wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Ćmielów na lata 2016–2025.....	109
Tabela 20 Zastosowane oraz zaplanowane narzędzia partycypacji społecznej i partnerstwa oraz opis sposobu zaangażowania interesariuszy na poszczególnych etapach rewitalizacji .	115

Spis wykresów

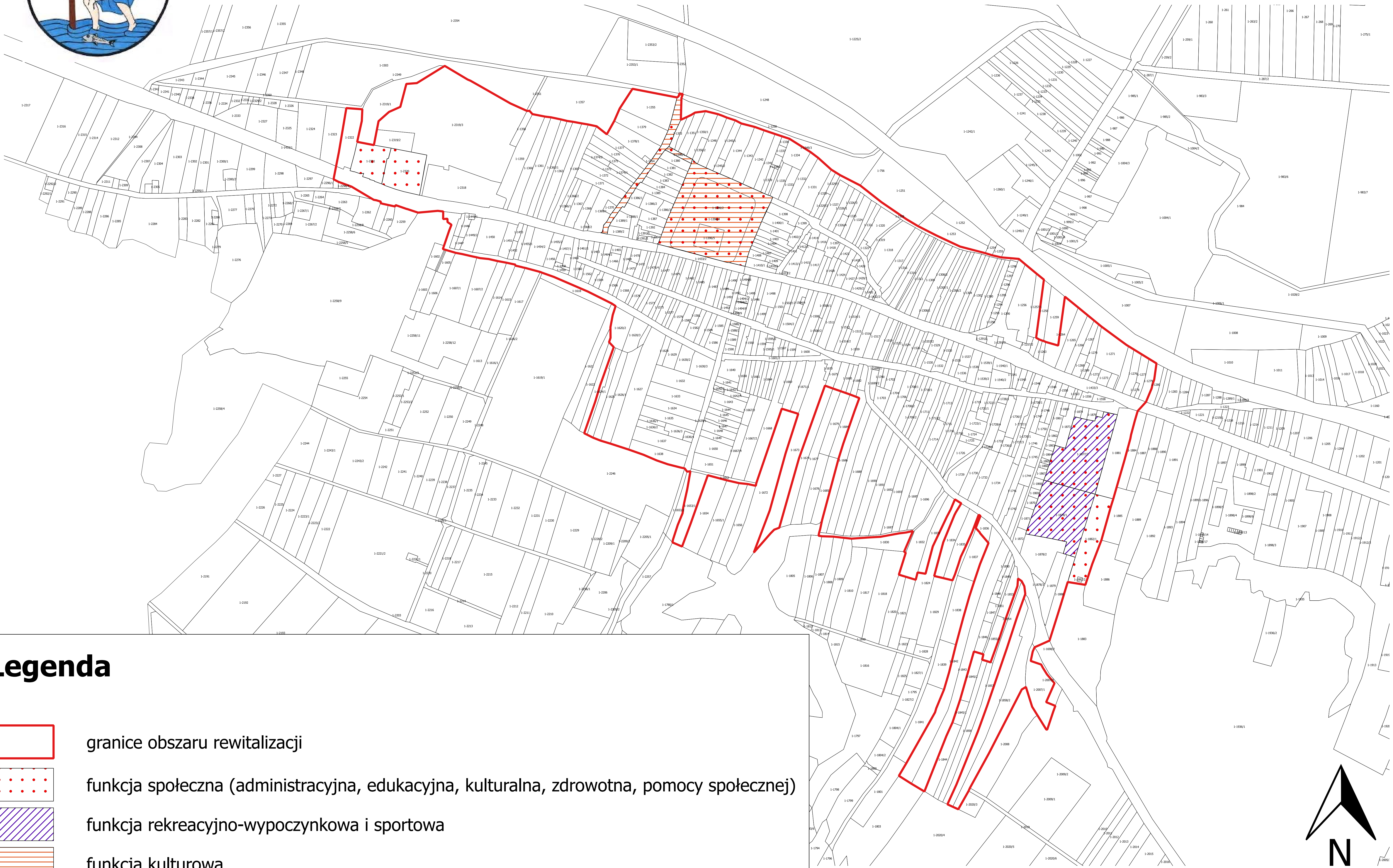
Wykres 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ćmielów w latach 2010–2014.....	30
Wykres 2 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w stosunku do ludności ogółem w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów	30
Wykres 3 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ćmielów w latach 2010–2014.....	31
Wykres 4 Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych w ludności w wieku produkcyjnym w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów	31
Wykres 5 Udział osób długotrwale bezrobotnych w % bezrobotnych ogółem w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów	32
Wykres 6 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem na wyznaczonym obszarze rewitalizacji Gminy Ćmielów w latach 2010–2014.....	32
Wykres 7 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w % ludności ogółem w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów	33
Wykres 8 Średnie % wyniki ze sprawdzianu w 6 klasie szkoły podstawowej w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji (Szkoła Podstawowa nr 1 im. Krzysztofa Sztydlowieckiego), Gminy Ćmielów, powiatu ostrowieckiego oraz województwa świętokrzyskiego.....	37
Wykres 9 Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych przypadających na 10 tys. mieszkańców w Gminie Ćmielów w latach 2010–2015	38
Wykres 10 Średnia % frekwencja w wyborach władz samorządowych 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji i Gminy Ćmielów	40
Wykres 11 Liczba zarejestrowanych działalności gospodarczych osób fizycznych w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2014 r. – porównanie średniej dla obszaru rewitalizacji, Miasta Ćmielów, Gminy Ćmielów, powiatu ostrowieckiego oraz województwa świętokrzyskiego.....	41

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

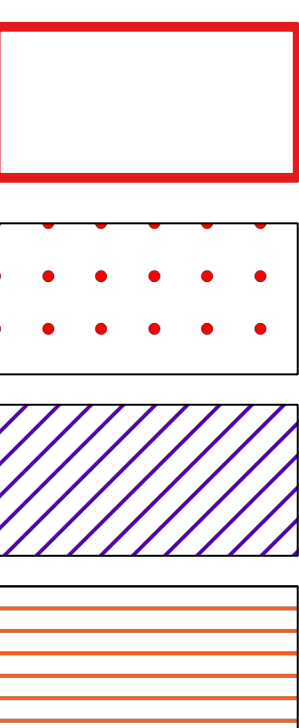

Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

skala 1:2500

Legenda

- granice obszaru rewitalizacji
- funkcja społeczna (administracyjna, edukacyjna, kulturalna, zdrowotna, pomocy społecznej)
- funkcja rekreacyjno-wypoczynkowa i sportowa
- funkcja kulturowa

